GEMEENTE Drimmelen

Jaarstukken 2024

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE **3**

INLEIDING **6**

Jaarrekening in één oogopslag 7
Voorwoord 10
Samenvatting 11

PROGRAMMAVERANTWOORDING **15**

1. Burger en bestuur 16
Inleiding burger en bestuur 16
1.1 Veiligheid 16
1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners 17
1.3 Levendige dorpen 18
Wat heeft programma 1 gekost? 20
2. Openbare Ruimte 22
Inleiding openbare ruimte 22
2.1 Natuur en Groen 22
2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte 23
2.3 Water 26
Wat heeft programma 2 gekost? 27
Lopende kredieten programma 2 29
Af te sluiten kredieten programma 2 33
3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie 35
Inleiding ruimte, wonen, duurzaamheid en economie 35
3.1 Woningbouw en ruimte 35
3.2 Duurzaamheid 38
3.3 Economie, recreatie en toerisme 43
Wat heeft programma 3 gekost? 47
Lopende kredieten programma 3 50
Af te sluiten kredieten programma 3 51
4. Sociaal Domein 52
Inleiding sociaal domein 52
4.1 Onderwijs, jeugd en gezondheid 52
4.2 Participatie en schuldenproblematiek 57
4.3 Sociale structuur, sport en zorg 60
Wat heeft programma 4 gekost? 63
Lopende kredieten programma 4 65
Af te sluiten kredieten programma 4 66
5. Algemene Dekkingsmiddelen 67

Inleiding algemene dekkingsmiddelen 67
Analyse algemene dekkingsmiddelen 68
A. Lokale heffingen 68
B. Algemene uitkeringen 68
C. Dividend 68
D. Saldo financieringsfunctie 69
E. Overige algemene dekkingsmiddelen 69
F. Onvoorzien 69
G. Vennootschapsbelasting 69
6. Overhead 70
Inleiding overhead 70
Overhead 71
Lopende kredieten overhead 73
Af te sluiten kredieten overhead 74
7. Basisset beleidsindicatoren 75

PARAGRAFEN 78

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing 79
Inventarisatie van de risico's 79
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit 81
B. Lokale heffingen 85
Inleiding Lokale Heffingen 85
Beleid lokale heffingen 85
Lokale lastendruk 87
Inkomsten en kostendekkendheid 87
Kwijtschelding 88
C. Onderhoud kapitaalgoederen 89
Inleiding Onderhoud kapitaalgoederen 89
Toelichting onderhoud kapitaalgoederen 90
D. Financiering 94
Treasuryfunctie: Taken en Financieringsbeleid 94
Kasgeldlimiet, Risiconorm & Schatkistbankieren 95
Treasuryresultaat 96
E. Bedrijfsvoering 98
Personeel en Organisatie 98
Informatievoorziening 98
Informatiebeveiliging en Privacy 99
Interne beheersing 100
Risicomanagement 100
Sturing op gemeenschappelijke regelingen 100
Dienstverlening 101

Inkoop & Contractmanagement ... 101
Juridische zaken ... 101
Financiën, Planning en Control ... 102
Communicatie ... 102
Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording ... 102
Analyse begrotingsrechtmatigheid ... 105
F. Verbonden partijen ... 107
Inleiding Verbonden partijen ... 107
Visie en beleidsvoornemens ... 107
Lijst verbonden partijen ... 107
G. Grondbeleid ... 113
Inleiding Grondbeleid ... 113
Beleid ... 113
Planresultaten ... 113
Toelichting vastgestelde actieve grondexploitaties ... 116
Ontwikkelingen toekomstige actieve grondexploitaties ... 117
Risico's en weerstandsvermogen ... 118
H. Wet Openbare Overheid ... 120

JAARREKENING 2024 ... 121

Balans per 31 december 2024 ... 122
Overzicht van baten en lasten ... 124
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling ... 127
Toelichting balans ... 131
Toelichting baten en lasten ... 152
Overzicht incidentele baten en lasten ... 154
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves ... 156
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ... 157
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming ... 159
Rechtmatigheidsverantwoording ... 160
Overige gegevens ... 162
Accountantsverklaring ... 162

BIJLAGEN ... 163

1. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA) ... 164
2. Baten en lasten per taakveld ... 182
3. Taakvelden per programma ... 185

Inleiding

Jaarrekening in één oogopslag

HET JAAR 2024 IN ÉÉN OOGOPSLAG

In 2024 hebben we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners gewerkt aan een leefbare, duurzame en toekomstbestendige gemeente. Het afgelopen jaar stond ook in het teken van woningbouw, de energietransitie en het sociaal beleid. Daarbij kwamen we zowel kansen tegen, maar ook de nodige uitdagingen gekend door personeelskrapte. Door personeel zorgvuldig in te zetten op belangrijke beleidskwesties en focus te houden op rechtmatigheid en doelmatigheid konden we onze ambities waarmaken en bouwen we verder aan een solide basis voor de toekomst.

College van burgemeester en wethouders

INKOMSTEN

63,0 MILJOEN + 31,4 MILJOEN = 94,4 MILJOEN

Het grootste deel kregen we van het Rijk.

De rest kregen we uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen.

De totale inkomsten in 2024 waren € 94,4 miljoen.

16,0 MILJOEN | 15,4 MILJOEN

lokale heffingen

- **Onroerendezaakbelasting** 5,6 miljoen
- **Rioolheffing** 3,6 miljoen
- **Afvalstoffenheffing** 4,4 miljoen
- **Omgevingsvergunningen** 1,4 miljoen
- **Leges burgerzaken** 0,6 miljoen
- **Overige heffingen** 0,3 miljoen

andere inkomsten

- **Bijdragen uit reserves (saldo)** 5,6 miljoen
- **Huren en pachten** 0,7 miljoen
- **Dividend** 0,2 miljoen
- **Grondbedrijf** 7,0 miljoen
- **Overige inkomsten** 1,9 miljoen

UITGAVEN

Inwoneraantal januari 2025: **28.280**

Op basis van programma's		per inwoner
Burger en bestuur	€ 6,6 miljoen	€ 232
Openbare Ruimte	€ 11,5 miljoen	€ 407
Ruimte, Wonen en Economie	€ 20,2 miljoen	€ 751
Sociaal Domein	€ 40,2 miljoen	€ 1.422
Overhead	€ 10,6 miljoen	€ 373
Algemene dekkingsmiddelen	€ 1,1 miljoen	€ 39

94,4 MILJOEN (Inkomsten) − 90,2 MILJOEN (Uitgaven) = 4,2 MILJOEN (Resultaat)

Hoeveel betaalde ik in 2024 aan:

Rioolheffing	€ 330,27
OZB	€ 276,94
Afvalstoffenheffing	€ 371,34

Gerealiseerd in 2024

Made

- SCC Bernardus opgeleverd.
- Nieuw jongerencentrum 'De Spot' geopend.
- Nieuwe IKC Stuifhoek gereed voor start bouw (inclusief woningbouw)
- Rioolvervanging Vinkenlaan
- Pumptrackbaan bij de Madese Boys
- Sloop Mayboom voor woningbouw
- Opvang asielzoekers aan Brieltjenspolder
- Start realisatie geothermiebron Plukmade

Drimmelen

- Voetgangerspont Drimmelen-Hofmansplaat
- Beleidsplan SD 2024-2030. 'Samen voor elkaar'
- Cameratoezicht de Batterij
- Onderhoud fietspad Marinaweg
- Damwand Stationsstraat

Lage Zwaluwe

- Vaststellen dorpsvisie Lage Zwaluwe
- Voorbereiding doortrekken Beverpad
- Ontwikkeling woningbouw, zoals Lage Zwaluwe West/Vlashoek III
- Rioolvervanging Griendwerkerstraat
- Vergroenen schoolplein de Grienden
- Parkeerplaatsen Ameroever

Hooge Zwaluwe

- Ontwikkeling woningbouw Hooge Zwaluwe-Zuid
- Nieuwe exploitant de Zonzeel
- Wegverbetering Zwaluwseweg
- Glasvezel aanleg gerealiseerd
- Verzwaring elektriciteitsnetwerk

Wagenberg

- Ontwikkeling woningbouw Verlengde Elsakker, Nieuwstraat & Hofstad
- Voorbereiding uitbreiding bedrijventerrein Thijssenweg
- Start dorpsvisie Wagenberg
- Nieuwe exploitant Plexat
- Veilige sport en school routes kruispunten
- Rioolvervaging en herinrichting openbare ruimte Gomarusstraat

Terheijden

- Ontwikkeling woningbouw Molenweel & Kalkvliet-Munnikenhof
- Realisatie duurzaam verplaatsbare woningen Markstraat
- Masterplan Energietransitie
- Voorbereiding aanpak Haven Terheijden, Kleine Schans & havenplein
- Watertrap met waterspuwers, vissteiger en een visdoorstroombuis
- 150 woningen, bedrijven en maatschappelijke organisaties aangesloten op warmtenet TREM
- Vergroening schoolplein Zeggewijzer
- Start werkzaamheden Zeggelaan
- Pilot carmeratoezicht carpoolplaats

Alle kernen

- Verdere vergroening schoolpleinen.
- Uitvoering voor-en vroegschoolse educatie (zonder wachtlijsten)
- Start aanpak Opgroeien in Kansrijke Omgeving
- Uitvoeringsplan Armoede en Schulden
- Bijdrage schoolgebouwen verduurzaming tot Frisse Scholen (Klasse B) Eenmalige financiële bijstandsgerechtigden
- Actieplan Biodiversiteit
- Invoering Omgevingswet
- 29 startersleningen en 32 duurzaamheidsleningen verstrekt
- Lokale Isolatieaanpak koopwoningen
- Actualiseren Programma's: Duurzaamheid & Participatiebeleid
- Voortzetting subsidieregeling "Groene Daken"
- Afronding project 'Iedereen doet mee'
- Meerjarenagenda LEA samenwerkingsverband schoolbesturen, kinderopvang en gemeente.
- Verbouwing raadszaal
- Lancering nieuwe website
- Toekenning gemeentewapen en -vlag

© 2025, Soet en Blank Tekst en Communicatie, Breda

Voorwoord

Voor u ligt de jaarrekening 2024 van de gemeente Drimmelen. Dit document geeft inzicht in onze financiële positie en de manier waarop wij de middelen hebben ingezet om de ambities en afspraken uit de begroting te realiseren.

In 2024 hebben we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners gewerkt aan een leefbare, duurzame en toekomstbestendige gemeente. Het afgelopen jaar stond ook in het teken van woningbouw, de energietransitie en het sociaal beleid. Daarbij kwamen we mooie kansen tegen, maar ook de nodige uitdagingen. Door zorgvuldig financieel beleid en onze focus op rechtmatigheid en doelmatigheid konden we onze ambities waarmaken en bouwen we verder aan een solide basis voor de toekomst.

We bedanken de gemeenteraad, onze medewerkers en alle betrokken inwoners en partners voor hun inzet en samenwerking in 2024. Met vertrouwen kijken we naar de toekomst binnen onze gemeente.

College van burgemeester en wethouders

Gemeente Drimmelen

Samenvatting

Programma burger en bestuur

In 2024 zijn er verschillende belangrijke stappen gezet om de veiligheid en dienstverlening binnen de gemeente te verbeteren. Op het gebied van veiligheid werd de focus gelegd op ondermijning en spookbewoning, waarbij een onderzoek naar woningen zonder BRP-inschrijving werd uitgevoerd met behulp van een specifieke tool van de taskforce RIEC. Verder werd gestart met een pilot voor cameratoezicht op de carpoolplaats in Terheijden en werd voorlichting gegeven over het voorkomen van onder andere drugsgebruik bij jongeren. De samenwerking met partners zoals Halt, Novadic Kentron, en de GGD werd verder versterkt. Wat betreft dienstverlening werd er gewerkt aan een vernieuwde, toegankelijke website, en is het dienstverleningsconcept voor de gemeente vastgesteld. Dit biedt een leidraad voor de organisatie van gemeentelijke diensten, met als doel de dienstverlening continu te verbeteren en aan te passen aan de behoeften van de inwoners. Bovendien is er gewerkt aan de participatie van inwoners, onder andere door het opstellen van een Denk- en Werkwijzer en het uitwerken van een nieuw vergadersysteem voor de gemeenteraad. Hierdoor kunnen inwoners direct met de raadsleden in gesprek.

In het algemeen blijven de meeste initiatieven op schema, hoewel sommige projecten wat vertraging hebben opgelopen, dit betreft de volgende projecten:
De opstart van de Dorpsvisie Wagenberg, gebaseerd op het succes van Lage Zwaluwe, verliep iets trager dan verwacht, maar het project loopt inmiddels op schema. De projecten rondom het sociaal-cultureel dorpshart van Made gingen vooruit, maar de realisatie van de ondergrondse parkeergarage met appartementen bij de Bernarduskerk had een langzamere voortgang. De Visie Lage Zwaluwe werd wel op tijd afgerond, maar de uitvoering van de participatietrajecten voor Wagenberg en andere dorpen is een doorlopend proces en wordt verder uitgewerkt. De Werkwijzer Participatie is vastgesteld door het college en de Denkwijzer Participatie door de gemeenteraad. Vervolgens is de vacature uitgezet voor een participatieadviseur.

Programma openbare werken
Het programma is opgebouwd rond drie kernthema's: Natuur en Groen, Verkeer en Inrichting Openbare Ruimte, en Water, met een nadruk op duurzaamheid en klimaatadaptatie. In 2024 zijn er vorderingen geboekt in het versterken van de biodiversiteit, met de inventarisatie van geschikte locaties voor onder andere de aanplant van dorpsbosjes, ecologisch bermbeheer, en het plaatsen van extra bomen. Er is verder gewerkt aan het verbeteren van de veiligheid en bereikbaarheid in de openbare ruimte, met nadruk op fiets- en voetpaden, de vermindering van vrachtverkeer in dorpskernen, en infrastructuurprojecten zoals de reconstructie van wegen en het aanleggen van waterornamenten. De projecten voor toerismebevordering rondom de Biesbosch en de verduurzaming van de natuur met extra groeninitiatieven werden ook uitgevoerd volgens plan.

Er waren echter enkele afwijkingen van de planning, dit betrof de volgende projecten:
De fietsveiligheid langs de Zonzeelseweg liep uitstel op door natuurwaardenonderzoeken die extra tijd vergden. Ook de reconstructie van de Zeggelaan ondervond vertraging door onvoorziene problemen met de riolering, waardoor de laatste fase pas in 2025 kan worden uitgevoerd. De aanleg van de rotonde bij de Godfried Schalckenstraat moest eveneens worden uitgesteld tot het tweede kwartaal van 2025 vanwege bezwaarprocedures. Op het gebied van waterbeheer werd de verbetering van de waterkwaliteit in stedelijke wateren vertraagd door een oponthoud in het groot onderhoud van de gemalen, dat nu in 2025 wordt afgerond. Desondanks zijn de meeste projecten op schema gebleven en wordt er verwacht dat de resterende acties in 2025 succesvol kunnen worden afgerond.

Programma ruimte, wonen, duurzaamheid en economie
In 2024 heeft de gemeente Drimmelen aanzienlijke vooruitgang geboekt in de thema's woningbouw, duurzaamheid, economie, recreatie en toerisme, maar ook te maken gehad met belemmeringen in de planning. De bouw van tijdelijke woningen liep vast door langdurige ruimtelijke procedures, wat leidde tot uitstel, net als bij het streven naar 800 nieuwe woningen, waarvan tot nu toe slechts 385 zijn opgeleverd.
Plannen voor de Ecowijk en de herstructurering van woningen kwamen niet zo snel van de grond als verwacht. De initiatieven voor natuurinclusief bouwen en huisvesting voor aandachtsgroepen verliepen wel conform schema. Er werd succes geboekt op het gebied van duurzaamheid, zoals het

verstrekken van startersleningen en leningen voor woningverduurzaming: in totaal 29 startersleningen en 32 verduurzamingsleningen. De samenwerking met andere regio's om woonbeleid en duurzaamheid te versterken is verder geïntensiveerd, al kende het beleid voor arbeidsmigranten en woningherstructurering enkele obstakels.

Op het vlak van duurzaamheid zette Drimmelen stappen, ondanks enkele oponthoud. Het aardgasvrij maken van wijken, het stimuleren van hergebruik en de ontwikkeling van duurzame energievoorzieningen vorderden gestaag, met onder meer de plaatsing van laadpalen en fiets-oplaadpunten. Er werd hard gewerkt aan energiebesparingen, zoals isolatie en groene daken, maar sommige projecten liepen achter op schema, waaronder het beleidsplan voor afval en de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen. Ook het ambitieuze plan om Terheijden het eerste energie-neutrale dorp te maken, werd tijdelijk gepauzeerd. Desondanks blijft de gemeente zich inzetten voor de energietransitie, onder meer met de ontwikkeling van een toekomstbestendig elektriciteitsnet en de voortzetting van samenwerking met lokale initiatieven zoals de Traaise Energie Maatschappij.

In de sector economie, recreatie en toerisme werd gewerkt aan het versterken van de lokale economie door ondernemers te ondersteunen met projecten zoals een marketingstichting en een informatiecentrum. De Biesbosch blijft een belangrijke toeristische trekpleister, hoewel enkele initiatieven, zoals de Ameroever en het Beverpad, werden vertraagd door beperkingen in de communicatie met het Rijksvastgoedbedrijf, onder andere door het ontbreken van een vaste contactpersoon met betrekking tot pachtoverdracht. Al met al is de voortgang gemengd, maar zijn er duidelijke successen geboekt in diverse andere gebieden, waaronder duurzaamheid en samenwerking met ondernemers.

Programma sociaal domein
In 2024 heeft de gemeente Drimmelen aanzienlijke vooruitgang geboekt in het sociaal domein, met focus op onderwijs, jeugd, gezondheid en participatie. De reguliere schuldhulpverlening verliep volgens schema, met extra aandacht voor mentale gezondheid. Er werden maatwerkoplossingen geboden via de Participatiewet en Wmo-voorzieningen, en het participatiebudget werd afgerond. Samenwerkingen met regionale partners in beschermd wonen en maatschappelijke opvang verliepen goed. Er waren ook vertragingen bij de huisvesting van statushouders, wat gevolgen had voor hun inburgering. Ook werden de Huiskamers vertraagd, met een uitstel van het voorstel voor structurele financiering naar 2025. De gemeentelijke inzet op preventie, gezondheidsbevordering en samenwerking met onderwijs werd voortgezet, en het aantal mantelzorgwaarderingen steeg licht.

Naast de behaalde resultaten constateren we ook verschillende afwijkingen en vertragingen ten opzichte van de planning, deze worden hieronder kort benoemd:
Het Beleidsplan Sociaal Domein werd pas eind 2024 vastgesteld, waardoor de uitvoering van plannen voor jeugd- en jongerenbeleid pas in 2025 zou starten. Daarnaast liep de herijking van het gezondheidsbeleid vertraging op en werd deze pas in 2025 opgepakt. De wachttijden bij het Centrum Jeugd en Gezin stegen door personeelstekorten. Een taskforce vanuit het onderwijs is bezig geweest met de mogelijke Taalklas in Made in 2025, als alternatief voor de taallessen in Breda. De steun aan verenigingen verliep trager dan verwacht, en de rol van de Coördinator Sport en Preventie/Verenigingsondersteuner zal pas in 2025 volledig van start gaan. Bovendien is het onderzoek naar de bredere inzet van binnensportaccommodaties nog niet uitgevoerd, en de verplaatsing van de BMX-vereniging was uiteindelijk niet nodig omdat de vereniging besloot op het huidige terrein te blijven.

Algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen zijn de vrij beschikbare inkomsten waarmee de gemeente haar uitgaven financiert. Deze bestaan uit lokale heffingen, algemene uitkeringen uit het gemeentefonds, dividend, financieringsresultaten, en overige algemene middelen. In 2024 was er een nadeel bij lokale heffingen, vooral door meer bezwaarzaken en inefficiënties bij de overdracht van TOG naar SVHW, wat leidde tot lagere inkomsten en hogere kosten. De algemene uitkeringen uit het gemeentefonds lagen hoger dan begroot, door gunstige landelijke bijstellingen, correcties uit voorgaande jaren en een geactualiseerd aantal huishoudens met een laag inkomen. Het saldo financieringsfunctie gaf een voordeel, mede door een hogere omslagrente, wat binnen de algemene middelen leidde tot een positief resultaat. Overige algemene middelen lieten een positief verschil zien, onder andere door

lagere personeelskosten. Tot slot is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig over bepaalde inkomsten, zoals opbrengsten uit grondexploitatie en afvalverwerking.

Overhead
In 2024 heeft de gemeente Drimmelen verschillende positieve en negatieve ontwikkelingen doorgemaakt op het gebied van overheadkosten. Zo werd er vooruitgang geboekt met het project e-formulieren, waardoor de gemeente efficiënter is gaan werken met digitale aanvragen. Daarnaast leidde de inzet van personeel voor de vernieuwingen binnen de informatievoorziening tot een lager budgetverbruik, wat ruimte bood voor andere projecten. Door de krapte op de arbeidsmarkt wordt het steeds moeilijker om personeel te vinden. Om de openstaande vacatures in te vullen, is er vaker gebruikgemaakt van wervings- en selectiebureaus, en ontstonden er extra kosten door de inzet van extern personeel.

In het verslagjaar is de urenverdeling binnen de programma's herzien, wat leidt tot verschuivingen binnen de overhead budgetten en de programmakosten. De managers blijven deze kosten nauwlettend monitoren en streven naar een zo efficiënt mogelijke inzet van personeel.

Financieel
De jaarrekening over 2024 sluit met een positief resultaat van €4.241.783. Dit resultaat is tot stand gekomen ondanks de aanhoudende financiële druk op het sociaal domein en de stijgende kosten voor jeugdzorg en Wmo. Dankzij een combinatie van doelmatige uitgaven, hogere inkomsten uit algemene uitkeringen en incidentele meevallers heeft de gemeente haar financiële positie weten te versterken. Dit biedt ruimte om te blijven investeren in maatschappelijke opgaven, zoals duurzaamheid en woningbouw.

De positieve resultaten en de groei in de reserves dragen bij aan een stabiele financiële situatie voor de gemeente Drimmelen, waardoor er ruimte is voor het uitvoeren van geplande projecten. Tegelijkertijd blijven er onzekerheden over de ontwikkeling van de algemene uitkering bestaan, ondanks de toezeggingen van het Rijk in de voorjaarsnota 2025. Dit vraagt om blijvende aandacht en zorgvuldige monitoring om de financiële positie op lange termijn te waarborgen.

Fin.Begr.A1-1

Gemeentebreed (x 1.000,-)	Prim. begr.			Bijg.Beg.			Realisatie			Mut.Jaarr.		
	2024 Baten	2024 Lasten	2024 Saldo	2024 Baten	2024 Lasten	2024 Saldo	2024 Baten	2024 Lasten	2024 Saldo	2024 Baten	2024 Lasten	2024 Saldo
Prog. 1: Burger en Bestuur	677 V	-5.697 N	-5.020 N	677 V	-5.966 N	-5.289 N	754 V	-6.167 N	-5.412 N	78 V	-201 N	-123 N
Prog. 2: Openbare Ruimte	3.872 V	-10.629 N	-6.757 N	3.911 V	-10.896 N	-6.985 N	3.933 V	-10.750 N	-6.817 N	22 V	146 V	168 V
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	13.129 V	-16.262 N	-3.133 N	20.353 V	-24.293 N	-3.940 N	15.331 V	-18.660 N	-3.329 N	-5.022 N	5.633 V	610 V
Prog. 4: Sociaal Domein	6.574 V	-33.001 N	-26.427 N	12.811 V	-41.021 N	-28.210 N	13.609 V	-40.205 N	-26.596 N	798 V	816 V	1.614 V
Subtotaal Programma's	**24.252 V**	**-65.589 N**	**-41.337 N**	**37.751 V**	**-82.176 N**	**-44.425 N**	**33.627 V**	**-75.782 N**	**-42.155 N**	**-4.124 N**	**6.394 V**	**2.270 V**
Alg. Dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen	5.736 V	-371 N	5.365 V	5.736 V	-347 N	5.390 V	5.605 V	-643 N	4.962 V	-132 N	-296 N	-428 N
Algemene uitkeringen	46.591 V	-6 N	46.586 V	48.829 V	-6 N	48.824 V	49.389 V	-5 N	49.384 V	559 V	1 V	560 V
Dividend (beleggingen)	91 V	0 V	91 V	91 V	0 N	91 V	79 V	0 N	79 V	-12 N	0 N	-12 N
Saldo financieringsfunctie	77 V	-561 N	-484 N	77 V	-1.024 N	-947 N	113 V	-118 N	-5 N	36 V	906 V	942 V
Overige alg. dekkingsmidd.	0 V	-295 N	-295 N	-0 N	-674 N	-675 N	0 V	-332 N	-332 N	0 V	342 V	343 V
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**52.496 V**	**-1.233 N**	**51.263 V**	**54.733 V**	**-2.051 N**	**52.683 V**	**55.185 V**	**-1.097 N**	**54.088 V**	**452 V**	**953 V**	**1.405 V**
Overhead	40 V	-10.209 N	-10.168 N	40 V	-11.176 N	-11.136 N	67 V	-10.560 N	-10.493 N	27 V	616 V	643 V
Onvoorzien	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-5 N	-5 N	V	-9 N	-9 N	0 V	-4 N	-4 N
Heffing VPB	0 V	-13 N	-13 N	0 V	-13 N	-13 N	V	-8 N	-8 N	0 V	5 V	5 V
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**76.788 V**	**-77.047 N**	**-259 N**	**92.525 V**	**-95.420 N**	**-2.895 N**	**88.879 V**	**-87.456 N**	**1.424 V**	**-3.646 N**	**7.964 V**	**4.319 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	19 V	0 V	19 V	471 V	-389 N	82 V	459 V	-389 N	70 V	-12 N	0 N	-12 N
Prog. 2: Openbare Ruimte	1.003 V	0 V	1.003 V	1.846 V	-750 N	1.096 V	1.353 V	-750 N	603 V	-492 N	0 N	-492 N
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	28 V	-581 N	-553 N	1.416 V	-1.305 N	111 V	1.865 V	-1.567 N	299 V	449 V	-261 N	188 V
Prog. 4: Sociaal Domein	846 V	0 V	846 V	1.254 V	0 N	1.254 V	1.260 V	0 N	1.260 V	6 V	0 N	6 V
Overhead	0 V	0 V	0 V	586 V	0 N	586 V	586 V	0 N	586 V	0 V	0 N	0 V
Algemene dekkingsmiddelen	81 V	0 V	81 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Saldo mutaties reserves	**1.977 V**	**-581 N**	**1.395 V**	**5.572 V**	**-2.444 N**	**3.128 V**	**5.524 V**	**-2.706 N**	**2.818 V**	**-49 N**	**-261 N**	**-310 N**
Saldo van baten en lasten	**78.765 V**	**-77.629 N**	**1.136 V**	**98.097 V**	**-97.864 N**	**233 V**	**94.403 V**	**-90.161 N**	**4.242 V**	**-3.694 N**	**7.703 V**	**4.009 V**

Tabel Par.A-4

Jaarstukken 2024

Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	Jaarrekening 2023 31-12-2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024 31-12-2024
1a. Netto schuldquote	35%	57%	32%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	31%	55%	32%
2. Solvabiliteitsratio	44%	37%	42%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	0%	-1%
4. Structurele exploitatieruimte	-4%	2%	1%
5. Belastingcapaciteit	82%	97%	89%

Samenvatting

Financiële kengetallen geven elk een specifiek inzicht, maar moeten altijd in onderlinge samenhang worden bekeken om een compleet en gebalanceerd beeld van de financiële gezondheid te krijgen. Door deze samenhang te analyseren, ontstaat een beter begrip van de sterktes en aandachtspunten binnen het gemeentelijke financieel beleid.

De financiële kengetallen van de gemeente Drimmelen laten in 2024 een positief en stabiel beeld zien. De daling van de netto schuldquote wijst op een beter beheersbare schuldenlast, wat de rentelasten vermindert en de financiële flexibiliteit vergroot. Hoewel de solvabiliteitsratio licht is gedaald, blijft deze voldoende hoog om risico's en onzekerheden op te vangen. De grondexploitatie verslechtert minimaal, wat wijst op een aanhoudende kosten- en risicodruk binnen de grondexploitaties. Een belangrijke verbetering is de structurele exploitatieruimte, die van negatief naar positief is omgeslagen, wat bijdraagt aan een duurzame begrotingshouding. Daarnaast versterkt de stijging van de belastingcapaciteit naar bijna het landelijk gemiddelde de financiële zelfstandigheid van de gemeente.

Al met al toont de financiële positie van Drimmelen zich in 2024 gezond en veerkrachtig. Tegelijkertijd blijft het belangrijk om alert te zijn op de dalende solvabiliteit, de negatieve grondexploitatie en het incidentele karakter van sommige positieve resultaten. Met zorgvuldig toezicht en verstandig beleid is de gemeente goed voorbereid om ook op langere termijn financieel stabiel te blijven en haar ambities te realiseren.

Programmaverantwoording

Het programmaplan omvat de programma's uit het coalitieakkoord "Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen". Dat zijn:

Programma 1 - Burger en bestuur
Programma 2 - Openbare ruimte
Programma 3 - Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie
Programma 4 - Sociaal domein

Elk programma is uitgewerkt in:

- de thema's uit het coalitieakkoord;
- per thema: Wat hebben we dit jaar bereikt? en Wat hebben we dit jaar gedaan?
- Wat heeft het dit jaar gekost?

De programma's en de doelstellingen uit het coalitieakkoord gelden voor de gehele raadsperiode. In de jaarrekening kijken we naar de resultaten in 2024.

1. Burger en bestuur

Inleiding burger en bestuur

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende sub-doelstellingen:

1. Veiligheid
2. Dienstverlening en samenwerking met de inwoners
3. Levendige dorpen.

1.1 Veiligheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Een leefbare en veilige samenleving

Een leefbare en veilige samenleving. Waarbij we als gemeente in verbinding staan met onze dorpen. We denken samen met onze inwoners na over veiligheidsvraagstukken en oplossingen. Onze boa's handhaven samen met de politie de veiligheid in situaties waar dat nodig is.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Controles op leegstand/vergunning verlening

Status

Op schema

In 2024 is de focus ondermijning aangebracht op spookbewoning binnen de gemeente Drimmelen. Vanaf medio september is er onderzoek gedaan naar woningen zonder BRP inschrijving, maar met verbruik op elektriciteit, water en afval. Dit onderzoek is uitgevoerd met behulp van de tool spookbewoning van de taskforce RIEC.

Intern is aan de slag gegaan op de samenwerking BIBOB toetsingen. Het BIBOB beleid is met name ingezet bij exploitatie-, bouw- en evenementenvergunningen. Door deze integrale samenwerking is de gemeente Drimmelen actief op het signaleren van mogelijke criminele activiteiten en de preventie hierop.

Geavanceerde technieken

Status

Op schema

Vanuit het uitvoeringsplan cameratoezicht is medio maart 2024 gestart met een pilot cameratoezicht carpoolplaats te Terheijden. Vanuit de integrale samenwerking tussen verkeer en veiligheid is ook de problematiek met zwaar verkeer in de Batterij in Drimmelen opgepakt.

Voorlichting

Status

Op schema

In 2024 zijn we gestart met de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Deze aanpak is gericht op het voorkomen van onder andere drugsgebruik en verbeteren van de mentale gezondheid bij kinderen en jongvolwassenen. Daarnaast zetten we samen met onze partners doorlopend in op voorlichting en vroegsignalering. Dit doen we op diverse manieren, zoals met het inloopspreekuur van Halt en Novadic Kentron, jongerenwerk en GGD etc. Daarnaast zet Moedige Moeders zich in voor familieleden van personen met een verslaving.

Verminderen overlast

Status

Op schema

Vanuit Veiligheid is ingezet op het vergroten van de meldingsbereidheid door online campagnes over verschillende onderwerpen via de sociale media. Deze campagnes voeren we uit volgens een jaarlijkse agenda in samenwerking met de afdeling communicatie. In een veiligheidsrubriek in 't Carillon besteden we maandelijks aandacht aan verschillende veiligheidsonderwerpen. De boa's zijn gestart met wijkgericht werken en met de eerste wijkspreekuren. De grotere capaciteit maakt meer zichtbaarheid en preventieve inzet van boa's mogelijk.

1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Investeren in de relatie met onze inwoners

De steeds lagere opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen maakt het nodig om te investeren in de relatie met inwoners. Bovendien beschadigde de landelijke toeslagenaffaire het vertrouwen in de overheid. We gaan meer de dorpen in om met onze inwoners het gesprek aan te gaan, het vertrouwen te verdienen en initiatieven te omarmen. Het dorpsgericht werken met vaste aanspreekpunten per dorp moet daar een belangrijke rol in spelen. De energietransitie en het werken aan aardgasvrije wijken zijn bij uitstek onderwerpen die we op die manier aan moeten pakken.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Digitalisering, aantal producten online totaal*	42	46	44
Invulbare pdf's	13	30	10*
Digitalisering, aantal producten online als pdf	30	46	10*
Wachttijd in minuten in de hal	2	2	2
Afhandeltijd in minuten, aan de balie**	10	10	10

* Het werkelijke aantal is lager dan wat er is begroot. Dit komt omdat de nieuwe website medio Oktober 2024 live is gegaan.
(er komen dus nog meer nieuwe producten als ook invulbare pdf's in 2025 online).

** Uitreiken van rijbewijzen en ID's is hierin niet meegenomen; dit gebeurt aan de servicebalie, zonder afspraak

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Begrijpelijk communiceren

Status

Op schema

We vinden het belangrijk dat onze communicatie belangrijk is. Begrijpelijke taal is daarom het uitgangspunt in alle uitingen van de gemeente. We besteden extra aandacht aan laaggeletterden. Dit doen we met beelden, een voorleesfunctie en een lettertype dat goed leesbaar is voor mensen met dyslexie.

Onze vernieuwde website sluit beter aan op wat inwoners van ons nodig hebben. Informatie over producten en diensten is helder geschreven en de site is ingericht volgens de nieuwste richtlijnen voor toegankelijkheid.
Ook intern hebben we stappen gezet: we maakten medewerkers bewust van het belang van heldere taal.

Burgerparticipatie

Status

Op schema

We gaan meer in gesprek met onze inwoners zodat we beter beleid en betere plannen kunnen maken. Een belangrijk doel daarbij is om ook de zwijgende meerderheid te bereiken. Om dat goed aan te pakken, werkten we samen met inwoners, collega's en deskundigen aan een denk- en werkwijzer op. Hierin leggen we ons participatiebeleid vast en geven we handvatten voor het uitvoeren van participatieprocessen.

De Werkwijzer Participatie is vastgesteld door het college en de Denkwijzer Participatie door de gemeenteraad. Vervolgens is de vacature uitgezet voor een participatieadviseur. Deze is begin 2025 ingevuld. Een van de opdrachten van de participatieadviseur is het opstellen van een participatieverordening, waarin we officieel vastleggen hoe we inwoners betrekken bij het gemeentelijk beleid.

Dienstverleningsconcept

Status

Afgerond

Het dienstverleningsconcept is in november 2023 door de gemeenteraad vastgesteld en is in 2024 verder geïmplementeerd. Hierin staat hoe we onze dienstverlening organiseren, gebaseerd op de leidende waarden uit de visie op dienstverlening. Ook beschrijven we hoe we de dienstverlening de komende jaren verder willen vormgeven. Het dienstverleningsconcept gebruiken we als leidraad binnen de organisatie om dienstverlening continu te verbeteren en goed aan te laten sluiten aan de behoeften van inwoners en bedrijven in een steeds veranderende omgeving.

Versterken contact burgers

Status

Op schema

We zoeken onze inwoners op en werken van buiten naar binnen. Op deze manier versterken we het contact met onze inwoners en bouwen we aan vertrouwen.

Het college bezoekt bedrijven en maatschappelijke instellingen. Waar mogelijk zetten we participatie in. We vragen inwoners om mee te denken over nieuw beleid en belangrijke onderwerpen. Bij langere trajecten blijven inwoners tijdens het hele proces betrokken, zoals bij de ontwikkeling van de Visie op Lage Zwaluwe en de de Visie op Wagenberg.

1.3 Levendige dorpen

Wat hebben we dit jaar bereikt?

De sociale samenhang van onze dorpen moet worden versterkt

De sociale samenhang van onze dorpen moet worden versterkt. Ieder dorp moet een gezellig dorpshuis hebben dat toegankelijk is en goed wordt onderhouden.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Deregulering

Status

Op schema

De voor onze dorpen belangrijke evenementen zoals Carnaval, Sinterklaas, kermis, wielerkoersen en dorpsfeesten van (sport)verenigingen blijven we ondersteunen. Samen met de organisatoren onderzoeken we waar we regeldruk kunnen verlagen, zodat het makkelijker wordt om evenementen te organiseren.

Het verminderen van regeldruk bij de organisatie van evenementen wordt een onderdeel van de

nieuwe nota evenementenbeleid. De voorbereidingen hiervoor en het participatietraject zijn in 2024 gestart.

Sociaal cultureel dorpshart Made

Status

Op schema

Begin 2024 werd de Bernarduskerk in gebruik genomen, samen met de verhuurbare ruimtes voor Kibeo, Theek 5 en het Sociaal Cultureel Centrum de Bernardus. In 2024 maakten we een deel van het plangebied woonrijp, waaronder het Gaymansplantsoen, en leverden we de eerste woningen aan de Patronaatstraat op. De Mayboom werd gesloopt en op dit moment vordert de bouw van de ondergrondse parkeergarage en de appartementen erboven.

Visie Lage Zwaluwe

Status

Afgerond

Dorpsvisie Lage Zwaluwe werd vastgesteld op 27 juni 2024, na een intensief participatietraject. Dit traject bestond uit een intensieve samenwerking met een kerngroep en drie dorpsbijeenkomsten. Samen werkten we aan verschillende onderdelen, zoals het opstellen van een procesaanpak, het organiseren en begeleiden van drie dorpsbijeenkomsten, het toetsen aan gemeentelijk beleid, het vaststellen van de Dorpsvisie, het bepalen van quick wins en het evalueren van het proces en het eindresultaat. Het project is afgerond binnen het beschikbare budget.

Visie Wagenberg

Status

Op schema

Half 2024 is gestart met het project Dorpsvisie Wagenberg, na evaluatie van het proces Dorpsvisie Lage Zwaluwe. We stelden samen met de kerngroep een (digitale) vragenlijst op en organiseerden een eerste visiebijeenkomst voor het dorp. We werken binnen het beschikbaar gestelde budget.

Wat heeft programma 1 gekost?

Tabel Prg. 1-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 1 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Prim. Begroting 2024	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
1.1	Veiligheid	-2.520 N	-2.686 N	-2.701 N	-15 N
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	-3.026 N	-3.069 N	-3.399 N	-330 N
1.3	Levendige dorpen	-151 N	-211 N	-66 N	145 V
	Totaal lasten	**-5.697 N**	**-5.966 N**	**-6.167 N**	**-201 N**
1.1	Veiligheid	14 V	14 V	46 V	32 V
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	663 V	663 V	708 V	46 V
1.3	Levendige dorpen	0 V	0 V	0 V	0 V
	Totaal baten	**677 V**	**677 V**	**754 V**	**78 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-5.020 N**	**-5.289 N**	**-5.412 N**	**-123 N**
	Saldo mutaties reserves	**19 V**	82 **V**	70 **V**	-12 **N**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-5.001 N**	**-5.207 N**	**-5.342 N**	**-135 N**

Nr.	Thema	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024	Reserves 2024	Afwijkingen 2024
1.1	Veiligheid	-2.672 N	-2.655 N	17 V	0 V	17 V
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	-2.406 N	-2.691 N	-285 N	-12 N	-297 N
1.3	Levendige dorpen	-211 N	-66 N	145 V	0 V	145 V
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-5.289 N**	**-5.412 N**	**-123 N**	**-12 N**	**-135 N**

Begrotingsafwijkingen programma 1:

1.1 Veiligheid (€ 17.000 voordeel)

Veiligheidsregio (€ 7.000 nadeel)
De brandweer in Lage Zwaluwe is onderdeel van de veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. Deze brandweerkazerne speelt een cruciale rol in de brandweerzorg en rampenbestrijding in de regio. De hogere kosten zitten vooral in de energieafrekening voor gas, water en licht in deze kazerne.

Drugsdumping (€ 15.000 nadeel)
In 2024 is er een drugsdumping aangetroffen in Wagenberg. De kosten voor sanering drukken op het budget van openbare orde en veiligheid.

Veiligheid (€ 10.000 voordeel)
Bij de jaarrekening zijn alle uren van de boa's en bijbehorende kosten toegewezen aan één kostenplaats. Er zijn minder bestellingen gedaan voor de boa's. Deze kostenplaats valt onder het thema veiligheid.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 29.000 voordeel)
In de afgelopen periode hadden zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed op de personeelsplanning. Dit heeft leidde tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners (€ 285.000 nadeel)

Storting pensioen voorziening APPA (€ 232.000 nadeel)
De pensioenvoorziening onder de APPA is een verplichte storting die zorgt voor een eerlijke en veilige pensioenopbouw. De voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van de onderbouwing van ProAmbt. Dit leidde tot een verhoging.

Fonds GGU Bijdrage (€ 14.000 nadeel)
De Algemene ledenvergadering van de VNG stemde in met de Kadernota 2024 voor de gezamelijke gemeentelijke uitvoering (GGU) en de GGU-begroting voor 2024. In deze begroting werd een ophoging van het Fonds GGU voorgesteld. Dit was in verband met extra ondersteuning aan gemeenten via een programmatische aanpak, de uitbreiding van het dienstverleningsaanbod met 4 nieuwe structurele diensten en de jaarlijkse indexatie op basis van indexcijfers van het CPB. Dit leidde tot een nadeel in de jaarrekening.

Verkiezingen (€ 9.000 nadeel)
Stemmen is een fundamenteel onderdeel van onze democratie. Het stelt burgers in staat om bij te dragen aan de toekomstige richting van onze gemeente. Om dit proces te ondersteunen, investeerden we in 2024 meer in aanwijzigingsmaterialen en portocabins.

Advies Gemeenteraad (€ 5.000 nadeel)
Eind december nam de gemeente Drimmelen haar vernieuwde raadzaal officieel in gebruik. Het ontwerpconcept van M+R interior architecture voorziet in een flexibele ovale opstelling die de nadruk legt op gelijkwaardige interactie. Door de vernieuwde opzet zijn er extra kosten gemaakt voor de advisering en de implementatie van akoestische maatregelen.

Extra kosten Jaarrekeningcontrole (€ 9.000 nadeel)
Tijdens de jaarrekeningcontrole van het afgelopen boekjaar zijn er extra kosten gemaakt. Deze kosten zijn ontstaan door aanvullende werkzaamheden die noodzakelijk waren om te voldoen aan de wettelijke vereisten .

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 15.000 nadeel)

1.3 Dorpsgericht werken (€ 145.000 voordeel)

Dorpsvisie Lage Zwaluwe (€ 45.000 voordeel)
Voor de snel uitvoerbare projecten vanuit de Dorpsvisie Lage Zwaluwe zijn middelen beschikbaar gesteld. Dit zoals besloten door de gemeenteraad bij de begroting 2024. De Dorpsvisie werd op 27 juni 2024 vastgesteld. Samen met een projectteam en een werkgroep uit het dorp ontwikkelden we een uitvoeringsagenda. Op basis daarvan is besloten om met het beschikbare budget een speeltuin aan te leggen. Helaas is de speeltuin niet in 2024, aangelegd waardoor de kosten doorschuiven naar 2025.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 94.000 voordeel)
In de afgelopen periode hadden zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed op de personeelsplanning. Dit heeft leidde tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 6.000 voordeel)

2. Openbare Ruimte

Inleiding openbare ruimte

Omschrijving

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende sub-doelstellingen:
1. Natuur en Groen
2. Verkeer en inrichting openbare ruimte
3. Water.

Er is een duidelijke koppeling met paragraaf C. Onderhoud Kapitaalgoederen. In die paragraaf beschrijven we de maatregelen voor het in stand houden van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.

2.1 Natuur en Groen

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Meer aandacht voor biodiversiteit, dorpsbosjes in alle dorpen en liefde voor de natuur doorgeven aan de jeugd.

We willen meer aandacht voor biodiversiteit, streven naar dorpsbosjes in alle dorpen en willen dat onze kinderen de liefde voor de natuur van jongs af aan meekrijgen.
De staat van de natuur in Nederland verslechtert in hoog tempo. Rapport na rapport toont dat aan. In Drimmelen hebben we veel mooie natuur. Het maakt ons tot de blauwgroene gemeente, met de Biesbosch als kloppend hart. Maar het moet beter en we moeten meer doen.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Dorpsbosjes

Status

Op schema

In 2024 voerden we een inventarisatie uit naar geschikte locaties voor de aanplant van meerdere bomen (dorpsbosjes). We denken na over de juiste invulling en passende benaming van de plekken waar we extra bomen gaan planten. Soms is dat echt een bosje, soms zijn het slechts enkele bomen. Op basis van de inventarisatie is per dorp een selectie gemaakt van voorkeurslocaties. In 2025 bepalen we voor ieder dorp minimaal één definitieve locatie voor een dorpsbosje. Voor deze locatie stellen we een beplantingsplan op, dat we met de buurt bespreken. Eind 2025 vindt de aanplant plaats.

Ecologisch bermbeheer

Status

Op schema

In 2024 werkten we aan het verbeteren van de biodiversiteit door de bermen ecologisch te beheren, variatie in beplanting aan te brengen en minder intensief onderhoud te plegen. De bermen zijn volgens het beleid gemaaid, waarbij 25% is blijven staan. Veiligheid voor mens en dier staan hierbij voorop. De gemeenteraad nam de motie "groenonderhoud aanpassen" aan en we werkten aan de uitvoering hiervan.

Plaatsen extra bomen (Hittestress)

Status

Op schema

In 2024 inventariseerden we verschillende locaties om te bepalen waar extra bomen gerealiseerd kunnen worden. Dit kan in ieder geval gedeeltelijk samengaan met het realiseren van de dorpsbosjes. Bij integrale reconstructies bekijken we per project of er extra groen toegevoegd kan worden.

Vergroten biodiversiteit

Status

Op schema

In 2024 stelden we een nieuw Actieplan Biodiversiteit (2024-2025) op met concrete acties, die we uitvoerden. Zo deden we mee aan het NK Tegelwippen en het project Ervenplus. Samen met onze groenpartners organiseerden we verschillende initiatieven, deelden we geboortebomen uit en maakten we twee schoolpleinen groener. Verschillende acties en projecten gaan door in 2025, waarmee we we in verdere stappen zetten in de uitvoering van het Actieplan Biodiversiteit.

Verwijderen Jacobskruiskruid

Status

Op schema

Jacobskruiskruid is ongeschikt als voedsel voor dieren. Daarom is het op de plaatsen waar het gevaar oplevert voor dieren geplukt. Dit gebeurde in samenwerking met de ZLTO en andere belanghebbenden. Voordat de planten waren uitgebloeid, maaiden we de bermen en voerden de resten van de plant af (soms handmatig).

Voorzieningen bevordering toerisme rondom de Biesbosch

Status

Op schema

In 2024 startten verschillende trajecten om het toerisme naar en rondom de Biesbosch te bevorderen en te sturen:

- Onderzoek naar bestemmingsmanagement in samenwerking met de andere SOK-gemeentes en Staatsbosbeheer
- Marketing en communicatie rondom de Biesbosch en het vasteland in samenwerking met Beleef de Biesbosch en Visit Brabant
- Verbeteren ruimtelijke van de kwaliteit van de haven in Drimmelen
- Onderzoek naar Drimmelen als cruiseport
- Start van het havenoverleg Drimmelen
- Herziening van het vergunningenstelsel voor passagiersschepen
- Herziening van de Biesboschverordening

2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Stoepen, fietspaden en wegen veiliger maken zodat iedereen met een gerust hart door de dorpen heen kan.

Iedereen wil dat kinderen veilig naar school kunnen lopen en dat je 's avonds zonder zorgen naar de sportvelden kunt fietsen. Dat je na een dag werken je auto in de buurt kunt parkeren en makkelijk kunt gaan winkelen bij onze lokale ondernemers. Daarom investeren we in veilige stoepen, fietspaden en wegen. Soms zijn dat simpele maatregelen zoals scheve stoeptegels recht leggen. Maar ook grotere aanpassingen pakken we aan als dat nodig is. Daarnaast zorgen we er voor dat het er netjes uit blijft

zien. We onderhouden het groen dus goed, zodat onze blauwgroene gemeente een plek blijft om trots op te zijn.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Behouden mobiliteit

Status

Op schema

Het openbaar vervoer zorgt ervoor dat onze dorpen leefbaar en bereikbaar blijven. We streven ernaar om bij het openbaar vervoer de bestaande lijnen te behouden. In 2024 zijn de voorbereidingen getroffen voor de uitrol van het Bravoflex vervoer. Dit is een flexibele vervoerservice op bestelling, die rijdt van halte naar (overstap)halte.

Fietsveiligheid Zonzeelseweg

Status

Vertraagd

In 2024 maakten we het ontwerp voor het fietspad langs de Zonzeelseweg definitief. Ook voerden we enkele noodzakelijke onderzoeken uit. Uit het natuurwaarden-onderzoek blijkt dat er mogelijk beschermde diersoorten in het projectgebied voorkomen. Daarom is aanvullend onderzoek nodig, wat heeft geleid tot een vertraging in de realisatie van het fietspad.

Formatie aanspreekpunt Openbare werken

Status

Op schema

Half 2024 besloot het college over aanspreekpunten in de dorpen Lage Zwaluwe, Wagenberg en Hooge Zwaluwe. Deze pilot loopt tot eind 2025. Na het opstellen van een aanpak, is het team samengesteld: een medewerker van de buitendienst Openbare Werken, de wijkboa en de voormalig projectleider Dorpsvisie Lage Zwaluwe. In 2024 startte een aanspreekpunt in Lage Zwaluwe.

Landbouwverkeer op N285

Status

Op schema

Na het vaststellen van het kwaliteitsnetwerk landbouwverkeer stuurden we de provincie een verzoek om de N285 open te stellen voor landbouwverkeer. Zo ontlasten we onze dorpen. In 2024 vonden de eerste inhoudelijke gesprekken met de provincie plaats. Het gaat hierbij om een proef.

Realisatie bypass Zoutendijk

Status

Op schema

In 2024 is het bestemmingsplan voor de bypass Zoutendijk onherroepelijk geworden. Om in 2025 met de werkzaamheden te kunnen starten, troffen we diverse noodzakelijke voorbereidingen. Zo is er een ecologisch werkprotocol opgesteld, is de aanbesteding voorbereid en zijn de ontwerpen definitief gemaakt. Ook zijn we in gesprek met ProRail over de beveiliging van de spoorwegovergang aan de Zoutendijk. De uitvoering start in het tweede kwartaal van 2025.

Reconstructie Zeggelaan

Status

Vertraagd

In 2024 startte de uitvoering van het project reconstructie Zeggelaan. Het project is opgedeeld in zes fases, waarvan er vijf in 2024 zijn uitgevoerd. Door enkele tegenvallers, onder andere met de riolering, kon de laatste fase niet meer uitgevoerd worden. Deze laatste fase wordt in het eerste kwartaal van 2025 alsnog uitgevoerd. Daarna is het project gereed.

Rotonde Godfried Schalckenstraat

Status

Vertraagd

Het doel was om het project Rotonde Godfried Schalckenstraat in 2024 te realiseren. Door enkele bezwaarprocedures is dit niet gelukt. De uitvoering is nu gepland in het tweede kwartaal van 2025.

Veiligere fietsroutes

Status

Op schema

In 2024 maakten we in Wagenberg de routes van en naar sport en school veiliger. De werkzaamheden zijn bijna afgerond.

In Lage Zwaluwe en Terheijden voerden we een onderzoek uit dat resulteerde in een maatregelenpakket voor uitvoering in 2025.

Verminderen vrachtverkeer kernen

Status

Op schema

In onze kernen hebben we een vrachtwagenverbod, met een uitzondering voor bestemmingsverkeer. Hiermee zorgen we voor minder doorgaand vrachtverkeer in onze kernen en een grotere veiligheid. Op dit moment lopen nog diverse pilots zoals het cameratoezicht in de Batterij in Drimmelen.

Visie Lage Zwaluwe (omleiding Flierstraat)

Status

Op schema

In 2024 hebben we een verkeerscirculaitieplan Lage Zwaluwe opgesteld. Dit is onderdeel van de visie Lage Zwaluwe. Uit het verkeerscirculatieplan komen een aantal maatregelen die we in 2025 oppakken.

Visie Lage Zwaluwe (verminderen vracht- en sluipverkeer)

Status

Op schema

In 2024 stelden we een verkeerscirculatieplan Lage Zwaluwe op. Dit is onderdeel van de Visie Lage Zwaluwe. Hieruit komen een aantal maatregelen die we in 2025 oppakken.

2.3 Water

Wat hebben we dit jaar bereikt?

We streven naar een water- en volksgezondheidsveilige omgeving waarbij we insteken op klimaatadaptatie.

We voeren het vastgestelde Water- en RioleringsPlan (WRP) Drimmelen 2023-2027 uit. De samenwerking met de gemeenten Geertuidenberg, Altena, Oosterhout en de waterschappen Brabantse Delta en Rivierenland (We4Climate) zetten we voort. Het uitvoeringsprogramma van het DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) krijgt steeds meer vorm. We gaan binnen Drimmelen ook de oplossingen zien:

- Meer schaduw (hittestress),
- Minder water op straat (hemelwateroverlast),
- Waar mogelijk hemelwater afkoppelen en infiltreren in de bodem (droogte)
- Dijkverzwaringen in Terheijden en langs de Amer (waterveiligheid).

In relatie tot die waterveiligheid kijken we steeds scherper naar toekomstbestendige woongebieden.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Waterkwaliteit verbeteren

Status

Vertraagd

In 2024 verbeterden we de waterkwaliteit in stedelijke wateren door de aanleg van gescheiden rioolstelsels waardoor het aantal overstortingen is verminderd. De onderwaterbodems van B-watergangen zijn gebaggerd, waarmee eventuele vervuilling is verwijderd:

- De Gijster: 290 meter rioolverzwaring, gescheiden/infiltratie
- Nachtegaalstraat: oplossen wateroverlast. 1050 meter gescheiden riolering, hemelwaterafvoer (HWA) lozing via retentie op oppervlaktewater
- Griendwerkerstraat: 900 meter rioolvervanging. Gescheiden, HWA lozing op oppervlaktewater.
- Gomarusstraat: 625 meter rioolveranging. Gescheiden, HWA in toekomst op te bouwen retentie.

Het geplande groot onderhoud van de gemalen is iets vertraagd. Dit zou starten in 2024, maar vindt in 2025 plaats.

Wateroverlast voorkomen

Status

Op schema

(Stedelijk) waterbeheer is een integrale benadering waarbij zowel stedelijk water als afvalwaterbeheer samenkomen. Deze benadering zorgt ervoor dat alle aspecten van waterbeheer in stedelijke gebieden op een integrale manier worden aangepakt. Een integrale benadering van stedelijk waterbeheer bestaat uit:

1. **Waterkwaliteit en -kwantiteit:** Het beheer van zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van water in stedelijke gebieden. Dit houdt in het reguleren van waterstromen om overstromingen te voorkomen.
2. **Infrastructuur en technologie:** Het gebruik van geavanceerde infrastructuur en technologieën, zoals groene daken, regenwateropvangsystemen en IT-systemen, om water op een duurzame manier te beheren.
3. **Ecologische en sociale aspecten:** Het bevorderen van biodiversiteit door het creëren van habitats voor planten- en diersoorten, en het verbeteren van de leefbaarheid van stedelijke gebieden door het koppelen en combineren van functies. Zie Klimaat en biodiversiteit.

4. **Samenwerking en beleid**: Het bevorderen van samenwerking tussen verschillende belanghebbenden, zoals Waterschap, provincie, WerkEenheid4 en het ontwikkelen van beleid en regelgeving die duurzaam waterbeheer ondersteunen.
Door een integrale benadering kunnen stedelijke gebieden een veerkrachtige en duurzame waterhuishouding realiseren die zowel ecologische als menselijke behoeften ondersteunt.

In 2024 realiseerden we diverse infrastructuurprojecten, waaronder verharding vervangen door groen en het verbeteren van afvoersystemen.

- Stationsweg Hooge Zwaluwe: Keerwand vervangen, kunststof damwand geplaatst
- Schans Terheijden: Aanleg watertrap, waterornament met cultuur historisch originaliteit gerealiseerd
- Molenpad Terheijden: houten brug vervangen
- Markdijk Terheijden: Dijkverzwaring, voorkeursvariant van het waterschap is uitgevoerd
- Standhazensedijk Drimmelen: Dijkverbetering, voorkeursvariant van het waterschap is uitgevoerd.

Wat heeft programma 2 gekost?

Tabel Prg. 2-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 2 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Prim. Begroting 2024	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
2.1	Natuur en groen	-3.125 N	-3.242 N	-3.003 N	238 V
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	-5.082 N	-5.158 N	-5.112 N	46 V
2.3	Water	-2.422 N	-2.497 N	-2.635 N	-138 N
	Totaal lasten	**-10.629 N**	**-10.896 N**	**-10.750 N**	**146 V**
2.1	Natuur en groen	5 V	5 V	22 V	17 V
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	170 V	208 V	275 V	67 V
2.3	Water	3.697 V	3.697 V	3.636 V	-62 N
	Totaal baten	**3.872 V**	**3.911 V**	**3.933 V**	**22 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-6.757 N**	**-6.985 N**	**-6.817 N**	**168 V**
	Saldo mutaties reserves	1003 **V**	1.096 **V**	603 **V**	-492 **N**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-5.754 N**	**-5.890 N**	**-6.214 N**	**-324 N**

Nr.	Thema	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024	Reserves 2024	Afwijkingen 2024
2.1	Natuur en groen	-3.237 N	-2.981 N	255 V	-264 N	-8 N
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	-4.950 N	-4.837 N	113 V	-219 N	-106 N
2.3	Water	1.201 V	1.001 V	-200 N	-10 N	-210 N
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-6.985 N**	**-6.817 N**	**168 V**	**-492 N**	**-324 N**

Begrotingsafwijkingen programma 2:
2.1 Natuur en groen (€ 256.000 voordeel; reservemutaties € 264.000 nadeel)
Natuurbescherming: aanleg ecologische verbindingszone Mark en haven Lage Zwaluwe (€ 265.000

voordeel; reservemutaties € 265.000 nadeel)
Het project voor de aanleg van de EVZ (Ecologische VerbindingsZone) inclusief aankoop gronden is vertraagd . De gemeente is afhankelijk van het Waterschap voor de uitvoering ervan.

Onderhoud kapitaalgoederen Openbaar groen (€ 12.000 nadeel)
In de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen is een tabel opgenomen met de cijfermatige afwijkingen (zie tabel Par. C-2 - onderdeel d.).
Onderhoud cultuurbeplanting en grasvegetaties (€ 37.000 nadeel): Bij de opstelling van de begroting is er in het kader van een sluitende begroting besloten om een bezuiniging op te nemen € 47.000. Deze is niet gehaald waardoor we een overschrijding hebben.
Onderhoud bermen (incl. egalisatie, biodiversiteit, stortkosten)" (€ 22.000 voordeel)": De uitgaven voor bermen zijn lager uitgevallen door lagere advies- en stortkosten.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 4.000 voordeel; reservemutaties € 1.000 voordeel)

2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte (€ 113.000 voordeel; reservemutaties € 219.000 nadeel)
Onderhoud kapitaalgoederen Wegen (€ 36.000 nadeel)
In de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen is een tabel opgenomen met de cijfermatige afwijkingen (zie tabel Par. C-2 - onderdeel a.). Het nadelig verschil wordt veroorzaakt door een overschrijding op klein onderhoud wegen met € 41.000 (o.a. als gevolg van hogere uitgaven schades).

Onderbesteding investeringen (€ 236.000 voordeel; reservemutaties € 219.000 nadeel)
Als gevolg van vertraagde uitvoering van de investeringen zijn er lagere kapitaallasten. Dit bestaat uit lagere afschrijvingslasten met € 321.000 (voordeel) en een rentetoerekening (omslagrente) van € 85.000 (nadeel) welke niet geraamd was op het programma. De raming van de rentelasten (omslagrente) is opgenomen in het programma Algemene dekkingsmiddelen). Een groot deel van de afschrijvingslasten wordt gedekt vanuit de reserve Kapitaallasten. Door de lagere onttrekking geeft dit een nadeel van € 219.000. Voor een inhoudelijke toelichting op de voortgang van deze investeringen wordt verwezen naar het onderdeel "Lopende kredieten programma 2".

Openbare verlichting (€ 66.000 nadeel)
De kosten voor het onderhoud, beheer (€ 17.000) als de elektriciteitsverbruik (€ 22.000) vallen hoger uit. Ook het verhalen van schades (op derden) vallen lager uit aan de opbrengstenkant (€ 27.000).
Diverse kleine verschillen per saldo (€ 21.000 nadeel).

2.3 Water (€ 200.000 nadeel; reservemutaties € 10.000 nadeel)
Riolering: toerekening omslagrente (€ 166.000 nadeel)
Aan de investeringen ten behoeve van de riolering, drukriolering en IBA's zijn rentelasten toegerekend middels de renteomslag methode, welke niet waren geraamd. De raming van deze rentelasten is opgenomen onder het programma Algemene dekkingsmiddelen.

Rioolheffing: lagere toerekening overhead, rente en straatvegen (€ 116.000 nadeel)
Het nadeel wordt veroorzaakt door lagere kosten welke toe te rekenen zijn aan de tarieven van de riolering. Dit betreft de grotendeels de rentelasten aan de rioolheffing vanwege vertraagde uitvoering van de investeringen. Voor een inhoudelijke toelichting op de voortgang van deze investeringen wordt verwezen naar het onderdeel "Lopende kredieten programma 2".

Watergangen / stedelijk water (€ 75.000 voordeel; reserve mutaties € 10.000 nadeel)
a. In de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen is een tabel opgenomen met de cijfermatige afwijkingen (zie tabel Par. C-2 - onderdeel c.). De kosten voor het onderhoud vallen lager uit voor het maaien, opschonen en afvoeren van baggerspecie (€ 60.000 voordeel). Het cyclisch onderhoud en afvoeren van baggerspecie is afhankelijk van het Waterschap.
b. Vanwege onderbesteding, vertraagde uitvoering, en lagere uitgaven op de lopende kredieten en de af te sluiten kredieten is er een voordeel op de afschrijvingslasten van € 14.000 en een nadeel op de lagere onttrekking uit de reserve kapitaallasten van € 10.000. Zie voor een inhoudelijke toelichting het overzicht van de lopende kredieten en de af te sluiten kredieten van programma 2. Dit betreft de kredieten Baggeren stedelijk water (lopend) en de Waterornamenten (af te sluiten).

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 7.000 voordeel).

Thema 1

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Natuur en Groen						
Alternatief omranding Zilverlindes Markstraat Made (CA)	2023	40.000	23.458	16.542	5. Realisatie	Q2 2025
Totaal		**40.000**	**23.458**	**16.542**		

Alternatief omranding Zilverlindes Markstraat Made (CA)
Omranding en maken van een markeerstreep met betrekking tot parkeren is gemaakt.

Thema 2

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte						
Aansluiting Zoutendijk / Horenhilsedijk	2018	4.200.000	950.824	3.249.176	3. Ontwerp	Q4 2024
Aankoop grond Zoutendijk	2018	516.000	157.224	358.776	5. Realisatie	Q2 2024
Verkeersreconstructies extra uit CA 2023	2023	100.000	60.958	39.042	4. Voorbereiding	Q2 2024
Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid) CA 2023	2023	710.000	325.586	384.414	3. Ontwerp	Q3 2024
Verkeersreconstructies 2024 24/00 CA	2024	148.100	-	148.100		
Aanl.rotonde Godfried-Schal.st Made24/00	2024	750.000	42.980	707.020	4. Voorbereiding	Q2 2024
Fietsveilig maken Zonzeelseweg 24/00	2024	450.000	1.155	448.845	4. Voorbereiding	Q2 2024
Centrumplan Made	2016	2.940.000	2.715.758	224.242	3. Ontwerp	Q1 2026
Vervanging keerwanden Stationsstrt VJN24	2024	75.000	65.000	10.000	3. Ontwerp	Q3 2024
Vergroten burgertevredenheid 2022	2022	90.000	81.829	8.171	4. Voorbereiding	Q2 2024
Vergroten burgertevredenheid 2023	2023	90.000	67.886	22.114	5. Realisatie	Q1 2024
Vervanging openbare verlicht. 2024 24/00	2024	147.363	32.269	115.093		
Vergroten burgertevredenheid 2024 24/00	2024	113.922	7.996	105.926		
Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstr Made	2021	117.750	64.403	53.347	5. Realisatie	Q2 2026
Herinrichting havenplein Terheijden (CA)	2023	450.000	31.436	418.564	3. Ontwerp	Q1 2025
Wegen/rehabilitatie 2024 24/00	2024	229.694	236.207	6.513-		
Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	2020	935.000	544.913	390.087	4. Voorbereiding	Q4 2024
Laadpalen 2024 (CA) 24/00	2024	50.000	-	50.000		
Totaal		**12.112.829**	**5.386.424**	**6.726.405**		

Aansluiting Zoutendijk / Horenhilsedijk
Het technische ontwerp voor de bypass is gereed. We starten in Q1 2025 met de aanbestedingsprocedure en we verwachten in Q3 2025 met de werkzaamheden te kunnen starten.

Aankoop grond Zoutendijk
De verwerving van gronden voor de bypass wordt in Q1 2025 afgerond, waardoor de bypass kan worden aangelegd.

Verkeersreconstructies extra uit CA 2023 / Verkeersreconstructies 2024 24/00 CA
We hebben nu een medewerker verkeer die zich met de uitvoering gaat bezig houden.

Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid) CA 2023
In 2024 rondden we de werkzaamheden in Wagenberg af. In Terheijden en Lage Zwaluwe startten we met het verkeerskundig onderzoek en participatie. Daarna maakten we keuzes voor verkeersmaatregelen, die we in 2025 gaan aanleggen. In 2025 volgen ook de kernen Made, Hooge Zwaluwe en Drimmelen.

Aanleg rotonde Godfried-Schal.st Made24/00
In 2024 maakten we het ontwerp voor de rotonde af. Met de aannemer hebben we de voorbereidingen voor het werk opgestart. In Q2 2025 wordt de rotonde aangelegd.

Fietsveilig maken Zonzeelseweg 24/00
We maakten het ontwerp voor de Zonzeelseweg af. Ook verrichtten we onderzoeken naar onder andere de natuurwaarden. Hieruit blijkt dat er nader onderzoek nodig is. Deze onderzoeken worden in 2025 uitgevoerd. Een startdatum van de werkzaamheden is nog niet te geven.

Centrumplan Made
Het functionele ontwerp voor de riolering is gemaakt. Verdere voorbereiding en uitvoering zijn afhankelijk van de bouwwerkzaamheden en de hemelwatersnelweg (Made hoog) waar het resterende deel ook onderdeel van is.

Vervanging keerwanden Stationsstrt VJN24
De vervanging van de damwand is in 2024 gestart en afgerond in 2025. De werkzaamheden zijn naar tevredenheid uitgevoerd.

Vergroten burgertevredenheid 2022/ Vergroten burgertevredenheid 2023 / Vergroten burgertevredenheid 2024 24/00
Met de middelen voor burgertevredenheid hebben we diverse extra werkzaamheden kunnen doen in de kernen Hooge Zwaluwe en Lage Zwaluwe. Hiervoor gebruikten we meldingen van bewoners. Denk hierbij aan extra onderhoud aan bestrating, verkeersmaatregelen, straatmeubilair en bebording.

Vervanging openbare verlicht. 2024 24/00
We stelden een vervangingsplan voor openbare verlichting op. Deze werkzaamheden zijn in 2024 gestart en lopen door tot in 2025.

Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstr Made
De herinrichting van het parkje naast het nieuwe appartementencomplex op de hoek Van Gilslaan – Romboutsstraat is begin 2026 gepland, kort voor de oplevering van IKC Stuifhoek.

Herinrichting havenplein Terheijden (CA)
Het project dijkverzwaring van het waterschap zijn in 2024 afgerond. De voorbereidingen voor het havenplein zijn opgepakt. Uitvoering in 2025

Wegen/rehabilitatie 2024 24/00
Betreft de reconstructie van de Zeggenlaan. De werkzaamheden worden het 1e halfjaar van 2025 afgerond.

Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)
In 2024 legden we 5 van de 6 fases van het project Zeggelaan aan. In Q2 2025 ronden we de werkzaamheden af.

Laadpalen 2024 (CA) 24/00
We hebben nu een medewerker verkeer die zich met de uitvoering gaat bezig houden.

Thema 3

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Water						
Baggeren stedelijk water	2014	681.000	377.563	303.437	5. Realisatie	Q3 2024
Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat	2018	1.884.000	989.429	894.571	5. Realisatie	Q2 2025
Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)	2021	1.147.200	1.295.312	148.112-	5. Realisatie	Q3 2024
Maatregelen kern L.Zw.: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)	2021	1.412.500	1.406.178	6.322	5. Realisatie	Q3 2024
Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)	2021	1.450.000	80.315	1.369.685	3. Ontwerp	Q1 2026
Maatregelen kern Made (Schoolstraat,Dreef): verv.	2023	788.200	-	788.200	3. Ontwerp	Q3 2026
Mt.kern Md voorber(Fresia- Ger.str)23/00	2023	100.000	-	100.000		
Maatregelen kern Made (de Gijster)	2023	527.000	331.282	195.718	3. Ontwerp	Q4 2024
Maatregelen kern Made (Meidoornln Hoefkensstr)	2023	1.122.808	1.322.356	199.548-	3. Ontwerp	Q4 2024
Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat eo)	2023	828.400	601.342	227.058	3. Ontwerp	Q4 2024
Vervanging rioolontstopper 24/00	2024	70.000	-	70.000		
Maatregelen kern Terheijden 24/00	2024	98.560	-	98.560		
Maatregelen Made hoog: voorbereid. 24/00	2024	50.000	-	50.000		
Mtrgl.kern Ma(Schoolstr/Dreef)VerF1 24/00	2024	394.100	-	394.100		
Mtrrgl Made:uitv(Fres/Gerstr)vervF1 24/00	2024	1.372.650	8.674	1.363.976		
Rioolvervanging Kerkstraat Made	2018	608.464	113.115	495.349	3. Ontwerp	Q1 2026
Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat	2020	100.000	37.939	62.061	3. Ontwerp	Q1 2025
Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	2020	100.000	86.708	13.292	4. Voorbereiding	Q2 2025
Maatregelen kern Made: uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.	2020	189.560	42.969	146.591	5. Realisatie	Q2 2025
Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)	2023	275.000	-	275.000	4. Voorbereiding	Q3 2024
Totaal		**13.199.442**	**6.693.181**	**6.506.261**		

Baggeren stedelijk water
Eind 2024 is het gedeelte Terheijden voorbereid. Wederom betrof het de B-watergangen binnen de bebouwde kom. Begin 2025 heeft de aannemer de werkzaamheden conform het bestek uitgevoerd.

Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat
Het project voor het gedeelte Burgemeester van Campenhoutstraat en de Boerenhoekstraat is afgerond. We gebruiken, zoals in de vorige bestuursperiode besloten, het restant krediet voor het vergroten van de riolering in de Prinsenpolderstraat tussen de Burgemeester van Campenhoutstraat en de Vierendeelseweg. Dit is inclusief het aanpassen van de overstort in de Vierendeelseweg (Ambities Klimaatadaptatie). We willen dit deel van het project in 2025 voorbereiden en aansluitend uitvoeren.

Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)
Het project is gereed. Vanwege het vele slechte weer in de afgelopen periode liep het project vertraging op. Door de vele regen was de grondwaterstand erg hoog. Om droog te werken maakten we extra kosten.

Maatregelen kern L.Zw.: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)
Het project is bijna gereed. Vanwege het vele slechte weer in de afgelopen periode liep het project vertraging op. Door de vele regen was de grondwaterstand erg hoog. Om droog te werken maakten we extra kosten. Het budget was toereikend. Het waterschap bekijkt of er nog extra berging nodig is. Indien deze noodzakelijk is, moet het krediet worden opgehoogd.

Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)
Het project is in voorbereiding. Het bovengrondse ontwerp is gereed. Ondergronds nog niet. Het verlengen van de persleiding van het waterschap en vervanging van de kabels en leidingen inclusief netverzwaring moet nog geregeld worden. Dit willen we gelijk meenemen in het project. Het TEC (Terheijdens Energie Collectief) gaat geen warmtenet aanleggen. We wachten nog op de afwaardering van de Molenstraat als dijklichaam. De verwachting is dat we eind 2025 / begin 2026 kunnen starten.

Maatregelen kern Made (Schoolstraat,Dreef): verv.
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Mt.kern Md voorber(Fresia- Ger.str)23/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Maatregelen kern Made (de Gijster)
Het project is bijna gereed en zal in 2025 worden afgerond.

Maatregelen kern Made (Meidoornln Hoefkensstr)
Het project is bijna gereed en zal in 2025 worden afgerond.

Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat eo)
Het project is bijna gereed en zal in 2025 worden afgerond.

Vervanging rioolontstopper 24/00
De afspraak met het inkoopbureau is gemaakt om het Plan van Eisen (PvE) op te stellen en dan de aanbesteding te doen.

Maatregelen kern Terheijden 24/00
Het laatste aan te pakken deel van de kern Terheijden is deelproject “maatregelen kern THD: voorbereiding (Molenstraat).

Maatregelen Made hoog: voorbereid. 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Mtrgl.kern Ma(Schoolstr/Dreef)VerF1 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Mtrgl Made:uitv(Fres/Gerstr)vervF1 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Rioolvervanging Kerkstraat Made
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2025 worden opgestart.

Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen
Het werk nadert de voltooiing. Dit jaar zal dit project worden afgerond door het aanbrengen van een overstortconstructie die uitmondt op de Amer.

Maatregelen kern Made: uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.
Conform de strategische rioolplanning passen we 2 overstorten aan. Kievitstraat leverden we in 2023 op. Om de Acaciastraat aan te leggen, is het noodzakelijk dat Brabant Water een transportleiding verlegt. Door de omvang van deze leiding heeft dit een grote impact op de watervoorziening in Made. Omdat Brabant Water heeft aangegeven deze leiding eind 2025 te gaan vervangen is besloten om hierop te wachten. We maken werk met werk.

Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)
Het werk is afgerond. Conform het bestek heeft de aannemer de werkzaamheden uitgevoerd en in april afgerond.

Thema 4

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Tractie en gereedschappen						
Bestelauto	2021	47.226	41.668	5.558	5. Realisatie	Q1 2025
Bestelauto	2022	47.226	44.103	3.123	5. Realisatie	Q1 2025
Bus met laadkraan (3 stuks) 24/00	2024	166.244	-	166.244		
Totaal		**260.696**	**85.771**	**174.925**		

Bestelauto (2x)
De twee bestelauto's zijn afgeleverd in het 4e kwartaal 2024.

Bus met laadkraan (3 stuks) 24/00
De afspraak met inkoopbureau is gemaakt om het Programma van Eisen (PvE) op te stellen en dan de aanbesteding te doen.

Af te sluiten kredieten programma 2

Tabel

Af te sluiten kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant
Thema Natuur en Groen				
Renovatie openbaar groen 2023	2023	219.017	219.720	703-
Renovatie openbaar groen 2024	2024	147.292	173.086	25.794-
Totaal thema Natuur en Groen		*366.309*	*392.806*	*26.497-*
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte				
Rode loperroute	2019	1.000.000	1.013.013	13.013-
Aanleg rotonde Godfried-Schalkenstraat te Made (CA) :voorbereiding	2023	50.000	49.194	806
Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie) (CA)	2020	268.000	291.915	23.915-
Aanbrengen brug de Schans	2020	100.000	145.954	45.954-
Aanhangstrooier 24/00	2024	45.000	42.776	2.224
Vervanging openbare verlichting 2023	2023	125.000	130.199	5.199-
Wegen / rehabiliatie 2023	2023	202.000	202.000	-
Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		*1.790.000*	*1.875.050*	*85.050-*
Thema Water				
Waterornament Dorpsplein	2022	75.000	73.970	1.030
Waterornament Nieuwstraat	2022	75.000	66.917	8.083
Ambitieniveau WRP	2018	487.667	487.885	218-
Aanpassing persleiding (BP De Schakel Drimmelen)	2023	163.150	382.410	219.260-
Totaal thema Water		*800.817*	*1.011.183*	*210.366-*
Totaal		**2.957.126**	**3.279.039**	**321.913-**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)
Renovatie groen 2023 / 2024
Werkzaamheden mbt diverse groenprojecten, verbetervoorstellen etc. zijn afgewikkeld.

Aanbrengen brug de Schans
Deze brug is tegelijkertijd aangebracht met het realiseren van de watertrap. Zowel de brug als de watertrap zijn gereed.

Aanpassing persleiding (BP De Schakel Drimmelen)
De wegenstructuur en het rioolstelsel in de Marinaweg zijn aangepast. Jachthaven Biesbosch kan nu verder met de ontwikkeling van het gebied De Schakel.

3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

Inleiding ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende sub-doelstellingen:

1. Woningbouw en ruimte
2. Duurzaamheid
3. Economie, recreatie en toerisme.

3.1 Woningbouw en ruimte

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Voldoende woningen bouwen in alle kernen en alle prijsklassen

Er is een grote behoefte aan veel nieuwe, duurzame woningen. Jongeren en ouderen hebben moeite om een woning te vinden en de druk op de woningmarkt is enorm. De komende vier jaar zijn daarom cruciaal. We moeten de bouw van nieuwe woningen dus gaan versnellen. Dat doen we ook door actiever grondbeleid te voeren. Maar bouwen is meer dan stenen stapelen.
De plannen voor de dorpen en de randen van de dorpen moeten veel betaalbare woningen voor onze inwoners bieden, in een groene omgeving, natuurinclusief en energieneutraal. Dat staat allemaal in het Programma Wonen. Daarnaast zorgen we ervoor dat andere voorzieningen, zoals scholen en sportaccommodaties, ook klaar zijn voor de groei van het aantal inwoners.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

100 tijdelijke woningen

Status

Vertraagd

Het bouwen van flexwoningen kan snel gaan, maar net als bij reguliere bouw is er voorafgaand een ruimtelijke procedure nodig. Hierdoor is het nog niet gelukt om alle gewenste100 woningen te plaatsen.

De stand van zaken is als volgt:

- Locatie Markstraat Terheijden: 16 woningen zijn geplaatst.
- Locatie De Ligne Made: 21 woningen, stedenbouwkundige inrichting gereed en plaatsing voorzien in laatste kwartaal 2025.
- Locatie Lageweg Terheijden: 60 woningen, aanbesteding gestart. Naar verwachting worden in het eerste kwartaal 2026 de laatste woningen aan de Lageweg geplaatst.

Bouw 800 woningen

Status

Vertraagd

Onze ambitie in deze collegeperiode is 800 woningen toe te voegen aan onze woningvoorraad. Sinds het begin van dit college zijn er 385 woningen opgeleverd. We hebben nog een slag te slaan: het zwaartepunt van de opleveringen ligt in 2025 en 2026. Dit is logisch, omdat we aan het begin van deze collegeperiode onze ambitie flink hebben verhoogd, terwijl planvorming en woningbouw nu eenmaal tijd kosten. Helaas haalden we in 2024 ons doel niet om 200 woningen te bouwen. Dit komt vooral doordat enkele grotere projecten zijn uitgesteld, zoals Kloosterstraat (51 woningen),

Zuideindsestraat (43 woningen) en Verlengde Elsakkker (88 woningen). De laatste wacht nog op een uitspraak van de Raad van State.

Bouwen volgens de Drimmelense ambitie

Status

Op schema

Onze woningbouwplannen voldoen aan de Drimmelense norm: duurzaam, betaalbaar, energieneutraal, natuurinclusief, voor de juiste doelgroep, stedenbouwkundig doordacht met aandacht voor ontsluiting en verkeerafwikkeling en voldoende openbaar groen en speelruimte. Wat we bedoelen met al deze termen, staat in het document: De Drimmelense ambitie, een inspiratiedocument. Eind 2024 was dit document in concept klaar. In 2025 delen we dit document met ontwikkelaars.

Duurzaamheidsregeling en starterslening

Status

Op schema

In 2024 ondersteunden we starters bij het kopen van een huis. We verstrekten 29 leningen. Verder ondersteunden we woningeigenaren met het verduurzamen of gasloos maken van hun woning. We hebben hiervoor 32 leningen toegekend.

Ecowijk Lage Weg Terheijden

Status

Vertraagd

Permanente bebouwing op deze locatie blijkt niet mogelijk. Daarom richten we ons nu op het plaatsen van tijdelijke woningen op deze locatie. Hiervoor doorlopen we een aanbestedingsprocedure die naar verwachting begin juni 2025 is afgerond. We gaan er nog steeds vanuit dat de eerste woningen in december 2025 worden geplaatst.

Herstructurering Woningbouw

Status

Op schema

In 2024 zijn we samen met Woonvizier gestart met een verkenning naar herstructurering. Samen met Woonvizier en inwoners willen we inzetten op beter ruimtegebruik, verouderde woningen vervangen door duurzame en toekomstbestendige woningen voor starters en senioren en een leefgebied ontwikkelen waar ouderen vitaal oud kunnen worden.

Invoering Omgevingswet

Status

Op schema

Sinds 2024 werken we met de Omgevingswet in het fysieke domein en 2024 stond in het teken van leren hiermee te werken, bijsturen en aanpassen. We werken met één aanspreekpunt voor alle initiatieven. De evaluatie hiervan is nog in volle gang. Verder zijn we gestart met het actualiseren van onze Omgevingsvisie en met het opstellen van een gemeentebreed Omgevingsplan. Dit proces is nog niet afgerond en loopt in 2025 door.

Natuurinclusief Bouwen

Status

Op schema

In 2024 ontwikkelden we een lokaal kader voor natuurinclusief bouwen. Nieuwe woningbouwinitiatieven toetsen we aan dit kader. Het kader stelt een kwantitatieve norm van 50 m² openbaar groen per woning en een kwalitatieve eis om gevarieerd groen aan te planten. Daarnaast is het verplicht om nestverblijven in de woningen te integreren. In 2025 implementeren we dit kader.

Opkoopbescherming

Status

Op schema

In 2024 gaven we opdracht voor regionaal onderzoek naar schaarste op de woningmarkt en de mogelijke inzet van opkoopbescherming. Dit onderzoek is bijna afgerond.

Regeling huisvesting aandachtsgroepen

Status

Vertraagd

Nadat in 2023 de achterstand was ingelopen, lopen we in 2024 opnieuw achter bij het huisvesten van statushouders. Het college heeft een plan van aanpak vastgesteld om deze situatie te verbeteren. Toch verloopt dit nog moeizaam, onder andere door trage gezinsherenigingen, hogere taakstellingen en de situatie op de woningmarkt.

In verschillende woningen verspreid over onze gemeente worden Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Dat verloopt goed.

In de Brieltjenspolder 18 is een opvanglocatie voor 75 asielzoekers geopend. De dagelijkse gang van zaken loopt goed. De zoektocht naar een tweede opvanglocatie gaat langzaam. Vooral omdat het ministerie nog geen duidelijke financiële en uitvoerende richtlijnen heeft gegeven voor voor gemeentelijke opvanglocaties.

We zijn gestart met het herzien van het beleid huisvesting arbeidsmigranten te herzien. Het onderzoek van de Rekenkamer West-Brabant vormt daarvoor het beginpunt. In 2024 hebben we met een breed samengesteld projectteam de huidige situatie in onze gemeente zo goed mogelijk in kaart gebracht. Ook hebben we met inwoners, werkgevers, huisvesters en arbeidsmigranten gesproken tijdens een participatietraject. Mede op basis van alle opgehaalde input, formuleerden we doel en ambities voor het nieuwe beleidskader huisvesting arbeidsmigranten. In de eerste helft van 2025 zullen de bouwstenen en het uiteindelijke beleid aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

In het kader van de Wet Goed Verhuurderschap beschikken we sinds december 2023 over het meldpunt ‘Problemen met verhuurders’. We hebben via dit meldpunt nog geen meldingen ontvangen.

Vereveningsfonds woningbouw

Status

Afgerond

Op 12 september 2024 besloot de gemeenteraad om het Vereveningsfonds woningbouw om te vormen tot de Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf.

Voorrang bij nieuwbouwwoningen

Status

Op schema

In 2024 hebben we samen met de SRBT-regio een onderzoek laten uitvoeren naar het nut, de noodzaak en de mogelijkheden om inwoners met een lokale binding voorrang te geven bij toewijzen van nieuwbouwwoningen. Dit onderzoek is bijna afgerond.

Wonen en werken ZZP'ers

Status

Op schema

We stimuleren de ontwikkeling van geclusterde woningbouw + bedrijfsruimte bij locaties die hiervoor mogelijk in aanmerking komen, bijvoorbeeld in de overgangsgebieden van woningbouw naar bedrijfsruimte.

Wonen met Zorg

Status

Op schema

We omarmen initiatieven op het gebied van wonen met zorg. Zo is in 2024 het bestemmingsplan voor een woonzorgcomplex aan de Zuideindsestraat onherroepelijk geworden.

3.2 Duurzaamheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

We kiezen voor duurzaamheid, minder afval en nieuwe energie

We kiezen voor duurzaamheid, minder afval en nieuwe energie. We willen zwerfafval in onze gemeente verminderen en naar circulariteit toewerken. We willen duurzame energie voor de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen. We moeten snel stappen zetten om onze energievoorziening te verduurzaam en Drimmelen wil hierin voorop blijven lopen. Dat vraagt soms om moeilijke keuzes. De uitvoering van de Transitie Visie Warmte en het werken aan aardgasvrije wijken vraagt veel mensen en middelen.
Drimmelen staat voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid. De vraag is niet of we deze transitie technisch kunnen realiseren maar of deze transitie ook sociaal lukt. De energietransitie moet voor iederéén haalbaar en betaalbaar zijn.

Ook veel direct zichtbare dingen, zoals het proactief opzetten van een laadpalenstructuur voor fiets en auto en de toepassing van LED-veldverlichting, vragen nu om beslissingen en de daarbij behorende randvoorwaarden.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Beleidsplan Afval

Status

Vertraagd

In 2024 zijn er verschillende stappen gezet om de afvalstroom te verminderen en beter te scheiden. We hebben gewerkt aan bewustwording, hergebruik gestimuleerd, de oprichting van repaircafés aangemoedigd, (zwerf)afval verminderd, het scheidingsgedrag van mensen verbeterd en de samenwerking met Zwerf-Afval-Pakkers (ZAPpers) en ondernemers versterkt. Het tarief voor het legen van restafval is voor 2025 verhoogd en de papiercontainers zijn aanbesteed en uitgezet.

Er zou in 2024 een afvalbeleidsplan opgesteld worden, maar dit heeft vertraging opgelopen. We hebben ervoor gekozen om samen met de regio breder te kijken naar de ontwikkelingen die op korte termijn verwacht worden, vooral op het vlak van circulariteit. Op deze manier voorkomen we dat er twee keer in korte tijd een nieuw afvalbeleidsplan ter vaststelling wordt voorgelegd

Dorpsgerichte aanpak aardgas vrij maken Drimmelen

Status

Op schema

De raad stelde in 2022 de Transitie Visie Warmte (TVW) vast, waarmee het startsein werd gegeven voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De zes speerpunten uit deze TVW vormen hiervoor de basis en gaan uit van een gemeentebrede – en dorpsgerichte aanpak.

In 2024 is samen met inwoners en stakeholders gewerkt aan een wijkuitvoeringsplan (WUP) voor Hooge Zwaluwe en Terheijden. In Terheijden is dit plan na een voortvarende start halverwege vorig jaar stil komen te liggen (zie Traais Energie Collectief). In Hooge Zwaluwe zijn samen met inwoners uit de wijk De Heerlijkheid vervolgstappen gezet wat leidde tot een definitief wijkuitvoeringsplan.

Naast deze aardgasvrije aanpak, hebben we ook vol ingezet op besparing en isolatie met het gemeentelijk EnergieBespaarTeam (EBT). Die keken samen met inwoners naar hun energieverbruik en gaven bespaartips en ondersteuning bij kleine, energiebesparende maatregelen. Wanneer een woning voldeed aan de voorwaarden kregen zij ook een isolatieadvies op maat en hulp bij de aanvraag van een gemeentelijke subsidie.

Ook zijn er vorig jaar voorbereidingen getroffen voor een lokale isolatieaanpak gericht op eigenaren van slecht geïsoleerde koopwoningen. Voor dit initiatief ontvangen we rijkssubsidie vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP).

Eind vorig jaar zijn we een samenwerking aangegaan met Enexis Netbeheer om te zorgen voor een toekombestendig elektriciteitsnetwerk in onze wijken. Dit houdt in dat er dikkere stroomkabels en extra transformatiestations worden aangelegd om netcongestie te voorkomen en de toename van het stroomverbruik aan te kunnen.

Duurzaamheidsvisie Plukmade

Status

Vertraagd

In het glastuinbouwgebied Plukmade ontbreekt een duurzame energievoorziening. Inmiddels worden voorbereidingen getroffen voor het realiseren van een geothermiebron waarvan de warmte voor een deel in de vraag kan voorzien. Op dit moment zijn er onderhandelingen over de prijs/hoeveelheid van de warmte afname. Zodra hier duidelijkheid over is, willen we samen met de ondernemers een totaalvisie opstellen waarin de verduurzaming van het tuinbouwgebied Plukmade centraal staat.

Duurzame mobiliteit

Status

Op schema

We hebben onze bewoners laten meedenken over de locaties van toekomstige laadpalen. We begonnen met de voorbereidingen voor fietsoplaadpunten op strategische locaties. Denk hierbij aan horeca en sportverenigingen. Op deze manier stimuleren we duurzame mobiliteit.

Energieloket ondernemers

Status

Op schema

Het Regionaal Energieloket voor ondernemers en de helpdesk zijn voortgezet.

Inzet middelen Rijk voor duurzaamheid

Status

Vertraagd

We ontvingen diverse middelen voor duurzaamheid. De wijkuitvoeringsplannen lopen volgens schema, dankzij de versterking van het Energieteam. Het team werkt samen met adviseurs om ernergiebesparende maatregelen aan huis te treffen. De middelen voor kleine energiebesparende maatregelen (Spuk Energiearmoede door ons Energiebespaarteam (EBT)) liggen op schema. De middelen voor Lokale Aanpak Isolatie (Sisa NIP) lopen achter. Dit komt deels door de regels vanuit Natuurvriendelijk Isoleren (waarbij slechts 3% van de woningen geïsoleerd mag worden) en deels door de onbekendheid met de subsidieregeling bij onze inwoners. Dit probleem van onbekendheid wordt in 2025 opgepakt door ons EBT-team en communicatie. Het andere probleem is landelijk bekend. Daarvoor wordt een Soorten Management Plan opgesteld.

Inzet middelen windmolens

Status

Op schema

De windmolens langs de A16 gaan vanaf 2026/2027 voor financiële middelen zorgen. Het gaat hier om 25% van de opbrengst van de molens, met als doel om de lokale energietransitie te versnellen. De gemaakte afspraken tussen de gemeente en de Stichting Energietransitie Drimmelen (STED), zien erop toe dat deze gelden worden aangewend voor duurzame projecten in Drimmelen.

Voorstellen van initiatiefnemers voor duurzame projecten, worden eerst getoetst door STED. Daarna gaan ze voor bindend advies naar het college. Deze en andere afspraken zijn vorig jaar geformaliseerd in een samenwerkingsovereenkomst. Daarna is regulier overleg gestart tussen gemeente en STED over de voortgang en het proces. De financiële middelen uit de windmolens komen vanaf 2026/2027 beschikbaar en worden in een subfonds gestort van de EFB (Energiefonds Brabant).

Klimaatadaptatie

Status

Op schema

Klimaatadaptatie vraagt om bewustwording en maatregelen om de gevolgen te beperken. We stimuleren dit met praktische acties, waarbij minder verharding en meer groen het uitgangspunt is. Ook bij bouwplannen zetten we in op een klimaatbestendige inrichting.

In regionaal verband uitwerken van de DPRA-strategie (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) met een praktische vertaling naar lokale acties.

Klimaatadaptatie vraagt om een betere bewustwording en maatregelen om de gevolgen te beperken. We maakten bewoners enthousiast door praktische acties zoals het NK-tegelwippen. We boden complete plantpakketten aan tegen inlevering van een vierkante meter verharding. De schoolpleinen van de basisschool De Zeggewijzer en basisschool De Grienden zijn vergroend. Daarnaast voerden we een groot gedeelte van het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie uit, waaronder het opstellen van een lokaal hitteplan. In nieuwe ontwerpen voor reconstructies en nieuwbouwwijken namen we minder verharding op en projecteerden meer groen.

Programma Duurzaamheid

Status

Op schema

In 2024 werkten we aan de actualisatie van het Programma Duurzaamheid. We evalueerden het huidige Programma Duurzaamheid. Ook hadden we gesprekken met verschillende stakeholders en vond er een stakeholdersbijeenkomst plaats. In het laatste kwartaal begonnen we aan een eerste opzet voor het nieuwe Programma Duurzaamheid: aanscherping doelstellingen, benoemen

maatregelen en koppelkansen en het in beeld brengen van de betrokken stakeholders. In 2025 gaan we hiermee verder en leggen we het geactualiseerde Programma Duurzaamheid ter besluitvorming voor. Onze stakeholders betrekken we hierbij.

Naast actualisatie van het Programma Duurzaamheid liep in 2024 de uitvoering van het huidig programma gewoon door.

Regionale Energie Strategie (RES)

Status

Op schema

In 2021 is de RES West-Brabant 1.0 vastgesteld, met daarin de regionale ambities voor duurzame energieopwekking. Het afgelopen jaar hebben de 16 West-Brabantse gemeenten, Waterschap Brabantse Delta en Enexis Netbeheer het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant 2.0 (RPE WB) afgerond. Dit plan bouwt voort op de RES 1.0 en houdt vast aan het doel voor 2030: 2,2 TWh duurzame elektriciteit opwekken. Echter, de opgave van de RPE 2.0 is breder en dieper en richt zich op de ontwikkeling van een regionaal energiesysteem.

Dit systeem is gebaseerd op vier energiedragers: elektriciteit, warmte, waterstof en groen gas. Deze combinatie zorgt voor een meer diverse, robuuste en duurzame energievoorziening. Daarnaast volgen we een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we werken met vijf gebieden in plaats van afzonderlijke, gemeentelijke bijdragen. Een ander belangrijk kenmerk is de integrale benadering, waarbij we energie in samenhang brengen met andere maatschappelijke opgaven. Dit om de overgang naar duurzame energie rechtvaardig, en daarmee voor iedereen haalbaar en betaalbaar te houden.

In 2025 wordt de RPE 2.0 eerst ter consultatie aangeboden aan de gemeenteraad voor het ophalen van wensen en bedenkingen. Daarna vindt hierover besluitvorming plaats door alle deelnemende partijen aan de RPE West-Brabant.

Samenwerking energietransitie

Status

Op schema

In lijn met het coalitieakkoord gaven we ook in 2024 advies en ondersteuning aan onze duurzame relaties. Denk daarbij aan het Traais Energiecollectief (TEC), de Traaise Energiemaatschappij (TREM), de Stichting Energietransitie Drimmelen (STED) en de coöperatie Opgewekt Drimmelen.

Met bovengenoemde partijen werkten we constructief samen aan het versnellen van de lokale energietransitie. Een mooi voorbeeld daarvan was het project 'Zon op andermans dak' van Opgewekt Drimmelen. Inwoners die geen zonnepanelen op eigen dak kunnen plaatsen, kunnen daarmee toch zelf energie opwekken. Dit dankzij 150 zonnepanelen op het dak van de gemeentewerf in Made. Eind 2024 waren alle voorbereidingen afgerond voor duurzame energieopwekking vanaf 2025.

Stimuleren duurzaamheid

Status

Op schema

In 2024 zorgden we voor advies en inzicht over energieverbruik en -besparing door inzet van energieambassadeurs en lekcheckers: energieambassadeurs legden 73 bezoeken af en voerden 260 lekchecks uit. Het team vrijwilligers is een stabiel team dat graag inzicht geeft aan de inwoners.

Het Energieloket is er nog steeds voor onze inwoners en ondernemers. We organiseerden een collectieve actie voor onze inwoners op het gebied van isoleren.

Subsidieregeling Groene Daken

Status

Op schema

De subsidieregeling 'Groene Daken en Gevels' is een regeling voor zowel kopers als huurders van woningen.

In 2024 zagen we voor het eerst minder animo onder woningeigenaren voor de aanschaf van een groen dak. Ondanks inzet van gemeentelijke online en offline communicatiekanalen en middelen bleef de animo onder woningeigenaren beperkt. Huurders maakten helemaal geen gebruik van deze subsidie. Hierdoor bleef meer dan de helft van het budget onbenut. Een overweging is om de regeling open te stellen voor bedrijven, verenigingen en stichtingen.

Traais Energie Collectief (TEC)

Status

Vertraagd

De ambitie om van Terheijden het eerste energieneutrale dorp van Nederland te maken, krijgt gemeentelijke steun. Op basis van de Transitievisie Warmte (TVW) zijn onder meer drie wijken in Terheijden aangemerkt als 'kansrijke buurt'. Eind 2023 zijn we samen met onze partners, het Traais Energie Collectief (TEC) en de Traaise Energie Maatschappij (TREM), gestart met een wijkuitvoeringsplan (WUP). De gemeente pakte hierin de regisseursrol, ook ingegeven door het Klimaatakkoord.

De WUP heeft als doel samen met inwoners en stakeholders de richting te bepalen naar een aardgasvrije gebouwde omgeving op basis van het bestaande collectieve warmtenet. Daarbij was er ondersteuning van de Provincie via het programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE2). Na een technische wijkanalyse is een plan van aanpak ontwikkeld, dat tot een gedragen uitvoeringsplan moest leiden.

Tijdens de ontwikkeling van WUP Terheijden voerden twee aandeelhouders van TREM gesprekken met potentiële investeerders: BOM (Brabantse Ontwikkelings Maatschappij), welke nauw gelieerd is aan de Provincie. En met Enpuls Warmte Infra, dat onderdeel is van netwerkbedrijf Enexis Groep. De gesprekken over deelname in het Eerste Traais Warmtebedrijf (ETW, onderdeel van TREM) leverden niets opgeleverd, waarna de aandeelhouders besloten niet langer te investeren in de verdere ontwikkeling van ETW. De contractuele verplichtingen aan klanten, zoals de levering van warmte, worden wel nagekomen.

Door deze ontwikkelingen was er geen basis meer voor een WUP in Terheijden. Medio 2024 besloten de drie betrokken partijen (TEC, TREM, DRIM) om de werkzaamheden aan het WUP stil te leggen. Wel is door hen het masterplan Terheijden afgerond, waarin staat beschreven wanneer en hoe welke wijk in de toekomst aardgasvrij kan worden. En is er dankzij het programma SIE2 een zogenoemde Quickscan Warmte uitgevoerd voor heel Terheijden dat, samen met het masterplan, goede inzichten geeft voor de toekomst.

Eind 2024 waren 150 woningen, bedrijven en maatschappelijke organisaties aangesloten op het warmtenet van TREM.

Verduurzaming dorpslinten

Status

Op schema

We hebben informatieavonden voor bewoners georganiseerd en de gesprekken met de bewoners van de Helkantsedijk hebben we afgerond. De welstandsnota gaan we aanpassen naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad. Door capaciteitsproblemen is dit vertraagd.

Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Status

Vertraagd

We zijn nog volop bezig met het in kaart brengen van de nutsverbruiken van de verschillende panden. Dit gaat langzamer dan verwacht.

Verduurzaming huurwoningen

Status

Op schema

Via de jaarlijkse prestatieafspraken zetten we met Woonvizier in op het verduurzamen van de voorraad sociale huurwoningen in de gemeente. Ook in 2024 zijn hierover afspraken gemaakt. Volgens deze afspraken heeft de corporatie 35 sociale huurwoningen verduurzaamd in 2024.

Zonnevelden

Status

Vertraagd

De gemeente Drimmelen zoekt al enkele jaren naar een passende oplossing voor het zonneveldendossier, binnen de eigen (beleids)kaders en de uitspraak van de Raad van State uit 2022. Na een onafhankelijke herbeoordeling van alle vijf aanvragen voor een zonnepark, is eind 2023 een omgevingsvergunning verleend voor zonnepark De Bergen.

Het afgelopen jaar hebben zowel NaGa Solar als De Groene Koepel een beroep ingesteld tegen bovengenoemde omgevingsvergunning. In september zijn de beroepen door de rechtbank ongegrond verklaard. Beide partijen zijn vervolgens in hoger beroep gegaan bij de Raad van State. Over de besluitvorming met betrekking tot de andere vier parken is afgesproken dat NaGa Solar de mogelijkheid krijgt om deze aanvragen naar eigen inzicht aan te passen. Zodra NaGa aangeeft dat de aanvragen klaar zijn voor besluitvorming, dient de gemeente binnen vijf maanden een besluit bekend te maken.

3.3 Economie, recreatie en toerisme

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Bloeiende en sterk lokaal verbonden economie

Een bloeiende en sterk lokaal verbonden economie is belangrijk voor het levendig en bruisend houden van onze dorpen. Zodat je er kunt winkelen, van evenementen kunt genieten, uit eten kunt gaan, kan werken en recreëren. Lokale ondernemers moeten kunnen blijven ondernemen, kunnen groeien, zich ontwikkelen, en daarom willen we ze faciliteren in het ontplooien van nieuwe initiatieven. Op die manier zorgen we voor werkgelegenheid, een gezonde toeristisch-economische sector en vitaliteit van onze dorpen ook richting de toekomst.

Drimmelen moet zich verder ontwikkelen als recreatiegemeente. Met als aantrekkelijke pijlers de Biesbosch, de Zuiderwaterlinie en ons vitale platteland. De Biesbosch is en blijft onze troef als het gaat om natuur en recreatie. Een goede balans daartussen is belangrijk. Dat vraagt om goede samenwerking tussen alle betrokken partijen en heldere keuzes. Er moet een betere spreiding komen van toeristen en recreanten over onze gemeente. De randen van de Biesbosch moeten daar op worden ingericht en de recreatieve ontwikkeling van het Gat van den Ham moet worden gestimuleerd. Overnachtingen en bestedingen moeten verder zijn toegenomen. De havens van Lage Zwaluwe, Terheijden en Drimmelen en het vitaal platteland vormen het zwaartepunt van onze recreatieve structuur. De gemeente werkt intensief samen met ondernemers en organisaties op het gebied van recreatie en toerisme. Er is een stichting opgericht voor marketing en promotie en er is een nieuw

informatiecentrum gerealiseerd in Drimmelen. Er wordt geïnvesteerd in recreatieve verbindingen over land en water.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Ameroever Lage Zwaluwe

Status

Vertraagd

We ontwikkelen een (groene) recreatieve kop van de haven in Lage Zwaluwe, waarbij we verbinding leggen met het bestaande speeltuintje. Ook plaatsen we een mooi uitkijkpunt waar je vogels kunt spotten en de Biesbosch kunt bekijken als recreatieve attractie. Door de moeizame communicatie met het Rijksvastgoedbedrijf en het ontbreken van een vaste contactpersoon voor overname van de pacht liepen we in 2024 vertraging op. Voor 2025 bekijken we hoe we deze impasse kunnen doorbreken.

Bedrijventerreinen

Status

Op schema

In de Dorpsvisie Lage Zwaluwe staan kansen voor bedrijvigheid aan de haven en in de Louisepolder.

Voor de Thijssenweg hebben twee initiatiefnemers zich bij de gemeente gemeld met ideeën voor de percelen grenzend aan het huidige bedrijventerrein aan de Thijssenweg. Dit is ruimtelijk de meest logische plek om uit te breiden. Hiermee vormt dit volgens het college de gewenste uitbreiding van het bedrijventerrein.

Voor uitbreiding van bedrijventerrein Brieltjenspolder, gericht op reguliere werklocaties, niet zijnde grootschalige productie of logistiek, vindt momenteel een verkenning plaats.

Beverpad Lage Zwaluwe

Status

Vertraagd

In het najaar 2024 is de verkeerskundige haalbaarheid van verschillende scenario's in beeld gebracht. Deze scenario's worden vervolgens besproken met de bewoners van Lage Zwaluwe. Naar verwachting maken we in het voorjaar van 2025 een keuze voor het definitieve ontwerp, met uitvoering gepland voor het najaar 2025.

Duurzame ontwikkeling buitengebied

Status

Vertraagd

De gemeente participeert niet langer meer in de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) Biesbosch, omdat deze door de provincie voorlopig is opgeheven. De provincie geeft momenteel voorrang aan de opgaven van andere GGA gebieden. Daarnaast is het Nationaal Programma Landelijk Gebied is beëindigd. Hiervoor moet eerst nieuw nationaal beleid vastgesteld worden en financiële middelen beschikbaar gesteld worden. Het provinciaal beleid Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) is omgezet in een BOS 2.0 (BOS 2.0, Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof). Dit moet verder uitgewerkt worden voor de GGA gebieden en voor provinciale maatwerkregels. De gemeente heeft aan de lokale ZLTO gevraagd om een toekomstvisie op te stellen. Op basis daarvan, en in samenhang met de provinciale maatwerkregels BOS 2.0, zoekt de gemeente een oplossing voor een duurzame toekomst voor de agrarische sector.

Haven Terheijden

Status

Op schema

De werkzaamheden die Waterschap Brabantse Delta aan de haven in Terheijden uitvoerde, zijn afgerond. In het voorjaar 2025 wordt ook de openbare ruimte van de haven opnieuw ingericht. In aanvulling hierop wordt de betonnen kademuur in de haven verfraaid met een kunstwerk waarop de geschiedenis van Terheijden verteld wordt. In 2025 wordt, volgens eerder genomen besluiten, gestart met afstoten van het beheer van de haven.

Kleine Schans

Status

Afgerond

De plannen rond de ingang van de Kleine Schans zijn najaar/winter 2024 gerealiseerd met een mooie watertrap met waterspuwers in de vorm van soldatenhoofden, een vissteiger, en een visdoorstroom buis. Het resultaat is een aantrekkelijke entree voor de Kleine Schans.

Koop lokaal

Status

Op schema

Door verschillende bedrijfsbezoeken en acties, zoals op de Dag van de Ondernemer zetten we lokale ondernemers actief in de schijnwerpers. Ook de rubriek "ZZP'er in de spotlight" in het maandelijkse ondernemersnieuws draagt hieraan bij.

Team Economie stimuleert collega's continue om opdrachten en diensten vanuit de gemeentelijke organisatie lokaal in te kopen.

Binnen de samenwerking met de BIZ is 'Koop lokaal" een belangrijke onderliggende doelstelling.

Meerjarige vergunning evenementen

Status

Op schema

We zijn in de afrondende fase van het nieuwe evenementenbeleid. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2025.

Ondernemersfonds

Status

Op schema

Het mogelijk invoeren van een gemeentebreed ondernemersfonds is ingrijpend en veelomvattend, en kan alleen slagen bij voldoende draagvlak. Om dit te peilen spraken we met verschillende ondernemers. Eind 2024 was er een informatiebijeenkomst voor ondernemers. De aanwezige ondernemers en stakeholders vulden als eerste groep de enquête hierover in. In het voorjaar van 2025 is de enquête beschikbaar voor alle ondernemers. Afhankelijk van de uitkomsten van het draagvlakonderzoek worden vervolgacties bepaald.

Ontsluiting Hofmansplaat en Veerverbinding Drimmelen-Altena-Geertruidenberg

Status

Vertraagd

In 2024 zijn gesprekken gevoerd met de gemeentes Altena en Geertruidenberg voor de realisatie van een driehoeksveerverbinding. De aanlandplaatsen in Drimmelen en Geertruidenberg leveren geen problemen op, maar wel de aanlandplaats in Altena. Deze is gekoppeld aan een pachtcontract voor de haven Vissershang. In 2027 wordt dit contract hernieuwd wat nieuwe kansen oplevert voor realisatie. In 2025 wordt een intentieverklaring ondertekent om de ambitie vast te houden tot 2027.

Samenwerking Recreatief Drimmelen

Status

Op schema

De samenwerking met het recreatieve veld zoals het ondernemersplatform Recreatief Drimmelen wordt voortgezet en waar mogelijk uitgebouwd. Er is in 2024 een vierjarige overeenkomst met Recreatief Drimmelen gesloten tot 2028, met de optie tot verlenging. De samenwerking verloopt zeer voorspoedig.

Uitvoerings- programma (vrijetijds)economie

Status

Afgerond

De Nota Economie en de Visie Vrijetijdseconomie zijn samengevoegd.

Verbreding toeristisch-recreatief aanbod

Status

Op schema

Drimmelen heeft naast de Biesbosch ook zes geweldige cultuurrijke en gastvrije Brabantse dorpen. We zetten volop in voor het ondersteunen en verder ontwikkelen van initiatieven die de geschiedenis en natuurparels van onze dorpen benadrukken, zoals de Zuiderwaterlinie, monumentale gebouwen en natuurgebieden zoals de Zonzeelse Polder, Gat van den Ham en de Terheijdense Binnenpolder. In 2024 actualiseerden we onder andere alle fietsknooppuntenroutes en hebben we de geschiedenis van de Zuiderwaterlinie verbeeld in de entree van de Kleine Schans. Ook zijn er ontwerpen gemaakt voor de vertelmuur van de haven van Terheijden. Daarnaast zijn de toeristisch recreatieve mogelijkheden van Gat van den Ham verder onderzocht, en zijn de ontwerpen van de dorpsentrees verder vorm gegeven.

Verhoging toeristenbelasting

Status

Op schema

De toeristenbelasting wordt ingezet voor toerisme. Eind 2023 is deze belasting verhoogd met 75% van €1,00 per persoon per nacht naar €1,75 per persoon per nacht. Ondanks enige terughoudendheid van de ondernemers is de verhoging soepel ingevoerd en zijn er geen negatieve reacties van toeristen ontvangen. De inkomsten uit de toeristenbelasting worden gebruikt voor het ontwikkelen en ondersteunen van initiatieven die door ondernemers gedragen worden en bijdragen aan het op de kaart zetten van Drimmelen.

Op verzoek van de ondernemers in de verblijfsrecreatie (waar nu de toeristenbelasting wordt geïnd) zijn we in 2024 in overleg gegaan met de sector. Het doel was te onderzoeken hoe we de lasten evenwichtiger verdeeld kunnen worden over alle ondernemers die profiteren van toerisme en te kijken welke mogelijkheden er zijn om verdere investeringen in het toeristisch-recreatieve aanbod mogelijk te maken. Hiertoe wordt in 2025 de pilot met het Biesboschvaantje gestart.

Voortzetting Biesboschsamenwerking

Status

Op schema

Ondernemers die hun brood verdienen in of rondom de Biesbosch, kunnen meedenken en praten over wat er met de Biesbosch moet gebeuren. De Biesbosch moet toegankelijk blijven voor boten. Verduurzamen doen we in goed overleg met de ondernemers. Het rondje varen door de Biesbosch binnendoor moet behouden blijven voor de watersporter en de ondernemers.

De voortzetting van de Biesboschsamenwerking met focus op de betrokkenheid van ondernemers, behoud van het 'rondje Biesbosch' en de verduurzaming van de boten volgens het principe 'haalbaar en betaalbaar'. In 2024 is gestart met het onderzoek naar bestemmingsmanagement en de aanpassing van de Biesboschverordening. In 2025 starten we met het vervolgonderzoek naar Stil en Duurzaam varen.

Wat heeft programma 3 gekost?

Tabel Prg. 3-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 3 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Prim. Begroting 2024	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
3.1	Woningbouw en ruimte	-10.549 N	-14.500 N	-11.932 N	2.568 V
3.2	Duurzaamheid	-4.663 N	-8.388 N	-4.959 N	3.429 V
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	-1.050 N	-1.405 N	-1.769 N	-365 N
	Totaal lasten	**-16.262 N**	**-24.293 N**	**-18.660 N**	**5.633 V**
3.1	Woningbouw en ruimte	7.722 V	11.263 V	8.820 V	-2.442 N
3.2	Duurzaamheid	5.105 V	8.625 V	5.515 V	-3.110 N
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	302 V	466 V	996 V	530 V
	Totaal baten	**13.129 V**	**20.353 V**	**15.331 V**	**-5.022 N**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-3.133 N**	**-3.940 N**	**-3.329 N**	**610 V**
	Saldo mutaties reserves	-553 **N**	111 **V**	299 **V**	188 **V**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-3.686 N**	**-3.829 N**	**-3.031 N**	**799 V**

Nr.	Thema	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024	Reserves 2024	Afwijkingen 2024
3.1	Woningbouw en ruimte	-3.238 N	-3.112 N	126 V	356 V	482 V
3.2	Duurzaamheid	236 V	556 V	319 V	-35 N	285 V
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	-938 N	-773 N	165 V	-133 N	32 V
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-3.940 N**	**-3.329 N**	**610 V**	**188 V**	**799 V**

Begrotingsafwijkingen Programma 3:

3.1 Woningbouw en ruimte (€ 126.000 voordeel; reservemutaties € 355.000 voordeel)
Actieve grondexploitaties (€ 567.000 nadeel; Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf/ reserve Bovenwijkse voorzieningen € 567.000 voordeel)
Zie voor een inhoudelijke toelichting paragraaf G. Grondbeleid. Het nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door het treffen van een extra voorziening ter grootte van € 607.000. Deze wordt gedekt vanuit de Algemene reserve Grondbedrijf (is een voordeel).

Faciliterende grondexploitaties (€ 495.000 voordeel; reserve Landschappelijke inpassing/ reserve Bovenwijkse voorzieningen € 213.000 nadeel)
Met het ingaan van de Omgevingswet zagen we een afwachtende houding bij projectontwikkelaars. Pas in de loop van 2024 kwamen er meer nieuwe plannen binnen maar het duurt dan nog een paar maanden voor we tot een anterieure overeenkomst (en dus verrekening van de kosten) komen.

Woningbouwprojecten (€ 44.000 voordeel)
Onze woningbouwambitie is verdubbeld, van 100 woningen per jaar naar 200 woningen per jaar. Om dit mogelijk te maken, hebben wij een projectenteam in het leven geroepen. In 2024 bestond het grootste deel van het team nog uit personeel van derden. Om die reden hebben we een fors positief resultaat op eigen personeelskosten, maar een negatief resultaat op inhuur. In 2025 wordt het aandeel personeel van derden fors teruggebracht. Aan de inkomstenkant zien we dat er minder leges zijn binnengekomen voor principebesluiten. Doordat er onder de Omgevingswet met intaketafels en omgevingstafels wordt gewerkt, worden er minder principeverzoeken ingediend. Hierdoor zijn er minder inkomsten uit leges op principebesluiten.

Ruimtelijke Ordening (€ 249.000 nadeel)
Het nadeel op Ruimtelijke ordening wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de inzet van personeel, vooral personeel van derden. Vanwege de komst van de Omgevingswet hebben we in 2023 nog zoveel mogelijk bestemmingsplannen voor het einde van het jaar als ontwerp in procedure gebracht. Omdat veel procedures nog doorliepen in 2024, was hier ook in 2024 extra inzet op nodig. Inmiddels is het aandeel personeel van derden binnen cluster RO fors teruggebracht.

Omgevingswet (€ 125.000 voordeel)
In 2024 is met de Konijnenburggroep gewerkt aan de eerste fase van het Omgevingsplan. We zijn begonnen met een transitieplan en hebben de gewenste structuur van het omgevingsplan bepaald. Het budget voor inhuur van Konijnenburggroep is volledig ingezet. Door de gedeeltelijke uitbesteding hadden we een aanzienlijk voordeel op eigen personeelskosten; onze inzet kon beperkt blijven tot een aantal kerngroep bijeenkomsten. Verder hadden we een voordeel op advieskosten. Dit betrof budget voor het actualiseren van de Omgevingsvisie. Door een personeelswisseling is het niet gelukt hier in 2024 mee te starten.

Overige grondzaken (€ 49.000 voordeel)
Door hogere opbrengsten verkoop reststroken en ontvangsten recognities vallen de baten met € 32.000 hoger uit. Ook zijn de kosten voor taxaties grondaankopen en herstel van teruggegeven reststroken lager uitgevallen met € 17.000.

Omgevingsvergunning (€ 137.000 voordeel)
a. Leges (€ 279.000 voordeel)
In het eerste kwartaal van 2025 is er een fout in het VTH systeem naar boven gekomen waardoor er circa € 200.000 aan vorderingen uit de jaren 2021-2023 alsnog zijn gefactureerd. Deze zijn niet in 2025 geboekt maar op 2024 en zien we nu terug in een deel van deze afwijking. De resterende afwijking van € 79.000 komt voort uit het verschuiven van projecten die eerste in 2025 aangevraagd zouden worden maar al in 2024 zijn aangevraagd. Hier is te denken aan bijvoorbeeld het project de Biezen waarvoor eerst 16 woningen in 2024 en 48 in 2025 gepland waren en vervolgens alle 64 woningen alsnog in 2024 zijn aangevraagd. De verschuiving zal in 2025 dan weer een tekort van circa € 70.000 geven.
b. Toezicht en handhaving / omgevingsvergunningen (€142 .000 nadeel): Het nadeel wordt vooral veroorzaakt door inhuur van personeel. Per abuis staat het budget voor deze inhuur volledig bij RO en niet ook deels bij Vergunningen. Overigens staan er wel inkomsten in de vorm van leges tegenover maar dit is niet volledig kostendekkend.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (€ 63.000 voordeel)
De positieve afwijking komt vooral doordat er minder uitgaven zijn geweest op de budgetten van de hercontroles. Dit is te wijten aan het feit dat er door de OMWB efficiënter wordt gewerkt en dat het naleefgedrag van onze bedrijven verbeterd waardoor er minder hercontroles nodig zijn.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 29.000 voordeel)

3.2 Duurzaamheid (€ 319.000 voordeel; reservemutaties € 35.000 nadeel)

Duurzaamheid: verduurzaming gemeentelijke panden (€ 35.000 voordeel; reserve Duurzaamheid € 35.000 nadeel)

We zijn in 2024 gestart met het opstellen van een routekaart op het gebied van duurzaamheid gemeentelijk vastgoed. Door de complexiteit van het maken van deze routekaart en de beperkte capaciteit bij gebouwenbeheer is het opstellen van deze routekaart vertraagd. Tweede helft 2025 wordt de raad met een raadsbrief op de hoogte gebracht over de stand van zaken en het vervolg.

Duurzaamheid: inzet ambtelijk personeel (€ 103.000 voordeel)

In 2024 zijn we druk bezig geweest met de actualisatie van het Programma Duurzaamheid, maar daarnaast ook gewoon met de uitvoering van het huidige Programma Duurzaamheid. De capaciteit, die wordt besteed aan de uitvoering, wordt toegeschreven aan de daarbij behorende kostenplaatsen, zoals mobiliteit, energietransitie en klimaatadaptatie.

Afvalstoffen: beleid (€ 43.000 voordeel)

De kosten voor externe advisering en voorlichting zijn ongeveer € 17.000 lager uitgevallen. Door een personele wisseling (invulling vacature) zijn ook de ambtelijke kosten ongeveer € 26.000 lager.

Afvalstoffenheffing (€ 23.000 nadeel)

Het werkelijke resultaat van de afvalstoffenheffing (uitgaven en inkomsten) bedraagt een tekort van € 123.966 (zie ook de paragraaf B. Lokale heffingen).
De geraamde onttrekking bedraagt (inclusief begrotingswijzigingen) een tekort van € 248.589. Per saldo dus een lager tekort van € 124.623 dan was geraamd (voordeel). Door lagere kosten heeft er ook een lagere BTW toerekening plaatsgevonden waardoor er een tekort op de exploitatie ontstaat van ongeveer € 23.000 (nadeel).

Energietransitie, WijkUitvoeringsPlannen (WUP) en warmteleiding Moerdijk (€ 183.000 voordeel)

Energietransitie (€ 25.000)

Het voordeel wordt veroorzaakt doordat de animo (aanvragen) voor subsidie "groene daken" voor het eerst tegenvalt met € 30.000 en hoeven we geen financiële bijdrage van € 10.000 meer te betalen aan Energie A16. Ook dit jaar was er een piek van kosten (juridische advisering) met betrekking tot het zonneparkdossier met € 15.000.

Wijkuitvoeringsplannen (WUPs) Hooge Zwaluwe en Terheijden (€ 88.000)

Voor Hooge Zwaluwe is er een licht voordeel van € 10.000. Naast hogere advies- en onderzoekskosten zijn er minder communicatiekosten. Het WUP Hooge Zwaluwe gaat ‘in de uitvoering’ in 2025. Het WUP Terheijden, kwam na een voortvarende project start up, halverwege stil te liggen. Dit omdat de aandeelhouders/eigenaren van TREM besloten niet langer te willen investeren in het warmtenetwerk van Terheijden. Daarmee viel het fundament van het project weg, want we hadden geen communicatieboodschap/ toekomstperspectief meer voor de inwoners. Uiteindelijk is slechts € 10.000 van de geraamde € 75.000 uitgegeven en zijn er minder kosten gemaakt door een lagere ureninzet van eigen personeel met € 13.000. Het WUP Terheijden mag dan stil komen te liggen, maar het budget (vanuit programma SIE2/PNB) dient in 2025 wel te worden aangewend voor andere warmteprojecten. We zijn immers een overeenkomst aangegaan met Provincie en Buurkracht.

Warmteleiding Moerdijk (€ 70.000)

De ontwikkelingen rond deze toekomstige ‘Brabantleiding’ (van Moerdijk naar Geertruidenberg) zijn op een heel laag pitje komen te staan. Het private warmtebedrijf Ennatuurlijk heeft hier voorlopig haar handen vanaf getrokken, mogelijk vanwege de warmtewet die per 1 januari 2026 van kracht wordt. Deze bepaalt dat de energie-infrastructuur voor 51% in publieke handen moet zijn, en dat maakt het voor hen minder interessant. Het budget van € 40.000 was door ons opgenomen voor nader onderzoek, om daarmee inzicht te krijgen of gemeente Drimmelen/onze kernen konden profiteren van deze warmteleiding in relatie tot aardgasvrije wijken. Dit onderzoek heeft dus niet meer plaatsgevonden. Het project (ook onderdeel van RES West-Brabant) heeft wel ambtelijke uren gekost, maar minder dan was geraamd (€ 30.000).

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 22.000 nadeel)

3.3 Economie, recreatie en toerisme (€ 165.000 voordeel; reservemutaties € 133.000 nadeel)

Toerisme en recreatie (toeristenbelasting) (€ 115.000 voordeel; reserve Toerisme en recreatie € 115.000 nadeel)

De opbrengst van de toeristenbelasting wordt volledig besteedt aan uitgaven Toerisme en recreatie. De niet bestede middelen van ongeveer € 115.000 worden conform gestort in de reserve Toerisme en recreatie voor besteding in de volgende jaren. Het voordeel bestaat grotendeels uit een werkelijk hogere opbrengst toeristenbelasting met € 35.000. In de begroting was de opbrengst te laag geraamd. Tevens is er ook een lager uitgekeerd aan subsidies met ongeveer € 35.000 en zijn een aantal projecten vertraagd zoals Uitvoering aantrekkelijke entrees kernen (totaal € 100.000, waarvan € 50.000 gereserveerd voor 2024) en Nieuwe toeristische bewegwijzering (€ 25.000). Deze projecten en meer worden in 2025 uitgevoerd.

Onderbesteding investeringen (€ 19.000 voordeel; reservemutaties € 17.000 nadeel)
Als gevolg van vertraagde uitvoering van de investeringen zijn er lagere kapitaallasten. Dit bestaat uit lagere afschrijvingslasten met € 47.000 (voordeel) en een rentetoerekening (omslagrente) van € 28.000 (nadeel) welke niet geraamd was op het programma. De raming van de rentelasten (omslagrente) zijn opgenomen in het programma Algemene dekkingsmiddelen). Een groot deel van de afschrijvingslasten wordt gedekt vanuit de reserve Kapitaallasten. Door de lagere onttrekking geeft dit een nadeel van € 17.000. Voor een inhoudelijke toelichting op de voortgang van deze investeringen wordt verwezen naar het onderdeel "Lopende kredieten programma 3".

Stimulering en ondersteuning van ondernemers: ondernemersloket en - fonds (€ 38.000 voordeel)
Het invoeren van een (gemeente breed) ondernemersfonds is een ingrijpend besluit, dat vraagt om draagvlak onder de ondernemers. In 2024 is gestart met een draagvlakonderzoek, in de vorm van individuele gesprekken, een informatiebijeenkomst en een eerste enquête. De uitkomsten van het onderzoek worden in 2025 verwacht. De kosten voor de invoeren van het fonds zijn daarom ook niet uitgegeven.

Beleid ter versterking van economische bedrijvigheid: uitvoering nota Economie en ontwikkeling berdrijventerreinen (€ 97.000 voordeel)
Het traject ter voorbereiding op de ontwikkeling/uitbreiding van bedrijventerrein Brieltjenspolder loopt nog in 2025.

Afwaardering / verkoop perceel grond (€ 116.000 nadeel)
Ten behoeve van toekomstige woningbouw in Hooge Zwaluwe is een grond perceel aangeschaft. Een deel ervan is tegen taxatiewaarde (agrarische gronden) verkocht. De gemiddelde m2 prijs was hoger voor het gehele perceel dan deel wat tegen agrarische taxatiewaarde is verkocht. Dit betreft een afwaardering van ongeveer € 116.000 (nadeel). Dit "verlies" zal gecompenseerd gaan worden wanneer we overgaan naar een actieve grondexploitatie (BIE). Zie hiervoor ook de paragraaf G. Grondbeleid (Project Hooge Zwaluwe Zuid).

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 12.000 voordeel)

Lopende kredieten programma 3

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Duurzaamheid						
Aanschaf Papiercontainers 2023/14-12	2024	480.000	322.707	157.293	5. Realisatie	Q2 2025
Totaal		**480.000**	**322.707**	**157.293**		

Aanschaf Papiercontainers 2023/14-12
Papiercontainer zijn uitgewisseld als het gaat om de huisaansluitingen. De bovengrondse containers voor de hoogbouw zitten in de aanbestedingsfase. In de tweede helft van 2025 zullen de containers geplaatst worden.

Thema 3

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Economie, recreatie en toerisme						
Voetgangers- veerverbinding Drimmelen	2019	150.000	46.386	103.614	2. Definitie	2027-2028
Vervanging stroomkasten	2021	150.000	85.388	64.612	5. Realisatie	Q2 2025
Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)	2022	812.000	36.474	775.526	3. Ontwerp	Q2/3 2026 (fase 1)
Haven Lage Zwaluwe	2022	184.271	98	184.173	3. Ontwerp	Q4 2025
Totaal		**1.296.271**	**168.346**	**1.127.925**		

Voetgangers- veerverbinding Drimmelen
Samen met de gemeenten Altena en Geertruidenberg is de intentie uitgesproken om te komen tot een driehoeksveerverbinding. Doordat de aanlandplaats in Altena nog niet in 2026 voorzien kan worden is de uitwerking van deze intentie doorgeschoven naar 2027.

Vervanging stroomkasten
De voorbereiding voor het vervangen van de verdeelkasten is afgerond in 2024. De vervanging zal plaats vinden in jaar 2025.

Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)
Na een uitgebreid voorbereidings- en participatietraject wordt in mei 2025 het voorkeurstracé voor de aansluiting van het Beverpad op Lage Zwaluwe (bestuurlijk) vastgesteld. Hierna wordt het ontwerp verder uitgewerkt/vastgesteld en worden in de loop van 2025 de benodigde (planologische) procedures doorlopen, vergunningen aangevraagd en overeenkomsten met de betrokken partijen (o.a. Waterschap, Rijksvastgoedbedrijf en IJsvereniging) opgesteld en ondertekend. Het project wordt in twee fases uitgevoerd. Het streven is om de eerste fase in 2026 uit te voeren. De tweede fase volgt op het moment dat het Waterschap de dijkversterking realiseert (naar verwachting over ca. 5 jaar).

Haven Lage Zwaluwe
Er vinden gesprekken plaats tussen de gemeente, de huidige erfpachter (Dubbelman) en Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf. Mogelijke scenario's over de inrichting van het gebied worden met hen besproken. De communicatie met Rijkswaterstaat en Rijksvastgoedbedrijf lopen echter moeizaam waardoor er nog geen concrete plannen zijn gemaakt of bestuurlijke besluiten zijn genomen.

Af te sluiten kredieten programma 3

Tabel

Af te sluiten kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant
Thema Woningbouw en ruimte				
Stedenbouwkundige visie Stuifhoekgebied	2021	95.000	94.046	954
Totaal thema Woningbouw en ruimte		*95.000*	*94.046*	*954*
Thema Duurzaamheid				
Vervanging GFT mini-containers	2023	525.000	537.008	12.008-
Totaal thema Duurzaamheid		*525.000*	*537.008*	*12.008-*
Totaal		**620.000**	**631.054**	**11.054-**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)
Geen toelichting benodigd.

4. Sociaal Domein

Inleiding sociaal domein

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Onderwijs, jeugd en gezondheid
2. Participatie en schuldenproblematiek
3. Sociale structuur, sport en zorg.

4.1 Onderwijs, jeugd en gezondheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

We willen kwalitatief goed onderwijs in goed geventileerde scholen met groene schoolpleinen

We willen kwalitatief goed onderwijs in goed geventileerde scholen met groene schoolpleinen. We staan voor gelijke kansen en willen samen met het onderwijs kijken hoe we dat optimaal kunnen invullen. Onze jeugd verdient meer aandacht en mag meer meedoen door meer activiteiten te organiseren met onze jongerenwerkers en buurtsportcoaches. Als het even niet zo goed gaat, investeren we in de samenwerking tussen onder andere scholen, huisartsen en jeugdzorg in alle dorpen. Zo thuis mogelijk en niet alles medisch maken. Gezondheid is een belangrijk onderwerp in en buiten het sociaal domein. In Drimmelen stimuleren we dit.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Aantal vve-leerlingen (voor- en vroegschoolse educatie)	38	40	38
Percentage doorverwijzingen door huisartsen	39	40	100
Percentage overgewicht jongeren	10	10	10
Percentage roken jongeren	4	2	7
Percentage problematisch alcoholgebruik jongeren	niet beschikbaar	4	niet beschikbaar
Percentage recent binge drinken **	23		32
Percentage jongeren dat te weinig sport en beweegt (semi-inactief/inactief)	niet beschikbaar	40	niet beschikbaar
Pecentage kinderen dat dagelijks minstens 1 uur beweegt (4-11 jaar) **	44		44

*Gegevens zijn afkomstig van de jaarlijkse screening van de GGD in de tweede klas van het voortgezet onderwijs. Deze jongeren zijn 13 of 14 jaar.

** Wegens wijziging van screening zijn indicatoren aangepast

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Actualiseren jeugd- en jongerenbeleid

Status

Vertraagd

In december 2024 is het Beleidsplan Sociaal Domein vastgesteld. Daarbij benaderen we het jeugd- en jongerenbeleid met een integrale blik in relatie tot de andere beleidsvelden in het sociale domein. In 2025 wordt het beleidsplan Sociaal Domein uitgewerkt in een aantal programma's waarbij een integrale kijk op het sociaal domein uitgangspunt is.

Alle jongeren halen minimaal een startkwalificatie

Status

Op schema

Het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) zet stevig in om iedere jongere een startkwalificatie te laten behalen. De werkdruk bij het RBL was zo hoog dat er vooral wettelijke taken werden uitgevoerd en er

minder ingezet werd op preventieve taken. De begroting is in 2024 verhoogd zodat het RBL qua bezetting nu op orde is en dat wettelijke taken goed kunnen worden uitgevoerd.

Behoud Dongemond College

Status

Op schema

We willen het Dongemond College (VO) tot 2040 voor onze gemeente behouden en onderzoeken wat daarvoor nodig is. Daarmee bieden we zekerheid voor de toekomst. Ook maken we werk van faciliteren van samenwerking en inhoudelijke verbinding tussen het Dongemond College (VO) en de basisscholen (PO). Daarmee creëren we een betere aansluiting van PO naar VO voor onze kinderen. In de 2e helft van 2023 heeft een externe partij een schouw uitgevoerd van het huidige gebouw van het Dongemond College. Deze partij onderzocht ook een aantal scenario's, van renovatie tot volledige nieuwbouw. Deze scenario's zijn in 2024 met het schoolbestuur besproken. Inmiddels ligt er een visie onderwijshuisvesting.

Breed aanbod sport door buurtsportcoaches

Status

Op schema

De Buurtsportcoaches voerden diverse activiteiten uit voor zowel jongeren als ouderen. Voorbeelden daarvan zijn Sjors Sportief en Max Vitaal. Ook is in 2024 de functie voor Buurtsportcoach opnieuw aanbesteed. Vanaf 2025 voert een andere partij deze functie uit.

Cultuureducatie ontwikkelen en versterken

Status

Op schema

We continueren en versterken cultuureducatie, waarbij cultuur en historie van onze dorpen en de regio een belangrijk thema is. Iedere school neemt deel aan Cultuureducatie, een programma dat wordt begeleid door Theek5. Na de coronapandemie hebben scholen zich vooral gericht om de basisvaardigheden op orde te krijgen. Voor cultuur en kunst was minder ruimte in het onderwijsaanbod. Per 2023 is weer meer enthousiasme ontstaan en zien we dat de scholen weer meer aandacht hebben voor kunst en cultuur in hun onderwijsaanbod. In 2024 hebben acht van de negen basisscholen deelgenomen aan Cultuur met Kwaliteit, een programma dat wordt begeleid door Theek 5.

Eén gezin één loket

Status

Op schema

Voor de oprichting van een Stevig Lokaal Team (SLT) starten we in 2025-2026 met een proof of concept. In deze fase wordt het SLT beproefd in de praktijk, zodat we kunnen leren wat er nodig is voor het SLT. Ter voorbereiding daarop zijn in 2024 stappen gezet: een plan van aanpak is vastgesteld, (strategische) partners zijn geselecteerd en de subsidieaanvraag is toegekend.

Energieneutrale Stuifhoek

Status

Op schema

We bouwen een energieneutrale Stuifhoek en hebben de budgetten hierop aangepast. Ook de stijgende bouwkosten zijn hierin betrokken. In 2023 zijn het bestemmingsplan en de grondexploitatie

van het gebied IKC De Stuifhoek Romboutsstraat-Norbartstraat vastgesteld. Half 2024 is een ontwikkelende bouwer geselecteerd, die ook de appartementen afneemt. Er is gewerkt aan een definitief- en uitvoeringsgereed ontwerp. In februari 2025 start de bouw. Opening staat gepland voor het eerste kwartaal 2026.

Extra subsidie

Status

Op schema

De subsidieregeling moet worden aangepast, zodat subsidie voor voorlichting en preventie van drugsgebruik mogelijk is.

Herijking gezondheidsbeleid

Status

Vertraagd

In december 2024 is het Beleidsplan Sociaal Domein vastgesteld. Daarbij benaderen we het jeugd- en jongerenbeleid met een integrale blik in relatie tot de andere beleidsvelden in het sociale domein. In 2025 wordt het beleidsplan Sociaal Domein uitgewerkt in een aantal programma's waarbij een integrale kijk op het sociaal domein uitgangspunt is.

Inzet praktijkondersteuners

Status

Afgerond

De inzet van praktijkondersteuners Jeugd bij huisartsenpraktijken wordt structureel voortgezet volgens de gemaakte afspraken.

Jeugdadviesraad

Status

Op schema

Tijdens de jongerengemeenteraad hebben scholieren van het Dongemond meegedacht over preventie. Daarnaast vond in 2024 Democracity weer plaats. In 2024 troffen we voorbereidingen voor de oprichting van de Jeugdadviesraad, die in 2025 vorm krijgt.

Jongerenparticipatie blijft belangrijk

Status

Op schema

Jongeren zijn betrokken bij verschillende programma's en activiteiten, zoals de jongerengemeenteraad en Democracity.

Kunst en Cultuur

Status

Op schema

Met het cultuureducatiebeleid wil de gemeente bevorderen dat alle inwoners van de gemeente de kans krijgen om zich creatief en cultureel te ontwikkelen. We signaleren trends en ontwikkelingen. Cultuureducatie: we tellen het aantal scholen, leerlingen en leraren die bereikt worden met Cultuureducatie met kwaliteit (CMK). Dat is volgens de doelstellingen.

Ondersteunen vorming en ontwikkeling IKC

Status

Op schema

We ondersteunen vanuit de gemeente de vorming en ontwikkeling van Integrale Kind Centra (IKC) en kijken met het onderwijs hoe we cultuur, muziek en sport daaraan kunnen toevoegen. In de Lokale Educatieve Agenda wordt de vorming van IKC's besproken. Bij nieuwbouw voor scholen gaan we in principe uit van een IKC. De verantwoordelijkheid om IKC te worden ligt primair bij de schoolbesturen in nauwe samenwerking met de kinderopvang. In 2024 is geen directe actie ondernomen voor IKC-vorming, behalve de verdere realisatie van IKC De Stuifhoek in Made.

Onderwijspakket natuur, duurzaamheid en milieu

Status

Op schema

Natuur, duurzaamheid en milieu zijn dusdanig belangrijk dat we het onderwijs een pakket aanbieden, zodat alle kinderen hiermee kennis kunnen maken. We doen dit bij voorkeur met lokale (groen)partners. Afgesproken is dat iedere leerling tijdens zijn PO-periode in aanraking komt met natuur, zoals een bezoek aan de Biesbosch. We subsidieerden in schooljaar 2023-2024 (en het huidige schooljaar 2024-2025) deelname aan het Schoolbootproject, waarin basisschoolleerlingen kunnen kennismaken met de Biesbosch. In 2024 hebben 2 scholen uit Drimmelen deelgenomen: het Dongemondcollege uit Made en De Grienden uit Lage Zwaluwe. Zij volgden het programma Wateronderzoek en Biesbosch Avontuur.
Verder stelden we ook in 2024 een subsidie beschikbaar voor de vergroening van schoolpleinen. Diverse schoolpleinen zijn in 2024 (verder) vergroend.

Plan voor frisse scholen

Status

Op schema

We stelden in 2024 met het onderwijs (PO en VO) een plan op om te komen tot Frisse Scholen Klasse B. De gemeente investeert mee om het onderwijs hierin mee te krijgen. Het resultaat is dat alle scholen, voor zover er geen nieuwbouw op de planning staat, aan het einde van het schooljaar 2025-2026 voldoen aan de binnenklimaatnorm Frisse Scholen B. Het onderzoek om het binnenklimaat van de scholen naar Frisse Scholen klasse B te brengen, voerden we in het derde kwartaal van 2023 uit. De opgave, verbeteringsmogelijkheden en financiële consequenties brachten we per school in beeld. In het vierde kwartaal 2024 stemden we de resultaten af samen met een verdelingsvoorstel van de middelen met de schoolbesturen. De aanpassingen aan de gebouwen zullen in 2025 en 2026 worden uitgevoerd. Ieder schoolbestuur draagt zelf ook een aanzienlijk financieel deel bij.

Stevig netwerk om kind en gezin

Status

Op schema

Voor de oprichting van een Stevig Lokaal Team (SLT) starten we met een proof of concept voor de periode van 2025 - 2026. In deze praktijkfase wordt het SLT beproefd, zodat we kunnen leren wat er nodig is voor het SLT. Hiervoor is een plan opgesteld.

Stimuleren van sport en bewegen

Status

Afgerond

Dooreen extra bedrag te verstrekken op basis van het coalitieakkoord naar rato van het aantal jeugdleden, is aan de sportverenigingen een extra stimulans gegeven voor het uitbreiden van activiteiten of werving van nieuwe leden.

Taalstimulering

Status

Op schema

Taalstimulering blijft belangrijk in ons beleid. Jonge kinderen kunnen terecht bij consultatiebureaus, Boekstart, Voorleesexpress, VVE (voor- en vroegschoolse educatie) en de bibliotheek. Oudere kinderen kunnen naar de bibliotheek, het (digi)taalhuis, bestrijden laaggeletterdheid. We willen dat zoveel mogelijk inwoners voldoende taalvaardig zijn om mee te kunnen doen in de samenleving. De taal onvoldoende beheersen mag hiervoor geen belemmering zijn. Jonge kinderen worden indien nodig door VVE voorbereid op het PO. De gemeente heeft vanuit de VVE-middelen een bijdrage gedaan aan deze taalklas. Er is in 2024 door een taskforce vanuit het onderwijs nagedacht over een mogelijke Taalklas in Made in 2025. In 2025 wordt hier een besluit over genomen. Nu gaan de meeste anderstalige kinderen weer naar De Fontein in Breda voor een jaar Nederlands, ook de kinderen van de asielopvang Brieltjenspolder.

Uitbreiden jeugd- en jongerenwerk

Status

Op schema

Door uitbreiding van het jongerenwerk is extra ingezet op meidenwerk, online jongerenwerk, jongerenwerk op scholen, gameverslaving en preventie van middelengebruik. Het doel is dat jongerenwerk haar rol in het voorliggend veld goed kan pakken en zo eventuele problematiek vroegtijdig wordt gesignaleerd. Daar liggen verschillende (grote) uitdagingen. Daarnaast heeft het jongerenwerk in Made een nieuwe locatie.

Uitvoering Veilig Thuis

Status

Op schema

Veilig Thuis werkte in 2024 verder aan het op orde brengen van de basis. Zo kunnen zij hun taken volgens wettelijke richtlijnen en landelijk vastgestelde kwaliteitskaders uitvoeren. Hierdoor zijn de wachtlijsten in 2024 bij Veilig Thuis op een acceptabel niveau.

Vergroenen schoolpleinen

Status

Op schema

We zetten met het onderwijs in op het vergroenen van schoolpleinen en wakkeren hiervoor de liefde voor de natuur aan bij onze kinderen. We stellen hiervoor budget beschikbaar. Door de vergroening worden kinderen uitgedaagd om buiten te spelen en stimuleren we het spelen in de natuur. Verschillende scholen maakten al dankbaar gebruik van de subsidie en maakten hun schoolplein al flink groener. Ook boden we in het vierde kwartaal van 2023 een extra bijdrage om de biodiversiteit op de schoolpleinen te vergroten. De niet bestede gelden zijn doorgeschoven. In 2024 hebben meerdere scholen hun schoolplein vergroend.

Versterken samenwerking tussen onderwijs en jeugd

Status

Afgerond

De inzet van ‘jeugdcoaches op school’ is voortgezet en werkt succesvol.

Wachtlijstproblematiek bij CJG

Status

Op schema

Alle acties van het CJG zijn erop gericht om de maximale wachttijd van 4 weken te garanderen. Gedurende het hele jaar zijn we binnen de afgesproken termijn gebleven, maar vanaf december constateren wij een oplopende wachttijd. Dit is te verklaren door verschillende factoren: extra inzet van het CJG op ontwikkelingen zoals het SLT en de omgekeerde verordening, vertrek personeel en ziekteverzuim We verwachten de wachttijd terug te dringen door het invullen van vacatures.

Zo vroeg mogelijk signaleren

Status

Op schema

Voor de oprichting van een Stevig Lokaal Team (SLT) starten we met een proof of concept voor de periode 2025 - 2026. In deze praktijkfase wordt het SLT beproefd, zodat we kunnen leren wat er nodig is voor het SLT. Hiervoor is een plan opgesteld. Zo willen ervoor zorgen dat beroep op specialistische zorg afneemt.

Zorgen over jeugdzorg

Status

Op schema

In het afgelopen jaar ontwikkelde de jeugdhulp voor de gemeente Drimmelen zich verder binnen de landelijke kaders van de hervormingsagenda, die gericht zijn op het versterken van de zorg voor jeugdigen en het betaalbaar houden van het stelsel. De regiovisie en het strategieplan vormen de basis voor een gezamenlijke aanpak in de regio, waarbij de focus ligt op het verbeteren van de integrale zorg voor jeugdigen en het versterken van preventieve maatregelen. In dit kader is ook gewerkt aan de oprichting van een Stevig Lokaal Team (SLT) met een proof of concept, waarbij het SLT wordt beproefd in de praktijk, zodat de leringen meegenomen kunnen worden in de inkoop vanaf 2027. Het strategieplan legt de koers vast voor de komende jaren, met duidelijke doelstellingen en meetbare resultaten. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan een inkoopstrategie die het mogelijk maakt om de samenwerking binnen het Stevig Lokaal Team en de integratie van de regiovisie en de strategie ook de komende jaren te kunnen optimaliseren in samenwerking met onze partners.

4.2 Participatie en schuldenproblematiek

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Iedereen heeft recht op een sociaal minimum

Iedereen heeft recht op een sociaal minimum. Het Rijk is daar in de basis aan zet. Lokaal kunnen wij het verschil maken en veel van het (landelijk) verloren vertrouwen terugwinnen. De nieuwe vormen van armoede, zoals energiearmoede, pakken we aan en lossen we op. Ook door de verbinding tussen domeinen te leggen.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Aantal plaatsen beschut werken	8	9	10
Aantal loonkostensubsidie	47	55	43
Aantal Wsw-ers	47	47	43

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Ademruimte geven bij problematische schulden

Status

Op schema

Dit is onderdeel geworden van het reguliere proces schuldhulpverlening.

Algemene voorzieningen realiseren

Status

Vertraagd

De pilot Huiskamers is voortgezet vanuit de middelen voor Wmo-begeleiding, een deel van de middelen voor de Activiteitencoach en de GALA SPUK Sociale Basis. Eerder is aangegeven dat in 2024 een collegevoorstel voorgelegd zou worden voor structurele financiering van de Huiskamers. Omdat dit niet is gehaald en er nieuwe ontwikkelingen zijn, wordt hiervoor in 2025 een collegevoorstel voorgelegd.

Bestrijding eenzaamheid

Status

Vertraagd

De werkgroep Drimmelen Verbindt spant zich in om eenzaamheid onder onze inwoners te verminderen. Rond de week tegen de eenzaamheid in 2024 heeft de werkgroep een extra activiteit georganiseerd. Helaas was deze activiteit weinig succesvol.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Status

Op schema

In het regionaal Transferpunt gaven we samen met woningcorporaties en zorginstellingen invulling aan het beleid om mensen met een psychische kwetsbaarheid zelfstandig te laten wonen in onze wijken. Met Woonvizier en de welzijnsinstellingen maakten we afspraken voor preventie en nazorg voor deze doelgroep.

We werkten mee aan het regionale onderzoek om de mensen met (dreigende) dak- en thuislooshuid in kaart te brengen, het zogenaamde Ethos light onderzoek. Mede naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek heeft de gemeente zich aangesloten bij de pilot mentoraanpak dak- en thuisloze jongeren.

We pasten het Convenant Maatschappelijke opvang, OGG en verslavingspreventie aan. Hierin maakten we concrete afspraken over de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de taken en financiën voor maatschappelijke opvang. Onderdeel van de afspraken is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de opvang van economisch daklozen, jongeren en arbeidsmigranten.

Regionaal is een start gemaakt met de inkoop van Beschermd Wonen vanaf 2026. Omdat de gemeente vanaf 2026 zelf verantwoordelijk is voor de 24 uurs bereikbaarheid voor inwoners met een Beschermd Wonen indicatie, startten we een onderzoek naar de beste manier om dit te organiseren.

Huisvesting, inburgering en re-integratie statushouders

Status

Vertraagd

We hebben de taakstelling voor 2024 niet behaald. Concreet betekent dit dat we onvoldoende statushouders hebben gehuisvest. Dit heeft directe gevolgen voor de start van de inburgering en reintegratie, die daardoor vertraagd is.

Iedereen moet mee kunnen doen

Status

Op schema

De casemanagers en werkmakelaars begeleiden samen uitkeringsgerechtigden. Het doel is om hen zo hoog mogelijk op de maatschappelijke ladder te laten functioneren. De hoogste trede is uitstromen naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Naast zelf matchen van vacatures in het netwerk werken we samen met WSP MidZuid. Zij zoeken bij werkgevers in de regio actief naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen met een uitkering en die in staat is om te werken, levert naar vermogen een wederdienst. Voor zorgklanten is het maximaal haalbare bijvoorbeeld maatschappelijke participatie door meedoen aan activiteiten in een buurthuis of in groepsverband sporten. Daarbij bieden de casemanagers en onze gemeentelijke partners ondersteuning als dit nodig is.

Maatwerk is er en misbruik wordt tegenop getreden

Status

Op schema

Ook in 2024 gaven we vorm aan het voorkomen, opsporen en aanpakken van uitkeringsfraude. We leveren maatwerk door met meerdere mensen naar de casus te kijken. We gaven opdracht voor een onderzoek als minimaal 3 betrokken personen (casemanager, werkmakelaar en coördinator) dit nodig vinden. Het onderzoeksbudget in de begroting was toereikend.

Mensen blijven uitdagen mee te doen

Status

Op schema

Door gesprekken te voeren, proberen we iedereen te laten participeren. Als het niet mogelijk is om uit te stromen naar betaalde arbeid, dan zetten we in op parttime werk, vrijwilligerswerk of - als ook dat niet mogelijk is - participeren door te sporten of deel te nemen aan georganiseerde activiteiten, zoals een vrouwengroep. Alles wat we daarin bereiken, is een vorm van tegenprestatie.

Mentale gezondheid belangrijk aandachtspunt bij schuldhulpverlening

Status

Op schema

In het reguliere proces van schuldhulpverlening is altijd aandacht voor de mentale gezondheid van de klanten.

Wanneer blijkt dat deze in het gedrang komt, wordt de klant doorverwezen naar de passende instantie. Zo wordt niet alleen gewerkt aan een oplossing voor de schulden, maar ook aan het herstel van de mentale gezondheid.

Overweging participatiebudget

Status

Afgerond

Het college besloot in 2024 om ieder gezin dat van de gemeente Drimmelen een PW-uitkering ontvangt, € 300,00 te geven met als doel extra te participeren.

In het uitvoeringsplan minimabeleid en schuldhulpverlening staat als actiepunt een evaluatie om de mogelijkheden van voortzetting van deze actie te bekijken.

Sociaal minimum, humane behandeling en goede WMO-voorzieningen zijn uitgangspunten

Status

Op schema

In 2024 ondersteunden we onze kwetsbare inwoners met maatwerkoplossingen vanuit de Participatiewet, Jeugdwet en Wmo zodat ze mee kunnen blijven doen in de samenleving.
Op 12 december 2024 stelde de gemeenteraad een nieuw beleidsplan Sociaal domein vast voor de komende 4 jaar waarin de grote ontwikkelingen in het hele Sociaal Domein beschreven zijn. De drie hoofdthema's daarin zijn veerkrachtige dorpen, bestaanszekerheid en ondersteuning waar nodig.

Uitvoering beleidsplan sociaal domein

Status

Op schema

Op 12 december 2024 is een nieuw beleidsplan Sociaal domein vastgesteld voor de komende 4 jaar waarin de grote ontwikkelingen in het hele Sociaal Domein beschreven zijn. Dit beleidsplan vervangt het vorige beleidsplan. In 2025 wordt het nieuwe beleid vertaald naar concrete acties in een uitvoeringsprogramma.

Zelfredzaamheid

Status

Op schema

Statushouders worden de eerste zes maanden financieel ontzorgd. In deze periode worden ze begeleid naar (financiële) zelfredzaamheid. Ook andere kwetsbare burgers ontvangen ondersteuning gericht op het vergroten van hun zelfredzaamheid en weerbaarheid. Onder andere door MEE, Surplus en trajecten die bijdragen aan hun persoonlijke ontwikkeling.

Zorg blijft bereikbaar voor wie dat nodig heeft

Status

Op schema

Zorgklanten in de Participatiewet zijn mensen die geen bijdrage kunnen leveren aan het arbeidsproces. De zorgondersteuning richt zich op het samen met de zorgklant verkennen wat er wel mogelijk is (bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of deelname aan sportactiviteiten). We bieden ze de begeleiding naar deze vorm van participeren en door middel van gesprekken wordt de voortgang en ontwikkeling gemonitord.

4.3 Sociale structuur, sport en zorg

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Investeren in onze sociale structuur

De zorgvraag neemt toe. Op alle zorgterreinen, van jong tot oud en van rijk tot arm. Nu is hét moment om te investeren in onze sociale structuur, het voorliggend veld. Meer en hogere subsidies voor onze verenigingen, stimuleringsregelingen op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, bewegen en sport, vernieuwde afspraken met onze welzijnsinstellingen. De dorpshuizen vervullen een cruciale functie

in onze dorpen. Op deze manier houden we de zorg in de toekomst goed en betaalbaar. Sporten is gezond en zorgt voor sociale samenhang.

Prestatie-indicator	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Werkelijk 2024
Percentage jeugdleden sportverenigingen	41	45	38
Aantal deelnemers SjorsSportief en -creatief	392	450	276
Aantal kinderen dat na Sjors sportief en -creatief lid wordt van club/vereniging **	59	55	n.n.b.

** stabilisatie vanwege corona

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Inclusiviteit

Status

Afgerond

De afgelopen jaren heeft het college er bewust voor gekozen om geen apart inclusiebeleid op te stellen. In plaats daarvan is inclusie stapsgewijs geïntegreerd in bestaand beleid, projecten, visies en de uitvoering daarvan. Het college vindt dat inclusie een breed uitgangspunt moet zijn, dat terugkomt in alle documenten en werkzaamheden binnen de gemeentelijke organisatie.

Mantelzorgwaardering

Status

Op schema

In 2024 steeg het aantal toekenningen mantelzorgwaarderingen licht met 2,6% naar 631. Het aantal waarderingen dat via zorgaanbieders werd verstrekt, daalde enigszins. De kosten voor activiteiten ter waardering van mantelzorgers namen licht toe.

Ondersteuning mantelzorgers

Status

Op schema

We blijven mantelzorgers ondersteunen in hun belangrijke bijdrage aan de zorg voor hun naasten. Hiervoor ontvingen we GALA-middelen die aan versterking van de mantelzorgondersteuning zijn besteed.

Samen met verenigingen plan maken om verenigingen te ondersteunen

Status

Vertraagd

In de vorige opzet lag de focus van de Buursportcoach vooral op het ondernemen van activiteiten. Met een nieuwe aanbesteding in 2024 is ingezet op het naar een hoger plan krijgen van de buurtsportcoach. De buurtsportcoach gaat meer samenwerken met de verenigingen.

Sportaccommodaties zijn een belangrijke infrastructuur

Status

Vertraagd

In het accommodatiebeleid 2019-2026 is vastgesteld dat er sprake was van leegstand van de binnensportaccommodaties in de gemeente Drimmelen. Om deze reden was het voornemen om

onderzoek te doen naar mogelijkheden voor een bredere inzet van deze accommodaties. Dit onderzoek is nog niet uitgevoerd, maar in afwachting van de evaluatie van onze maatschappelijke accommodaties.

De resultaten van dit evaluatieonderzoek worden in het eerste kwartaal van 2025 aan de gemeenteraad voorgelegd. Op basis van de bevindingen en eventuele terugkoppeling van de raad worden vervolgstappen bepaald. Dit speerpunt wordt bij de eerstvolgende begrotingsmogelijkheid opnieuw geformuleerd, zodat het beter aansluit bij de uitkomsten van de evaluatie en de wensen van de raad.

Sporten een impuls geven

Status

Afgerond

In 2024 is ingezet op het stimuleren van sporten en bewegen voor alle inwoners, jong en oud. Daarbij is gebruikgemaakt van diverse instrumenten, zoals Uniek Sporten, Sportakkoord II en een extra subsidie voor jeugdleden. Deze maatregelen dragen bij aan het vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van sport en beweging.

Verplaatsing BMX-vereniging onderzoeken

Status

Afgerond

De BMX vereniging gaf na diverse gesprekken aan op het huidige terrein te willen blijven en heeft geen behoefte meer om te verhuizen.

Verstevigen van het voorliggende veld

Status

Op schema

We verstrekken hogere subsidies aan verenigingen met jeugdleden die zich in zetten voor sport en bewegen en amateurkunst- cultuurbeoefening. We bekijken of we dit kunnen verbinden aan de bijdrage die zij leveren aan de maatschappelijke opgave van de gemeente.

Wat heeft programma 4 gekost?

Tabel Prg. 4-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 4 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Prim. Begroting 2024	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	-12.333 N	-13.431 N	-13.522 N	-90 N
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	-8.077 N	-14.499 N	-13.029 N	1.470 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	-12.590 N	-13.091 N	-13.654 N	-563 N
	Totaal lasten	**-33.001 N**	**-41.021 N**	**-40.205 N**	**816 V**
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	788 V	1.078 V	1.028 V	-50 N
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	4.250 V	10.052 V	10.380 V	328 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	1.536 V	1.681 V	2.200 V	519 V
	Totaal baten	**6.574 V**	**12.811 V**	**13.609 V**	**798 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-26.427 N**	**-28.210 N**	**-26.596 N**	**1.614 V**
	Saldo mutaties reserves	846 **V**	1.254 **V**	1.260 **V**	6 **V**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-25.581 N**	**-26.956 N**	**-25.336 N**	**1.620 V**

Nr.	Thema	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024	Reserves 2024	Afwijkingen 2024
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	-12.353 N	-12.493 N	-140 N	0 V	-140 N
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	-4.447 N	-2.649 N	1.798 V	0 V	1.798 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	-11.410 N	-11.454 N	-44 N	6 V	-38 N
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-28.210 N**	**-26.596 N**	**1.614 V**	**6 V**	**1.620 V**

Begrotingsafwijkingen Programma 4:

4.1 Onderwijs, Jeugd en Gezondheid (€ 140.000 nadeel)

Onderwijs (€ 46.000 nadeel)
Het leerlingenvervoer kostte € 46.000 meer dan begroot na de start met de nieuwe vervoerder in het nieuwe schooljaar. Dit is het gevolg van de aanbesteding waarbij het nieuwe contract duurder is dan het vorige. Daarnaast is er een voordeel van € 59.000 op vroeg- en voorschoolse educatie door correcties op de uitgaven van 2022 en 2023. De lasten voor onderwijshuisvesting zijn echter per saldo € 55.000 hoger uitgevallen door toegerekende rentelasten. Het resterende verschil van € 4.000 hogere kosten is toe te bedelen aan diverse kleine posten.

Jeugd (€ 77.000 nadeel)
De kosten voor de niet vrij toegankelijke jeugdzorg zijn € 283.000 hoger uitgevallen. Dit komt door de toenemende complexiteit van hulpvragen (Multi problematiek), waardoor trajecten intensiever en langduriger zijn. Dit is vooral terug te zien in de ambulante jeugdhulp, pleegzorg en gezinshuiszorg. Dit is te verklaren doordat steeds meer hulpverlening dichterbij huis wordt georganiseerd zoals ook wordt beoogd in de regiovisie.
Tegenover deze kostenstijging staan twee incidentele meevallers. De eerste is een positief resultaat van het CJG over 2023, wat heeft geleid tot een afrekening van € 106.000. De tweede is een afrekening van Zorg in Natura over de periode 2020-2023, wat resulteerde in een voordeel van € 108.000. Deze afrekening vloeit voort uit een herbeoordeling van de verdeling van enkele zorgkosten in die periode.
Het resterende verschil van € 8.000 aan hogere kosten is toe te schrijven aan diverse kleinere posten.

Gezondheid (€ 17.000 nadeel)
Alle verstrekte trapliften tot en met juli 2024 zijn bekostigd vanuit de specifieke uitkering GALA valpreventie. Uiteindelijk bleken de kosten voor valpreventie hierdoor € 19.000 hoger uit te komen dan de beschikbare GALA-middelen.
Het resterende verschil van € 2.000 lagere kosten wordt veroorzaakt door diverse kleine posten.

4.2 Participatie en schuldenproblematiek (€ 1.798.000 voordeel)

Participatie en schuldenproblematiek (€ 105.000 voordeel)
De lasten voor schuldhulpverlening (€ 63.000 voordeel) zijn lager uitgekomen dan begroot doordat een deel van de kosten voor vroegsignalering gedekt konden worden met een specifieke uitkering. Daarnaast werd in de begroting rekening gehouden met een aanzienlijke stijging van het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening. De uiteindelijke stijging is echter lager uitgekomen dan verwacht. De kosten van bijzondere bijstand zijn lager dan verwacht doordat de huur van woningen voor de opvang van statushouders in 2024 lager bleek dan de middelen die hiervoor waren toegekend (€ 30.000 voordeel). Daarentegen is de kwijtschelding gemeentelijke belastingen hoger uitgekomen dan verwacht (€ 30.000 nadeel) door kwijtschelding van rioolheffing en afvalstoffenheffing over 2023.
Het resterende verschil van €42.000 lagere kosten wordt veroorzaakt doordat er per saldo meer BUIG-middelen van het rijk zijn ontvangen voor de loonkostensubsidies en bijstandsuitkeringen (participatie uitkeringen) dan er daadwerkelijk uitgekeerd moest worden en nodig was voor de uitvoering. De hoger dan voorziene BUIG-middelen komen voort uit de hogere loon- en prijsbijstelling die in het najaar door het Rijk bekend worden gemaakt.

Middellange termijn opvang vluchtelingen Oekraïne (€ 1.693.000 voordeel)
De gemeente ontving een grotere bijdrage dan was ingediend bij het voorschot. De werkelijke uitgaven ten opzichte van de ontvangen subsidie (gerealiseerde opvangplaatsen) zijn ongeveer € 1.693.000 lager (voordeel voor gemeente). Het voordeel van de jaarrekening 2024 ten opzichte van 2023 (€ 659.000 voordeel) is € 1.034.000 hoger, ondanks de verlaging van de normbedragen in 2024 ten opzichte 2023. De uitvoeringskosten in 2023 waren veel hoger dan 2024 door de kosten voor cruiseschip en de eenmalige transitiekosten.

4.3 Sociale structuur, sport en zorg (€ 44.000 nadeel en € 6.000 voordeel reservemutaties)

Sociale structuur (€ 82.000 nadeel, € 6.000 voordeel reservemutaties)
De kosten van de gemeenschapshuizen zijn hoger (€ 108.000) door toegerekende rentelasten op de activa. Daarentegen was er minder klein onderhoud noodzakelijk aan de gebouwen (€ 11.000 voordeel).
Het resterende verschil van € 21.000 voordeel inclusief reservemutaties wordt veroorzaakt door diverse kleine posten.

Sport (€ 268.000 nadeel)
Voor sport in het algemeen is het nadeel € 158.000:
- toegerekende rentelasten op de activa voor sportaccommodaties (€ 47.000 nadeel)
- inhuur personeel voor het evalueren van het accommodatiebeleid en het op orde krijgen van de uitvoering hiervan (€ 68.000 nadeel)
- diverse kleine posten (€ 43.000 nadeel).

Binnensport € 66.000 nadeel:
- hogere concessievergoeding van de Amerhal (€ 35.000 nadeel) inclusief het onderzoek in verband met de hoogte van de concessie;
- hogere energielasten sporthallen (€ 39.000 nadeel). Door faillissement van de oude energieleverancier is de overstap gemaakt naar een andere leverancier. De energieprijzen bij de nieuwe leverancier liggen hoger;
- diverse kleine voordelige verschillen (€ 8.000 voordeel)

Buitensport € 55.000 nadeel. Dit nadeel wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor onderhoud aan de accommodaties dan waar in de begroting rekening mee was gehouden. Zo zijn bij zowel Madese Boys als bij SV Terheijden hoge kosten gemaakt voor het herstellen van kunstgrasvelden.

Zwembaden € 11.000 voordeel.
- € 14.000 nadeel als gevolg van hogere advieskosten en personele inzet dan geraamd in verband met de rechtsprocedure inzake de renovatie van de zwembaden
- € 27.000 voordeel door hogere baten uit de Specifieke uitkering stimulering sport (compensatie

BTW)
- diverse kleine posten (€ 2.000 nadeel)

Zorg (€ 306.000 voordeel)
De regionale voorziening Beschermd Wonen Wmo eindigde in 2024 met € 521.000 voordeel. Door een combinatie van voorzichtig begroten door de GR Beschermd Wonen en extra uitkeringen door het Rijk voor loon- en prijsindexatie en voor volumestijging heeft de regio Beschermd Wonen een groter overschot dan voorzien. Overschotten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten naar rato van het aantal inwoners. Naast de niet voorziene afrekening van het overschot over 2023 van € 180.000 ontvangt de gemeente Drimmelen € 341.000 meer overschot dan was voorzien over 2024. Het overschot is mede ontstaan door streng te indiceren voor Beschermd Wonen, waardoor de druk bij de lokale Wmo voorziening Begeleiding toeneemt.
Aan begeleiding en dagbesteding Wmo is € 143.000 (nadeel) meer uitgegeven dan voorzien door stijging van de vraag door extramuralisatie, kortere behandelingen, langer thuis blijven wonen en strenger indiceren bij Beschermd Wonen.
Ondanks dat de traplifften tot en met juli verantwoord zijn onder GALA Valpreventie is er € 56.000 (nadeel) meer besteed aan woningaanpassingen dan begroot. We zien het aantal woningaanpassingen snel toenemen door de vergrijzing en omdat onze inwoners langer thuis willen of moeten blijven wonen. Ook is er een tekort aan levensloopbestendige woningen in onze gemeente waardoor senioren niet naar een geschikte woning kunnen verhuizen.
De lasten ten behoeve van rolstoelvoorzieningen zijn € 56.000 (voordeel) lager dan begroot wegens een nieuw contract voor hulpmiddelen.
Tot slot zijn de kosten voor toegang Wmo € 70.000 (nadeel) hoger uitgevallen door inhuur van personeel voor vervanging van langdurig zieken.

Lopende kredieten programma 4

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Thema Sociale structuur, sport en zorg						
LED verlichting buitensport	2022	250.000	290.247	40.247-	6. Nazorg-, en overdracht	Q4 2025
Investering in Frisse scholen - 2023 (CA)	2023	125.000	43.727	81.273	4. Voorbereiding	Q4 2026
Nieuwbouw IKC de Stuifhoek 24/00	2024	9.982.645	492.735	9.489.910	4. Voorbereiding	Q4 2026
Krediet Frisse scholen 2024 VJN 24	2024	125.000	3.231	121.769	4. Voorbereiding	Q4 2026
Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	2022	76.500	-	76.500	1. Initiatief	Q1 2024
Renov. toplaag grasveld A Moerbos	2023	132.113	114.286	17.827	6. Nazorg-, en overdracht	Q3 2025
Totaal		**10.691.258**	**944.227**	**9.747.031**		

LED verlichting buitensport
Alle werkzaamheden zijn uitgevoerd. Afronding van het krediet vindt plaats na definitieve vaststelling van de BOSA-subsidie. Deze wordt in 2025 verwacht.

Investering in Frisse scholen - 2023 (CA) / Krediet Frisse scholen 2024 VJN 24
In 2024 is het onderzoek afgerond naar de benodigde aanpassingen per school om te voldoen aan de eisen van Frisse Scholen Klasse B. De uitkomsten zijn gedeeld met de schoolbesturen. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over de inzet van de subsidie, de planning en de uitvoering. Hierna kan het restant van € 450.000 worden verdeeld (met terugwerkende kracht vanaf 2023 t/m 2026 is er € 125.000 per jaar beschikbaar). De uitvoering en verdeling vindt deels plaats in 2e helft 2025 en grotendeels in 2026.

Nieuwbouw IKC de Stuifhoek 24/00
In 2024 is de voorbereiding van de nieuwbouw IKC de Stuifhoek in Made afgerond. Na gunning maakte de aannemer het definitieve ontwerp (DO) voor IKC de Stuifhoek. In meerdere sessies is het voorlopig in samenspraak met gemeente, gebruikers en onder regie van Van Daalen doorontwikkeld

tot een definitief ontwerp. Begin 2025 start de bouw en in het eerste kwartaal van 2026 moet het klaar zijn.

Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart
De tennisbanen konden langer mee dan verwacht waardoor vervanging uitgesteld kon worden. De vervanging is gepland voor het laatste kwartaal van 2025.

Renovatie toplaag grasveld A Moerbos
Er wordt nog een verharding aangelegd. De afronding is gepland voor het derde kwartaal van 2025.

Af te sluiten kredieten programma 4

Tabel

Af te sluiten kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant
Thema Sociale structuur, sport en zorg				
Voorbereidingskrediet Stuifhoek	2020	390.000	388.877	1.123
Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad	2018	3.627.152	3.700.703	73.550-
Trapveldje Hooge Zwaluwe	2021	154.755	152.889	1.866
Pumptrackbaan	2022	125.000	156.022	31.022-
Soc cult dorpshart investering kerk	2022	3.000.000	3.000.000	-
Soc cult dorpshart bibliotheek	2022	312.500	312.500	-
Soc cult dorpshart verzinkbaar podium	2022	60.000	50.000	10.000
Soc cult dorpshart inrichting te verhuren ruimtes stichting	2022	1.032.000	1.032.000	-
Sportprk Ruitersvaart verv.toplaag VJN24	2024	131.000	135.393	4.393-
Vervang gevel Sporthal de Amerhal VJN24	2024	120.000	120.823	823-
Totaal Thema Sociale structuur, sport en zorg		*8.952.407*	*9.049.206*	*96.799-*
Totaal		**8.952.407**	**9.049.206**	**96.799-**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)
Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad
De splashparken zijn in 2024 vernieuwd. De kosten zijn hoger uitgevallen dan verwacht door werkzaamheden van onvoldoende kwaliteit door de aannemer, die moesten worden hersteld. De extra kosten zijn meegenomen in de juridische procedure die tegen de aannemer loopt.

Pumptrackbaan
De kosten van de pumptrackbaan zijn hoger dan begroot als gevolg van het herinrichten van de berm en het asfalt rondom de pumptrackbaan. Daarentegen zijn de kosten in de exploitatie voor bermonderhoud en asfalteringsonderhoud wegen in 2024 hierdoor lager uitgevallen.

5. Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn de gemeentelijke inkomsten die vrij besteedbaar en daarmee bestuurlijk afweegbaar zijn. De besteding van deze inkomsten is niet gerelateerd aan een vooraf bepaald doel (programma). Het gemeentefonds (algemene uitkeringen) en de OZB (lokale heffingen) zijn de grootste onderdelen. We lichten hierna de significante verschillen tussen de begrote en werkelijke inkomsten toe.

Tabel Prg. AD-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Thema		Primaire Begroting	Bijg. begroting	Realisatie	Afwijkingen
		2024	2024	2024	2024
A. Lokale heffingen	Lasten	-371 N	-347 N	-643 N	-296 N
B. Algemene uitkeringen	Lasten	-6 N	-6 N	-5 N	1 V
C. Dividend	Lasten	0 N	0 N	0 N	0 V
D. Saldo financieringsfunctie	Lasten	-561 N	-1.024 N	-118 N	906 V
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	-295 N	-674 N	-332 N	342 V
F. Onvoorzien	Lasten	-5 N	-5 N	-9 N	-4 N
G. Vennootschapsbelasting	Lasten	-13 N	-13 N	-8 N	5 V
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen		**-1.250 N**	**-2.068 N**	**-1.114 N**	**954 V**
A. Lokale heffingen	Baten	5.736 V	5.736 V	5.605 V	-132 N
B. Algemene uitkeringen	Baten	46.591 V	48.829 V	49.389 V	559 V
C. Dividend	Baten	91 V	91 V	79 V	-12 N
D. Saldo financieringsfunctie	Baten	77 V	77 V	113 V	36 V
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	Baten	0 V	-0 V	0 V	0 V
F. Onvoorzien	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
G. Vennootschapsbelasting	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen		**52.496 V**	**54.733 V**	**55.185 V**	**452 V**
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves		**51.246 V**	**52.665 V**	**54.071 V**	**1.406 V**
Mutatie Reserves		0 **V**	0 **V**	0 **V**	0 **V**
Saldo van baten en lasten inclusief mutaties reserves		**51.246 V**	**52.665 V**	**54.071 V**	**1.406 V**

Analyse algemene dekkingsmiddelen

Tabel Prg. AD-2 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Cijfers Alg. Dekkingsmiddelen (x 1.000	Bijg. begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
A. Lokale heffingen	5.390 V	4.962 V	-428 N
B. Algemene uitkeringen	48.824 V	49.384 V	560 V
C. Dividend	91 V	79 V	-12 N
D. Saldo financieringsfunctie	-947 N	-5 N	942 V
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	-675 N	-332 N	343 V
F. Onvoorzien	-5 N	-9 N	-4 N
G. Vennootschapsbelasting	-13 N	-8 N	5 V
Saldo van baten en lasten inclusief mutaties reserves	**52.665 V**	**54.071 V**	**1.406 V**

A. Lokale heffingen

Onder de Lokale heffingen vallen de volgende belastingen:
- Onroerendezaakbelasting
- Precariobelasting
- Toeristenbelasting.

Een nadere toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf B. Lokale heffingen.

Het nadeel van € 428.000 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een verhoogd aantal bezwaren en inefficiënties die zijn opgetreden in de overdracht van TOG naar SVHW. De toegenomen bezwaren en afhandeling ervan hebben geleid tot lagere OZB baten (circa € 131.000 nadelig), maar vooral hogere invorderingskosten, inzet van zowel TOG als SVHW en een hogere belasting op onze eigen organisatie (circa € 304.000 nadelig). Het restant van € 7.000 voordelig wordt veroorzaakt door diverse kleine posten.

B. Algemene uitkeringen

De werkelijk ontvangen uitkeringen uit het gemeentefonds liggen € 560.000 hoger dan begroot. Hiervan heeft €366.000 betrekking op het boekjaar 2024. Dit verschil is grotendeels het gevolg van gunstiger uitpakkende effecten uit de uitgebrachte circulaires in combinatie met voorzichtig geraamde stelposten. € 194.000 heeft betrekking op correcties en nabetalingen over voorgaande jaren als gevolg van het definitief vaststellen van aantallen van maatstaven. In beide bedragen zijn herverdeeleffecten opgenomen als gevolg van een gewijzigde definitie ‘huishoudens met een laag inkomen’ met geactualiseerde aantallen vanuit CBS (met ingang van juli 2024). Dit draagt in hoge mate bij het voordeel.

Overeenkomstig het in eerdere jaren toegepaste stelsel, verwerken we circulairebijstellingen in het jaar van uitbetaling. Dat betekent dat niet de volledige effecten van de decembercirculaire 2024 zijn verwerkt.

C. Dividend

Tabel AlgDm-4 Dividend

Deelneming	Belang Drimmelen (%)	Verkrijgingsprijs 31-12-2024	Dividend Prim. Begroting 2024	Dividend na wijziging 2024	Dividend Realisatie 2024	Dividend Afwijking 2024
NV Brabant Water	1,400%	120.252	0	0	0	0
Bank Nederlandse gemeenten	0,065%	82.647	91.065	91.065	78.680	-12.385
Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	0,909%	1	0	0	0	0
Totaal			**91.065**	**91.065**	**78.680**	**-12.385**

De gemeente bezit 0,065% van de totale aandelen van de Bank Nederlandse gemeenten (BNG) en bezit daarmee 36.426 aandelen. Het dividend over 2023 (verantwoord in 2024) bedraagt € 2,16 per aandeel. Dat leidt tot een totaal dividend van € 78.680 in totaal. In de begroting hebben we rekening gehouden met € 2,50 per aandeel.

D. Saldo financieringsfunctie

Het voordeel van € 942.000 op de financieringsfunctie bestaat uit twee effecten.

Het daadwerkelijke saldo (externe) rentelasten en -baten bedraagt €651.000 ten opzichte van € 947.000. Dit betekent een voordeel van € 296.000.

Het financieringsresultaat is het werkelijk toegerekende resultaat van de externe rentelasten en -baten. De omslagrente is in 2024 hoger dan 0,5% (zie Paragraaf D. Financiering). Hierdoor moet de gemeente de rentelasten en -baten toerekenen aan alle programma's. Dit leidt tot hogere lasten binnen de programma's en een voordeel op het saldo financieringsfunctie onder de algemene dekkingsmiddelen van € 646.000.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen staan bedragen die nog niet specifiek aan een programma zijn toegewezen zoals de kosten voor het vervangen van gepensioneerden, vacaturegelden en een meer toekomstigbestendige bezetting, waaronder traineeships. Doordat daadwerkelijke kosten of benutting van de middelen gedeeltelijk op de feitelijke programma's zijn geboekt, ontstaat binnen de algemene dekkingsmiddelen een voordeel van € 343.000.

F. Onvoorzien

Het BBV verplicht ons om een post onvoorzien op te nemen. Als binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, kan de gemeente een beroep doen op deze post. Dit kan alleen als de last onvoorzienbaar, onvermijdbaar, onuitstelbaar en incidenteel is.

In verband met de implementatie van het nieuwe financiële pakket en bijbehorende migratie van de data, hebben we enkele oude kleine boekingen moeten corrigeren om de gegevens schoon over te kunnen hevelen. Dit heeft geleid tot een resultaateffect van € 9.000.

G. Vennootschapsbelasting

De belastingplicht gaat over alle opbrengsten die de gemeenten ontvangen voor diensten die niet rechtstreeks in verband staan met de uitoefening van het openbaar bestuur. Voor Drimmelen zijn dit inkomsten uit (actieve) grondexploitatie en opbrengsten uit de reststromen afval.

6. Overhead

Inleiding overhead

Om de gemeenteraad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, treft u hier een apart overzicht aan. In de programma's leest u de kosten die betrekking hebben op het primaire proces. Om vast te stellen welke kosten gerekend kunnen worden tot de overhead, gebruiken we de volgende definitie: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle kosten, die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant, in de betreffende taakvelden zijn geregistreerd.

Toerekening overhead aan grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten
Er is een uitzondering gemaakt voor grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten. Het saldo dat gepresenteerd wordt onder de overhead is daarom een netto bedrag.
De toerekening heeft plaatsgevonden op basis van het aantal uren dat geraamd is ten laste van de grondexploitaties en kredieten. Voor deze uren is een opslag voor de overhead berekend en verwerkt in de begroting. De opslag is berekend door de totale (bruto)overhead te delen door het aantal uren dat geraamd wordt ten laste van het primaire proces, inclusief kredieten.

Overhead

Tabel Prg. O-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma overhead (bedragen x € 1.000)

Thema		Primaire Begroting 2024	Bijg. Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijkingen 2024
Management en bestuursondersteuning	Lasten	-1.208 N	-1.097 N	-1.063 N	35 V
Huisvesting	Lasten	-657 N	-657 N	-741 N	-84 N
Automatisering	Lasten	-3.319 N	-3.564 N	-3.593 N	-29 N
Planning & Control	Lasten	-782 N	-868 N	-906 N	-38 N
Facilitaire zaken	Lasten	-1.580 N	-1.580 N	-1.294 N	286 V
Financiële administratie	Lasten	-262 N	-262 N	-331 N	-69 N
Personeel en organisatie	Lasten	-1.634 N	-2.223 N	-1.897 N	325 V
Communicatie	Lasten	-418 N	-498 N	-347 N	151 V
Front-office	Lasten	-349 N	-428 N	-389 N	40 V
Totaal lasten Overhead		**-10.209 N**	**-11.176 N**	**-10.560 N**	**616 V**
Management en bestuursondersteuning	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Huisvesting	Baten	25 V	25 V	66 V	41 V
Automatisering	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Planning & Control	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Facilitaire zaken	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Financiële administratie	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Personeel en organisatie	Baten	15 V	15 V	1 V	-14 N
Communicatie	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Front-office	Baten	0 V	0 V	0 V	0 V
Totaal baten Overhead		**40 V**	**40 V**	**67 V**	**27 V**
					0 V
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves		**-10.168 N**	**-11.136 N**	**-10.493 N**	**643 V**
Saldo Mutaties Reserves		81 **V**	586 **V**	586 **V**	0 **V**
Saldo van baten en lasten incl. mutaties reserves		**-10.087 N**	**-11.550 N**	**-9.907 N**	**643 V**

Thema		Bijg.Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024	Reserves 2024	Afwijkingen 2024
Management en bestuursondersteuning		-1.097 N	-1.063 N	35 V	0 V	35 V
Huisvesting		-631 N	-675 N	-44 N	0 V	-44 N
Automatisering		-3.564 N	-3.593 N	-29 N	0 V	-29 N
Planning & Control		-868 N	-906 N	-38 N	0 V	-38 N
Facilitaire zaken		-1.580 N	-1.294 N	287 V	0 V	287 V
Financiële administratie		-262 N	-331 N	-69 N	0 V	-69 N
Personeel en organisatie		-2.208 N	-1.896 N	311 V	0 V	311 V
Communicatie		-498 N	-347 N	151 V	0 V	151 V
Front-office		-428 N	-389 N	40 V	0 V	40 V
Saldo van baten en lasten incl. mutaties reserves		**-11.136 N**	**-10.493 N**	**643 V**	**0 V**	**643 V**

Het overheadtarief wordt bepaald door het totaal volume aan overheadkosten te delen door het totaal aan productieve uren van de primaire afdelingen (de programma's exclusief het programma overhead).

Management en bestuur ondersteuning (€ 35.000 voordeel)
Project e-formulieren (€ 42.000 voordeel)
De eerste fase van het project e-formulier is inmiddels opgeleverd. Er zijn in 2024 al negentien formulieren voor VTH (Veiligheid, Toezicht en Handhaving) op de website geplaatst. De eerste formulieren zijn inmiddels ook door ondernemers en burgers ingevuld.
In de tweede fase van het project gaan we verder met het bouwen van e-formulieren voor andere producten en diensten. Onze vernieuwde website is inmiddels ook online.

Diverse kleine verschillen per saldo € 7.000 nadeel.

Huisvesting (€ 43.000 nadeel)
Verduurzaming gemeentehuis (€ 13.000 voordeel)
De verduurzaming van het gemeentehuis is slechts deels uitgevoerd, waardoor er budget technisch een overschot is ontstaan.

Rentetoerekening (€41.000 nadeel)
Als gevolg van de rentetoerekening vanuit de algemene dekkingsmiddelen in verband met de verhoogde omslagrente, ontstaat een nadeel van €41.000.

Lagere overige toerekeningen van en naar programma's (€15.000 nadeel)
De toerekening van kosten van het gemeentehuis naar andere programma's en andersom, is lager dan begroot. Dit leidt tot een nadeel van €15.000.

Diverse kleine verschillen per saldo € 6.000 nadeel.

Informatievoorziening en Automatisering (€ 29.000 nadeel)
Betreft de kosten voor aanschaf, onderhoud en licenties van hard- en software, systeem- en netwerkbeheer, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers voor zover niet toe te rekenen aan het primaire proces.

Vernieuwingen binnen informatievoorziening (€ 125.000 voordeel)
Dit budget heeft betrekking op de vernieuwingen die zijn doorgevoerd. De projectkosten vielen lager uit dan begroot. De vraag rijst waarom er dan niet meer projecten zijn uitgevoerd. Dit kwam doordat we een deel van het jaar bezig waren met het inwerken van collega's voor de ketens waar de doorontwikkeling plaatsvond.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 154.000 nadeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Planning & Control (€ 38.000 nadeel)
Wervingskosten en externe inhuur (€ 38.000 nadeel)
Door de krapte op de arbeidsmarkt wordt het steeds moeilijker om personeel te vinden. Om de openstaande vacatures in te vullen, is er vaker gebruikgemaakt van wervings- en selectiebureaus, en werden tijdelijke medewerkers geworven en ingezet bij afdeling financiën ten behoeve van planning & control.

Facilitaire zaken (€ 287.000 voordeel)
Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 290.000 voordeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Diverse kleine verschillen (€ 3.000 nadeel)

Financiële administratie (€ 69.000 nadeel)
Digitalisering en hybride werken (€ 5.000 voordeel)
Door het hybride werken en de digitalisering is de vraag naar printerfaciliteiten verminderd. Dit jaar is er opnieuw minder uitgegeven aan printerkosten dan begroot.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 74.000 nadeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen

de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Personeel en organisatie (€ 311.000 voordeel)
Opleidingsbudget (€ 248.000 voordeel)
In het coalitie akkoord is afgesproken dat het opleidingsbudget 2% van de totale loonsom van de gemeente Drimmelen bedraagt. Door de sterk gestegen salarissen in het afgelopen jaar is ook het opleidingsbudget verhoogd. Er is alleen minder gebruik van gemaakt en minder geld uitgegeven aan opleiding en training (incl. bestuur). Ruim 50% van het beschikbare budget is onbesteed.

Voorziening spaarverlof € 21.000 nadeel)
Er hebben meer ambtenaren gekozen om hun verlof om te zetten in spaarverlof.

Arbeidsvoorwaarden € 19.000 nadeel)
Er is meer ingezet op themabijeenkomsten en teambuildingactiviteiten om de motivatie en betrokkenheid van medewerkers te vergroten.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 103.000 voordeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Communicatie (€ 151.000 voordeel)
Burgerpeiling (€ 25.000 voordeel)
De burgerpeiling is dit jaar niet uitgevoerd vanwege tijd- en capaciteitsgebrek. Binnen de afdeling communicatie wordt onderzocht of het beter is om de burgerpeiling om het jaar te laten plaatsvinden in plaats van elk jaar.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 126.000 voordeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Front-office (€ 40.000 voordeel)
Kosten noodnummer gemeentehuis (€ 5.000 nadeel)
Er nemen steeds meer burgers buiten de openingstijden contact op met het noodnummer van het gemeentehuis. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het budget, waarvoor het komende jaar een aanpassing zal worden doorgevoerd. In 2024 resulteert dit echter in een overschrijding.

Inzet Personeel toerekening uren aan Programma en Thema (€ 45.000 voordeel)
In de afgelopen periode hebben zowel positieve als negatieve ontwikkelingen invloed gehad op de personeelsplanning. Dit heeft geleid tot een herziening van de urenverdeling over de thema's binnen de programma's. De managers blijven zich inzetten om de kosten zorgvuldig te monitoren en personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Lopende kredieten overhead

Tabel

Lopende kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant	Projectfase	Planning (afgerond in)
Gemeentehuis						
Interieur aanpassingen VJN24	2024	100.000	86.270	13.730	5. Realisatie	Q2 2025
Totaal Gemeentehuis		*100.000*	*86.270*	*13.730*		
ICT: vervanging hardware						
Presentatiefaciliteiten	2021	109.821	90.878	18.943	5. Realisatie	Q2 2025
Totaal ICT: vervanging hardware		*109.821*	*90.878*	*18.943*		
Totaal		**209.821**	**177.149**	**32.673**		

Interieur aanpassingen VJN24
Paternosterkast wordt in april 2025 weggehaald. De akoestische aanpassingen op zuid worden Q2 2025 gerealiseerd. Daarna kan het krediet afgesloten worden.

Presentatiefaciliteiten
Narrow casting aanschaf nadat pantry's vernieuwd zijn. Hiermee kunnen we intern digitaler communiceren. Het resterende budget wordt gebruikt om aan de buitenkant van de vergaderzalen roombooking tablets op te hangen.

Af te sluiten kredieten overhead

Tabel

Af te sluiten kredieten	Jaar (van aanvang)	Raming	Totaal Uitgaven	Restant
Gemeentehuis				
Meubilair (gemeentehuis)	2021	493.575	496.902	3.327-
Vervangen koffie corners 24/00	2024	80.000	77.010	2.990
Totaal Gemeentehuis		*573.575*	*573.913*	*338-*
Thema ICT: vervanging hardware				
Vervanging technische infrastructuur	2016	112.778	112.778	0-
Devices	2021	87.226	86.669	557
Totaal ICT: vervanging hardware		*200.004*	*199.447*	*557*
Totaal		**773.579**	**773.360**	**557**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)
Geen toelichting benodigd.

7. Basisset beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording en de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten schrijven voor dat gemeenten een uniforme set van beleidsindicatoren in hun begroting (en jaarstukken) opnemen. Gemeenten kunnen daarmee de maatschappelijke effecten van hun beleid toelichten. Bovendien wordt het mogelijk gemaakt om gemeentebegrotingen onderling beter te vergelijken. De basisset is ingedeeld naar de taakvelden die een gemeente kent:

* Bestuur en ondersteuning (taakveld 0)

* Veiligheid (1)
* Economie (3)
* Onderwijs (4)
* Sport, cultuur en recreatie (5)
* Sociaal Domein (6)

* Volksgezondheid en milieu (7)

* Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (8)

Voor het taakveld Verkeer, vervoer en waterstaat (2) zijn voor 2024 landelijk geen beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Tabel Indic-1

Verplichte beleidsindicatoren									
Nr.	**Taakveld**	**Indicator**	**Eenheid**	**Periode**	**Nederland Realisatie 2023**	**Drimmelen Realisatie 2023**	**Nederland Realisatie 2024**	**Drimmelen Realisatie 2024**	**Bron**
1	0	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2024	n.v.t.	7,5	n.v.t.	7,8	Eigen gegevens
2	0	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2024	n.v.t.	7,2	n.v.t.	7,6	Eigen gegevens
3	0	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2024	n.v.t.	731	n.v.t.	500	Eigen gegevens
4	0	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2024	n.v.t.	23	n.v.t.	30	Eigen gegevens
5	0	Overhead	% van totale lasten	2024	n.v.t.	13	n.v.t.	12	Eigen gegevens
6	1	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-18 jr	2024	10,2	27,0	11,1	11,3	Bureau Halt
7	1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	2,5	0,5	2,2	0,5	CBS - Diefstallen - Gebiedscan / afd. Veiligheid
8	1	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	4,3	2,4	4,2	2,0	CBS - Criminaliteit Gebiedscan / afd. Veiligheid
9	1	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	1,3	1,5	1,2	1,4	CBS - Diefstallen Gebiedscan / afd. Veiligheid
10	1	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	5,8	2,7	4,0	2,7	CBS - Criminaliteit Gebiedscan / afd. Veilgheid
11	3	Functiemenging	%	2024	54,2	46,3	52,6	44,7	CBS - BAG/LISA Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen.
12	3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64 jr	2024	197,1	181,5	140	133	LISA Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen.
13	4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	13,7 (1,4)	1,3	14,5 (1,6)	1,5	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado
14	4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	27	26,5	28,3	27,8	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado

Tabel Indic-1

15	4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2024	18,5	3	20	3	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado
16	5	Niet-sporters	%	2024	46,4	42	38	40	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD, CBS en RIVM
17	6	Banen	per 1.000 inw 15-64 jr	2024	836,6	472,4	906	467,7	CBS - Bevolkingsstatistiek/LISA
18	6	Jongeren met delict voor rechter	%	2024	1,3	1	1,3	1	CBS - Jeugd
19	6	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2024	3,6	2	3,5	3,2	CBS - Jeugd
20	6	Netto arbeidsparticipatie	%	2024	82,4	72,6	82,5	80,2	CBS - Arbeidsdeelname
21	6	Werkloze jongeren	%	2024	8,9	7,8	8,7	8,1	CBS - Jeugd
22	6	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18 jr e.o.	2024	225	11	232	11	CBS - Participatie Wet
23	6	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64 jr	2024	206	177	204	180	CBS - Participatie Wet
24	6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	14,3	13,7	14,2	12,7	CBS - Jeugd
25	6	Jongeren met jeugdbescherming	%	2024	1,1	1,2	1	1,1	CBS - Jeugd
26	6	Jongeren met jeugdreclassering	%	2024	0,3	0,3	0,8	n.b.	CBS - Jeugd
27	6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2024	650	730	650	843	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
28	7	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2024	148	82,7	150	81,2	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval
29	7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2023	41,30	n.b.	50,00	n.b.	VNG/Regionale klimaatmonitor
30	8	WOZ-waarde woningen	x 1.000 euro	2024	368	372	379	413	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
31	8	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2024	9,1	11,5	5,9	2,6	BAG
32	8	Demografische druk	%	2024	70	73	80	65	CBS
33	8	Woonlasten éénpersoonshuishoudens	euro	2024	n.v.t.	867	811	911	COELO, Groningen
34	8	Woonlasten meerpersoonshuishoudens	euro	2024	n.v.t.	944	951	994	COELO, Groningen

Paragrafen

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Inventarisatie van de risico's

Risicokaart

De risicokaart hieronder laat zien hoe de risico's zijn verdeeld op basis van de kans dat ze optreden en de mogelijke financiële impact. In totaal hebben we 44 risico's in kaart gebracht. Kleine risico's, met een kans van minder dan 10% of een maximaal financieel gevolg van € 25.000, zijn niet meegenomen omdat hun impact gering is.

Tabel Par.A-1

Maximale schadelast						
x > € 500.000	3	3	1			
€ 250.000 < x < € 500.000	4	1	1	2	1	
€ 100.000 < x < € 250.000	2	7	2	2	1	
€ 25.000 < x < € 100.000	1	3	2	2	2	
x < € 25.000						
Imagoschade	1	2	1			
	10%	30%	50%	70%	90%	**Kans**

Risico top 10

Het overzicht hieronder laat de tien grootste risico's zien die de meeste invloed hebben op het totale risicoprofiel van de gemeente. Naast het risico bedrag is bij elk risico ook aangegeven de procentuele invloed aangegeven. Ook is te zien op welke plek het risico stond in de begroting 2024 en de jaarrekening 2023.

Tabel Par.A-2

2024 rekening	2023 rekening	Risico	Risicobedrag (in €)	Invloed op riscoprofiel
1	2	Het begrote budget voor jeugdzorg is ontoereikend	500.000	8,4%
2	1	Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden	500.000	8,2%
3	3	Toename van het aantal bijstandsgerechtigden door de verhoogde huisvesting van statushouders in onze gemeente	500.000	6,5%
4	8	Uitval ICT omgeving	1.000.000	5,4%
5	7	Zonneparkdossier: langdurig traject met weerstand vanuit inwoners, stakeholders en een zonnepark-ontwikkelaar.	2.000.000	5,4%
6	10	Huisvesting statushouders	250.000	4,9%
7	*	Diverse boomziekten tasten ons boomareaal aan. Het is onduidelijk hoeveel en wanneer bomen uiteindelijk aangetast worden.	950.000	4,4%
8	*	Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend	285.000	4,2%
9	4	Taak Huishoudelijke Ondersteuning kan niet uitgevoerd worden binnen budget.	250.000	3,8%
10	*	Cybercriminaliteit	2.000.000	3,7%

Toelichting bij risico's

1) Het begrote budget voor jeugdzorg is ontoereikend
Ten opzichte van de begroting 2024 stijgen de kosten zowel in volume als in prijs. De druk op de Jeugdwet is al meerdere jaren toenemend. We willen toe naar Stevige Lokale Teams (SLT), in overeenstemming met de uitgangspunten van de Regiovisie en het strategieplan voor de jeugdhulpregio West-Brabant Oost (WBO) en de landelijke opdracht uit de Hervormingsagenda

Jeugd.
Samen met de gemeente Geertruidenberg, het CJG Drimmelen Geertruidenberg en diverse organisaties, gaan we laagdrempelig en dicht bij huis hulp bieden en zo voorkomen dat specialistische jeugdhulp nodig is.

2) Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden
Door aanzienlijke stijgingen van marktprijzen, veroorzaakt door hogere loonkosten, brandstof- en grondstofprijzen, zijn de indexeringen hoger dan oorspronkelijk begroot.

3) Toename bijstandsgerechtigden
Het aantal bijstandsgerechtigden neemt toe door de verhoogde huisvesting van statushouders in onze gemeente.

4) Uitval ICT omgeving
CT-uitval kan ernstige gevolgen hebben voor de dienstverlening, met financiële schade door verstoring van bedrijfsprocessen en herstelkosten. De uitval kan veroorzaakt worden door brand in systeemruimtes of wegvallen van netwerkverbinding door een kabelbreuk in de glasvezellijn.

5) Zonneparkdossier: langdurig traject met weerstand
De gemeente heeft in de afgelopen jaren verschillende aanvragen voor zonneparken geweigerd. De rechtsgeldigheid van deze weigeringen wordt momenteel betwist. Als de weigeringen onterecht blijken, kunnen financiële claims van de betrokken partijen volgen. In sommige gevallen zijn de weigeringen juridisch onderbouwd, maar in andere gevallen nog niet.
Het risico op claims wordt verder versterkt door recente veranderingen in provinciaal beleid, die extra obstakels hebben opgeworpen voor bepaalde initiatieven, zoals de restrictie op zonneparken op landbouwgrond. Dit kan de haalbaarheid van de betrokken projecten verder beïnvloeden.

6) Huisvesting statushouders
De gemeente heeft de taakstelling voor de huisvesting van statushouders niet volledig kunnen realiseren door beperkte toewijzingen en de krapte op de woningmarkt. Hoewel er sinds 2020 meer statushouders zijn geplaatst, is de achterstand nog niet ingelopen. Indien de situatie aanhoudt, bestaat het risico dat de provincie op kosten van de gemeente extra opvang zal regelen. De gemeente is bezig met het vinden van alternatieve huisvestingsoplossingen, wat extra tijd en kosten met zich meebrengt.

7) Diverse boomziekten tasten ons boomareaal aan
Als er geen maatregelen worden genomen om de aantasting van bomen tegen te gaan, zullen veel bomen op termijn moeten worden verwijderd. De kosten voor het verwijderen van zieke bomen en het vervangen daarvan zijn vaak zo groot, dat ze niet uit het reguliere budget worden betaald.

8) Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend
De kosten voor de Wmo zijn afhankelijk van de vraag. Casemanagers maken zorgvuldige indicaties en er zijn goede prijsafspraken met leveranciers, maar een toename in de behoefte aan Wmo-voorzieningen kan leiden tot overschrijdingen van de begrote budgetten.

9) Taak Huishoudelijke Ondersteuning kan niet uitgevoerd worden binnen budget
De kosten voor thuisondersteuning stijgen door factoren zoals hogere lonen, veel ziekteverzuim en vergrijzing, in combinatie met nieuwe regels voor de Wmo (zoals het abonnementstarief en de reële prijs). Dit zorgt voor druk op zowel het aantal uren als de kosten van huishoudelijke ondersteuning. We houden hier rekening mee in de begroting, maar het risico bestaat dat deze ontwikkelingen sterker zijn dan verwacht. Daarnaast hebben zorgaanbieders te maken met personeelstekorten, waardoor ze niet altijd de afgesproken zorg kunnen leveren. Dit kan leiden tot juridische claims van cliënten tegen de gemeente.

10) Cybercriminaliteit
We spreken van cybercriminaliteit als informatievoorziening het doelwit is van criminele activiteiten. Door het toenemende gebruik van moderne technologieën, apps en social media zijn de veiligheidsrisico's voor burgers, bedrijven en overheden in de afgelopen jaren toegenomen. Voorbeelden van cybercriminaliteit zijn DDoS-aanvallen, die websites kunnen platleggen, en ransomware, oftewel 'gijzelingssoftware', waarmee criminelen toegang tot onze informatie blokkeren met schadelijke software.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de onderkende risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risico's treden namelijk niet allemaal tegelijk op. Met deze simulatie is vastgesteld dat de geïdentificeerde risico's met een bedrag van € 4,1 miljoen (jaarrekening 2023: € 5 miljoen) kunnen worden afgedekt.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico's op te vangen, noemen we weerstandscapaciteit. Op basis van de jaarrekening 2024 bedraagt het weerstandscapaciteit € 18,4 miljoen (jaarrekening 2023: € 16,6 miljoen).

Tabel Par.A-5

Beschikbare weerstandscapaciteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	***12.722.280***	***13.236.025***	***15.313.899***
Algemene reserve	11.265.351	9.979.784	10.367.793
Algemene dienst	*10.613.183*	*8.954.358*	*9.668.422*
Grondbedrijf	*652.168*	*1.025.426*	*699.371*
Bestemmingsreserve			
Reserve bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	*1.670.641*	*2.120.313*	*704.804*
Stille reserve (besloten te incasseren)	-	-	-
Resultaat	-213.712	1.135.928	4.241.302
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	***3.890.825***	***3.008.625***	***3.096.262***
Onbenutte belastingcapaciteit	3.890.825	3.003.625	3.096.262
Onvoorzien	-	5.000	-
Totale weerstandscapaciteit	**16.613.105**	**16.244.650**	**18.410.161**

Weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen, uitgedrukt in het weerstandsratio.

Tabel Par.A-3

Ratio weerstandsvermogen Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025
Beschikbare weerstandscapaciteit	16.613.105	16.244.650	18.410.161	13.754.596
Benodigde weerstandscapaciteit	5.016.644	4.347.482	4.108.581	4.295.998
Ratio weerstandsvermogen	**3,31**	**3,74**	**4,48**	**3,20**

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De raad heeft in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen bepaald dat het weerstandsratio van de gemeente Drimmelen minimaal gelijk moet zijn aan 1. In dat geval is het beschikbare weerstandsvermogen precies toereikend om de risico's af te dekken. Met een ratio van 4,48 voldoet de gemeente in ruime mate aan die ondergrens. Het ratio is in vergelijking met de jaarrekening 2023 (3,31) en de begroting 2024 (3,74) verder toegenomen.

Financiële kengetallen

Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen.
Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normerings-instrument in het kader van financieel toezicht.

Tabel Par.A-4

Jaarstukken 2024

Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	Jaarrekening 2023 31-12-2023	Begroting 2024	Jaarrekening 2024 31-12-2024
1a. Netto schuldquote	35%	57%	32%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	31%	55%	32%
2. Solvabiliteitsratio	44%	37%	42%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	0%	-1%
4. Structurele exploitatieruimte	-4%	2%	1%
5. Belastingcapaciteit	82%	97%	89%

De financiële kengetallen in de jaarrekening geven een helder beeld van de financiële positie en gezondheid van de gemeente Drimmelen. Ze zijn onmisbaar voor het beoordelen van de mate waarin de gemeente in staat is om haar huidige en toekomstige verplichtingen na te komen, investeringen te financieren, en financiële risico’s op te vangen. Elk kengetal belicht daarbij een specifiek aspect van de financiële huishouding en samen vormen ze een integraal beeld van de financiële gezondheid van onze gemeente.

Netto schuldquote 32% (daalt = positieve ontwikkeling)
De netto schuldquote is een maatstaf die uitdrukt hoeveel van de jaarlijkse baten van de gemeente wordt gebruikt om de netto schuldenlast te dekken. Deze schuld bestaat uit het totaal van de schulden minus de liquide middelen en eventueel verstrekte leningen. Een lagere netto schuldquote betekent dat de gemeente minder afhankelijk is van externe financiering, wat duidt op een relatief gezonde financiële positie en een lagere rentelast.

In 2024 is de netto schuldquote gedaald van 35% naar 32%. Dit geeft aan dat de gemeente haar schuldenlast in verhouding tot de baten licht heeft weten te verminderen, wat een positief signaal is. De verbetering van dit kengetal is vooral te danken aan de toegenomen baten in 2024. Een dalende netto schuldquote zorgt voor een sterkere financiële positie, waardoor de gemeente meer mogelijkheden heeft om te investeren zonder haar weerbaarheid te verminderen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen 32% (stijgt = negatieve ontwikkeling)
Het verschil tussen de reguliere netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is dat de reguliere netto schuldquote kijkt naar alle schulden van de gemeente, inclusief het geld dat de gemeente zelf heeft uitgeleend aan anderen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen haalt het uitgeleende geld van de totale schuld af. Zo geeft deze aangepaste schuldquote een realistischer beeld van de daadwerkelijke schulden die de gemeente aan externe partijen heeft.

In 2024 zijn de netto schuldquote en de gecorrigeerde netto schuldquote aan elkaar gelijk gebleven op 32%, terwijl er in 2023 nog een verschil van 4% tussen deze twee kengetallen zat (35% versus 31%). Dit betekent dat in 2024 de omvang van de leningen die de gemeente zelf heeft verstrekt aan derden, zoals samenwerkingsverbanden of projecten, geen noemenswaardige correctie gaf op de totale schuldenlast. In 2023 was er nog sprake van een groter aandeel van deze interne leningen, waardoor het gecorrigeerde kengetal lager uitviel dan de reguliere netto schuldquote.

Omdat er in 2024 in verhouding minder gelden zijn verstrekt aan verbonden partijen dan in 2023, betekent dit dat de gemeente haar externe schulden heeft zien toenemen. Met andere woorden: doordat de gemeente minder geld heeft uitgeleend aan verbonden partijen (wat de schuldpositie vermindert wanneer deze gecorrigeerd wordt), blijft er relatief meer schuld over die extern is opgenomen. Dit zorgt ervoor dat de gecorrigeerde netto schuldquote stijgt, ook als de 'ongecorrigeerde' netto schuldquote daalt.
Dit wijst erop dat de gemeente in 2024 meer geld heeft moeten lenen van externe financiers, terwijl er minder geld binnen de eigen netwerken (zoals verbonden partijen) is uitgeleend.

Solvabiliteitsratio 42% (daalt = negatieve ontwikkeling)
De solvabiliteitsratio is een belangrijke indicator voor de financiële gezondheid van de gemeente, omdat deze het eigen vermogen uitdrukt als percentage van het totale vermogen. Een hogere solvabiliteitsratio wijst op een stevigere financiële buffer, wat betekent dat de gemeente beter in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder in financiële problemen te komen.

De solvabiliteitsratio is in 2024 licht gedaald van 44% naar 42%. Ondanks deze kleine terugval blijft de ratio op een redelijk gezond niveau. De daling wordt vooral veroorzaakt door een toename van kortlopende kasgeldleningen en andere kortlopende schulden. Sinds 2015 is er een dalende trend zichtbaar in de solvabiliteit, waarbij de ratio vanaf 2022 onder de 50% is gezakt. Deze voortdurende daling vraagt om nauwlettend toezicht, omdat een structureel lagere solvabiliteit het financiële risico voor de gemeente kan vergroten.

Toch betekent 42% nog steeds een redelijke buffer, waarmee de gemeente voldoende robuust blijft om economische schokken op te vangen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hanteert een ondergrens van 20% voor de solvabiliteitsratio; de gemeente Drimmelen zit hier dus ruim boven.

Kengetal grondexploitatie -1% (daling = negatieve ontwikkeling)
Grondexploitatie speelt een belangrijke rol in het financiële beleid van veel gemeenten, omdat het de kosten en opbrengsten rondom de verkoop en ontwikkeling van gemeentelijke grond weerspiegelt. Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen het resultaat uit deze exploitatie en de waarde van de grondposities.

Het kengetal grondexploitatie laat een minimale daling zien in 2024 van -1% (2023 = 0%). Dit betekent dat de gemeente Drimmelen verwacht verlies te lijden op haar grondexploitaties. Wat inhoudt dat de geraamde kosten voor het ontwikkelen, bouwrijp maken en verkopen van gronden hoger zijn dan de te verwachten opbrengsten. Dit negatieve percentage geeft aan dat er een verslechtering is opgetreden, maar het wijst ook op een aanhoudende kosten- en risicodruk. De gemeente Drimmelen blijft hier scherp op sturen om grotere negatieve effecten te voorkomen.

Structurele exploitatieruimte 1% (stijgt = positieve ontwikkeling)
De structurele exploitatieruimte is een cruciale graadmeter voor de financiële gezondheid van een gemeente. Het geeft aan in hoeverre de gemeente structureel meer inkomsten dan uitgaven heeft, dus of er sprake is van een overschot of tekort in de begroting op lange termijn. Een positieve structurele exploitatieruimte betekent dat de gemeente financieel ruimte heeft voor nieuwe investeringen, voorzieningen of het opvangen van tegenvallers. Een negatieve waarde wijst op structurele tekorten die de financiële houdbaarheid kunnen ondermijnen.

In 2024 is de structurele exploitatieruimte verbeterd, van -4% (in 2023) naar 1%. Dit betekend dat het structurele tekort van de gemeente is afgenomen. De hogere structurele exploitatieruimte betekent in principe dat de gemeente meer financiële ruimte heeft binnen haar begroting, wat gunstig is voor het opvangen van toekomstige kosten en het realiseren van investeringen. Dit is een belangrijke verbetering en creëert een positieve basis voor de toekomst.

Belastingcapaciteit 89% (stijgt = overwegend positieve ontwikkeling)
De belastingcapaciteit geeft aan hoe de belastingdruk in gemeente Drimmelen zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde van alle gemeenten. De belastingcapaciteit wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde woonlasten, die bestaan uit de onroerendezaakbelasting (OZB), rioolheffing en reinigingsheffing. Naast de OZB wordt ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet altijd volledig kostendekkend hoeven te zijn en soms bewust lager worden vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van belastingcapaciteit die nog niet volledig wordt benut.

De belastingcapaciteit is in 2024 toegenomen van 82% naar 89% van het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat onze gemeentelijke woonlasten nog steeds onder het landelijk gemiddelde liggen. Ter vergelijking: een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de gemeentelijke woonlasten exact gelijk zijn aan het landelijke gemiddelde.
Vanuit financieel perspectief is de stijging overwegend positief te duiden. De verhoging van de lokale tarieven heeft geleid tot een toename van de structurele eigen inkomsten. Dit draagt bij aan een gezondere financiële positie en versterkt de structurele dekkingskracht van de begroting. De hogere belastingcapaciteit draagt bij aan het weerstandsvermogen, doordat de gemeente meer ruimte heeft om financiële risico's op te vangen.

Hoewel de belastingcapaciteit met 89% nog steeds onder het landelijk gemiddelde ligt, blijft de gemeente zich inzetten voor een zorgvuldige afweging tussen financiële houdbaarheid en betaalbaarheid voor inwoners. De stijging in 2024 past binnen de landelijke trend van toegenomen lasten, maar wordt kritisch gevolgd in het licht van toekomstige tariefontwikkelingen en het streven naar evenwichtige lastenverdeling.

Samenvattende conclusie
De financiële kengetallen van de gemeente in 2024 tonen een positief en stabiel beeld van de financiële gezondheid. De daling van de netto schuldquote laat zien dat de schuldenlast beter beheersbaar is geworden, wat de rentelast verlaagt en de financiële flexibiliteit vergroot.

Hoewel de solvabiliteitsratio wederom licht is gedaald, blijft deze op een niveau dat voldoende ruimte biedt om risico's en onzekerheden het hoofd te bieden. De negatieve maar stabiele grondexploitatie duidt op blijvende uitdagingen in deze sector, maar zonder dat deze financieel verslechtert. Daarnaast laat de structurele exploitatieruimte een verbetering zien, waarmee een stap is gezet richting een duurzame en gezonde begrotingshuishouding. Tot slot versterkt de stijging van de belastingcapaciteit gemiddelde de financiële autonomie van de gemeente, waardoor zij beter in staat is haar eigen koers te varen.

Al met al toont de financiële positie van gemeente Drimmelen zich in 2024 gezond en veerkrachtig. Tegelijkertijd blijft het belangrijk om scherp te blijven op de dalende solvabiliteit en de negatieve grondexploitatie, en om rekening te houden met het incidentele karakter van sommige positieve resultaten. Met een goede monitoring en verstandig financieel beleid is de gemeente Drimmelen goed toegerust om ook op langere termijn financieel stabiel te blijven en haar ambities te verwezenlijken.

B. Lokale heffingen

Inleiding Lokale Heffingen

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op:
- het beleid van de verschillende belastingen, heffingen en leges;
- de lokale lastendruk;
- de inkomsten;
- het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid lokale heffingen

Beleid lokale heffingen

Onder de diverse lokale heffingen van de gemeente Drimmelen vallen: de belastingen, bestemmingsbelasting/heffingen en Retributies/rechten.
Deze heffingen zijn hoogstens kostendekkend en dragen zorg aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen van de gemeente.

Onroerende zaak belasting

Een onroerende zaak is bijvoorbeeld een woning, bedrijfsruimte of een stuk grond. De waarde van onroerende zaken bepalen we ieder jaar opnieuw. Voor het belastingjaar 2024 is de waardepeildatum 01-01-2023. Over de waarde op de waardepeildatum wordt onroerendezaakbelasting geheven. De tarieven staan in de Verordening onroerendezaakbelastingen Drimmelen 2024.

Tabel Par.B-1: Overzicht tarieven OZB

	2022	2023	2024	Mutatie in %
zakelijk recht woningen	0,0972%	0,0931%	0,0848%	-8,92%
zakelijk recht niet-woningen	0,1987%	0,1718%	0,1814%	5,59%
feitelijk gebruik niet-woningen	0,1602%	0,1430%	0,1475%	3,15%
Totaal woningen	**0,0972%**	**0,0931%**	**0,0848%**	**-8,92%**
Totaal niet-woningen	**0,3589%**	**0,3148%**	**0,3289%**	**4,48%**

Precariobelasting

Precariobelasting heffen we voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Denk hier bijvoorbeeld aan terrassen, verkoopwagens, luifels, en reclameborden. De tarieven staan in de verordening Precariobelasting.

Toeristenbelasting

Sinds 2006 betalen toeristen in de gemeente Drimmelen toeristenbelasting. De netto-opbrengst gebruiken we voor het verbeteren van toeristische voorzieningen. Alleen niet-inwoners betalen de toeristenbelasting. In 2023 is de toeristenbelasting geactualiseerd naar € 1,75 met als ingangsdatum 1-1-2024. De tarieven voor 2024 zijn:
- Het tarief watertoeristenbelasting is per persoon € 1,75 voor 24 uur;
- Het tarief landtoeristenbelasting is per persoon € 1,75 voor een overnachting.

Afvalstoffenheffing

De gemeente zamelde het huishoudelijk afval (rest-, GFT-, oud papier en PMD-afval) huis-aan-huis in. Daarnaast brachten bewoners afval naar de milieustraat (soms tegen betaling). De afvalstoffenheffing is sinds 2003 gebaseerd op het Diftar-principe en is een 100% kostendekkende heffing. De kosten (inclusief toerekeningen) bedragen in 2024 € 3.833.855.

De kosten is een saldo van daadwerkelijke kosten en vergoedingen voor oud papier, glas, textiel en PMD-afval. De opbrengsten bestaan uit de onderdelen vastrecht, Diftar ledigingen, opbrengsten huis-aan-huisinzameling en de milieustraat en bedragen in 2024 € 3.709.889. Het verschil van € 123.966 onttrekken we uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Rioolheffing

De gemeente verzamelt en transporteert afvalwater, voert regenwater af en beheert het grondwater. Hiertoe heffen we rioolheffing. In het Water- en rioleringsplan Drimmelen is gekozen voor een 100% kostendekkende heffing. De werkelijke kosten (inclusief toerekeningen) bedragen in 2024 € 3.625.146 en de werkelijke opbrengsten van de rioolheffing in 2024 bedragen € 3.209.413. Het verschil van € 415.733 onttrekken we uit de voorziening riolering.

BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)

De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van de BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die de gemeente Drimmelen in rekening brengt voor diensten van de gemeente die te maken hebben met een begraafplaats. Voorbeelden van deze diensten zijn het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. De tarieven staan in de Verordening lijkbezorgingsrechten Drimmelen en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

Marktgelden en standplaatsen

De gemeente heeft weekmarkten op 3 locaties: het Dorpsplein in Terheijden, de Marktstraat te Made en de Nieuwstraat in Lage Zwaluwe. Voor het innemen van een standplaats op de weekmarkt wordt een recht geheven, het marktgeld. Vanwege bestaand beleid en de maatschappelijke betekenis van de weekmarkten, zijn deze tarieven niet kostendekkend. Bij veel gemeentes is dit tarief niet kostendekkend in verband met de maatschappelijke betekenis ervan.

Secretarieleges

Secretarieleges worden geheven ter compensatie van de kosten voor diensten van de gemeenten, bijvoorbeeld voor het verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de BRP en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag, huwelijksvoltrekkingen. De tarieven staan in de Legesverordening. Voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen heeft het Rijk maximumtarieven vastgesteld.

Leges omgevingsvergunning

Leges worden geheven ter compensatie van kosten voor diensten van de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning. Het aantal en de complexiteit van de omgevingsvergunningen schommelt continu en is afhankelijk van vraag en aanbod en marktomstandigheden.

Leges Biesbosch

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld het varen met een rondvaartboot of bijvoorbeeld een ontheffing voor het beoefenen van modelsport in het Biesboschgebied binnen de gemeentegrenzen van Drimmelen worden leges geheven. Bij het opstellen van de Legesverordening Biesbosch is samengewerkt door de drie gemeenten, zodat bij de

drie gemeenten een vrijwel overeenkomstige verordening wordt vastgesteld. Er zijn een aantal verschillen omdat sommige vergunningen/ontheffingen gebied (lokaal) gebonden zijn. De behandeling van aanvragen voor een vergunning/ ontheffing is door de drie gemeenten ondergebracht bij Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer verstrekt de vergunningen/ontheffingen voor het Biesboschgebied namens alle drie de gemeenten en heft ook de leges voor de vergunning. Deze leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Lokale lastendruk

In de tabel leest u de gemiddelde lokale lastendruk van een huishouden.

Tabel Par.B-2: Overzicht lastendruk

Belastingsoort	lastendruk 2023	lastendruk 2024	mutatie in%	nominaal
Onroerende zaakbelastingen	€ 327,71	€ 330,27	0,78%	€ 2,56
Rioolheffing (gemiddeld)	€ 183,41	€ 245,18	33,68%	€ 61,77
Afvalstoffenheffing (gemiddeld) inclusief milieustraat en huis-aan-huisinzameling	€ 259,83	€ 309,34	19,05%	€ 49,51
Totaal gemiddeld per huishouden	**€ 770,95**	**€ 884,79**	14,77%	**€ 113,84**

De afvalstoffen- en de rioolheffing berekenden we op basis van de gemiddelde kosten per eenheid (aansluiting). We gaan hierbij uit van het werkelijk ontvangen opbrengstenvolume.

Inkomsten en kostendekkendheid

Tabel Par.B-3: Overzicht heffingen

Soort belasting of heffing	Prg.	Opbrengsten begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Opbrengsten jaarrekening 2024	Saldo opbrengsten jaarrekening - begroting	Werkelijke uitgaven	Mutatie voorziening	Kosten Dekkendheid
OZB		5.682.554	5.551.570	-130.984			
Precario		52.790	51.467	-1.323			
Toeristenbelasting		300.000	335.448	35.448			
Totaal Belastingen (algemeen dekkingsmiddel)		**6.035.344**	**5.938.485**	**-96.859**			
Afvalstoffenheffing (*)	3	3.899.248	3.709.889	-189.359	3.833.855	-123.966	100%
Rioolheffing	2	3.356.583	3.209.413	-147.170	3.625.146	-415.733	100%
Bedrijveninvesteringszone (BIZ)	3	24.466	25.516	1.050	28.965		
Totaal Bestemmingsbelastingen / heffingen		**7.280.297**	**6.944.818**	**-335.479**	**7.487.966**	**-539.699**	
Lijkbezorging	2	123.900	81.769	-42.131	167.918		49%
Marktgelden / standplaatsen	3	26.091	23.931	-2.160	51.548		46%
Leges	Div.	1.837.978	2.274.755	436.777			
Totaal Retributies / rechten		**1.987.969**	**2.380.455**	**392.486**	**219.466**	**0**	
Totaal		**15.303.609**	**15.263.758**	**-39.851**	**7.707.432**	**-539.699**	

De toelichtingen op de financiële afwijkingen "Saldo opbrengsten jaarrekening - begroting" en "Mutatie voorziening" (> € 25.000) zijn opgenomen in de diverse programma's (onderdeel Begrotingsafwijkingen).

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige geen vermogen en onvoldoende betalingscapaciteit heeft, kunnen we geheel of gedeeltelijk kwijtschelding verlenen. In de gemeente Drimmelen kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen voor de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De gemeente volgt hierbij de meest ruime landelijk te hanteren normen voor vermogen en inkomen.

Tabel Par.B-4: Overzicht kwijtscheldingen

Soort belasting of heffing	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	Begroting 2024 (incl.wijziging)	Jaarrekening 2024
Aantal toekenningen (ook gedeeltelijk)	228	260	250	241
Waarvan automatisch verleend	128	118	120	120
Afwijzingen	66	75	100	133
Totaal kwijtschelding aangevraagd	**422**	**453**	**470**	**494**

Door de verruiming van het kwijtscheldingsbeleid zoals besloten in de raad van maart 2023 is er een kleine toename van het aantal verzoeken en toegekende verzoeken.

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding Onderhoud kapitaalgoederen

Onze gemeente beheert ongeveer 385 hectare openbare ruimte. Iedereen die hier woont, werkt of recreëert maakt daar gebruik van.
De gemeente maakt dit mogelijk door het aanleggen en in stand houden van onder andere wegen, groen en riolering. Maar ook door het aanbrengen van verkeersmaatregelen (zoals verkeersborden en drempels), straatmeubilair en openbare verlichting. We noemen dat de kapitaalgoederen van de openbare ruimte.

Bij het inrichten, onderhouden en beheren van de openbare ruimte houden we rekening met de vigerende wetgeving en besluiten zoals: De wegenwet van 1930, De Wegenverkeerswet van 1994, Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer, Wet geluidhinder, Bouwstoffenbesluit, Wet milieubeheer, Waterschapskeur, Reglement op de watergangen Noord-Brabant, Wet telecomvoorzieningen, Wet energiedistributie artikel 16, Besluit veiligheid attractie-, en speeltoestellen van 1997 etc.
Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte verdelen we in drie categorieën: dagelijks onderhoud, structureel onderhoud, en vervangingsonderhoud.

Het samenspel van dagelijks onderhoud, structureel onderhoud en vervangingsonderhoud zorgt ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel, veilig en voor iedereen bruikbaar is.
Bij herinrichting van de Openbare Ruimte wegen we verschillende belangen af. De laatste jaren zijn ook toegankelijkheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid belangrijke thema's.
Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud worden uitgevoerd op basis van een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP). Het MOP wordt opgesteld op basis van (visuele) inspecties, technische gegevens en geformuleerd doelstellingen.

Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud pakken we zoveel als mogelijk integraal aan (werk met werk maken). Zo nemen we bij rioolvervangingen en renovaties van straten, maatregelen voor openbare verlichting, het openbaar groen en verkeer in de plannen mee. Bij de voorbereiding van deze plannen wordt afgestemd met de bewoners. Door deze integrale aanpak kan maximaal ingespeeld worden op wensen van bewoners.

Tabel Par. C-1 Overzicht areaal

Areaal		Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2024	
Objecten openbare ruimte	Onderdeel	Aantal	Aantal	Eenheid
a. Wegen	Asfalt	808.613	796.084	m2
	Elementen	1.231.169	1.236.154	m2
	Beton	31.495	32.516	m2
	Halfverharding	50.897	50.897	m2
b. Riolering	Vrijverval riolering	165.505	131.236	m1
	Drukriool	50.344	42.762	m1
	Individuele Behandeling Afvalwater (IBA)	83	83	stuks
	Gemalen (groot en klein)	305	400	stuks
	Bergbezinkbassins	8	8	stuks
c. Water	Watergangen	200.681	200.681	m1
	Stedelijk water	20.182	20.182	m2
	Havens	269.280	269.280	m2
d. Groen	Bomen	17.104	17.149	stuks
	Beplanting	414.669	432.117	m2
	Gras	507.082	495.659	m2
	Bermen	1.213.256	1.463.370	m2
	Ecologische VerbindingsZones (EVZ)	3	3	stuks
e. Openbare verlichting	Masten	6.623	6.597	stuks
	Armaturen	6.758	6.641	stuks
	Lampen	6.868	6.751	stuks
f. Civiele kunstwerken	Objecten havens	52	45	stuks
	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	31	33	stuks
	Duikers (beton)	227	227	stuks
	Objecten overige (vissteigers / beschoeiingen)	15	15	stuks

Door aanpassingen in onze basisadministraties (BGT) en definities zijn er aanzienlijke verschillen ontstaan op een aantal arealen.

Toelichting onderhoud kapitaalgoederen

a. Wegen

Het beleidskader met betrekking tot Wegen legden we vast in het Beleidsplan wegen 2021-2030; "Op weg naar grotere burgertevredenheid".
Het uitgangspunt is kwaliteit gestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse weginspecties.

Wij grijpen in bij de overgang van kwaliteitsniveau C (slecht) naar D (zeer slecht). Bij onze hoofdfietsroutes en voetpaden grijpen we eerder in, namelijk bij de overgang van kwaliteit B (matig) naar C. Hiermee borduren we grotendeels voort op het vorige beleid, maar met meer aandacht voor de voetpaden.
Kwaliteit D zien we als “achterstallig onderhoud”. Wegvakonderdelen met een kwaliteit D onderhouden we in het eerstvolgende jaar. Toch kunnen we besluiten om werkzaamheden op wegen incidenteel uit te stellen. Dit heeft dan te maken met andere werkzaamheden die ook in die straat plaatsvinden. Uiteraard zorgen we altijd voor een veilige situatie.

Op basis van de 90%-regel is de gemiddelde kwaliteit van het gehele wegennet bepaald. Hierbij bepalen we bij welke beeldkwaliteit we de grens van 90% bereiken. Het algemeen kwaliteitsniveau van de verhardingen in de gemeente Drimmelen is B.

Andere uitgangspunten van het wegenbeleid:
We pakken wortelopdruk actiever en structureler aan, o.a. door het vergroten van boomvakken;
Langs de hoofdlandbouwroutes passen we bermverharding toe;
Binnen de bebouwde kom en op fietspaden passen we geen slijtlagen toe;
Voor het vergroten van de burgertevredenheid pakken we jaarlijks een kern aan. Hierbij voeren we werkzaamheden uit, waarbij het conform de inspectienormen niet noodzakelijk is om onderhoud uit te

voeren. We verhogen hiermee de om de algehele kwaliteit van de verhardingen en daarmee de burgertevredenheid.

b. Riolering

Op gemeentelijk niveau is begin 2023 het Water en Rioleringsplan Drimmelen 2023-2027 vastgesteld.
Door de integrale benadering van het gehele watersysteem vindt in dit beleidsplan zowel riolering als water plaats en is afgestemd op het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018).

De doelen van het Deltaplan zijn:
Analyseren van de gevolgen van klimaatverandering (tot 2050) voor diverse functies in een gebied;
Bepalen van een strategie en concrete doelen (tot 2050) voor het verbeteren van de water robuust- en klimaatbestendigheid;
Uitvoering geven aan de strategie door dit vast te leggen in beleidsplannen, wetten en regels.

Beleidsuitgangspunten:
Bij het vaststellen van het Waterbeleidsplan (WRP) zijn nieuwe ambities vastgesteld. Deze ambities anticiperen vooral op klimaatverandering. Afvalwater: het verzamelen en afvoeren van afvalwater gebeurt op een milieu hygiënische wijze.
Hemelwater: We staan overlast eens in de vijf jaar toe (bui 09). We infiltreren zo veel als mogelijk.
Grondwater: We anticiperen op grondwaterknelpunten zoals bodemdaling door lage grondwaterstanden of grondwateroverlast door storende grondlagen.

c. Water

In het WRP namen we ook ambities voor oppervlaktewater op.

Oppervlaktewater:
Slechte oppervlaktekwaliteit beperken we;
Oppervlaktewater proberen we lang vast te houden;
Wateroverlast door oppervlaktewater beperken we in samenwerking met het waterschap.

In de notitie Baggeren havens (2014) namen we een aantal streef dieptes op. Een ander uitgangspunt bestaat uit het eens in de vijf jaar monitoren van de diepten in de havens. Na twee monitoringsronden stelden we een beheerplan op (2024).

d. Groen

Het beleidskader met betrekking tot Openbaar groen ligt vast in het integraal groenbeleidsplan 2017 – 2026 ‘Groen leeft en verbindt’. Hierin heeft zowel biodiversiteit als duurzaamheid een belangrijke plek.

Groenbeleid
Het groenbeleid is gericht op duurzaam kwaliteitsgroen. Dit houdt in dat we:
Geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen gebruiken;
Accepteren we een bepaalde mate van kruidengroei accepteren op die plaatsen waar dat mogelijk is;
De minimale onderhoudsniveau van het groen en onkruid op verhardingen is beeldkwaliteit B;
Grove heesters onderhouden we op beeldkwaliteit C-niveau;
Centra en hotspots onderhouden we op beeldkwaliteitsniveau A;
Begrazing vindt plaats op basis van visuele beoordeling en frequentie (geen beeldkwaliteit);
Onderhoud voeren op mede basis van burgertevredenheid.

Bomenbeleid
We werken met een waardevolle bomenkaart.

Bermenbeleid
Het ecologisch bermbeheer is een groeiproces waarbij we streven naar beplanting die van nature in een berm voorkomt. Met name de grotere gebieden en brede bermen zijn hierbij het meest kansrijk. Hierbij houden we rekening met de verkeersveiligheid en het beperken van specifieke plantensoorten als Jacobskruiskruid en exoten.

Ecologische Verbindingszones
Het integrale groenbeleidsplan ambieert om de EVZ Mark-Zwaluwse Haven verder te ontwikkelen. Het waterschap vroeg de gemeente hieraan mee te werken. De incidentele aankoop- en inrichtingskosten van het gemeentelijk deel van een aaneengesloten EVZ zonder restopgave zijn tijdelijk 75% subsidiabel.

e. Gebouwen

In het eerste kwartaal van 2022 heeft een actualisatie van de geplande onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden voor de periode van 2022-2031 en wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2022-2031. We zijn in 2024 gestart met het opstellen van de routekaart op het gebied van duurzaamheid. Door de complexiteit van het maken van deze routekaart en de beperkte capaciteit bij gebouwenbeheer is het opstellen van deze routekaart vertraagd. In het 2de of 3de kwartaal wordt de raad middels een raadsbrief op de hoogte gebracht over de afspraken die gemaakt worden naar aanleiding van de routekaart van het gemeentelijkvastgoed.

Overigens is om te komen tot betrouwbaardere onderhoudsplanning die de mogelijkheid heeft om te kunnen anticiperen op vragen uit de organisatie, maatschappij en het gemeentebestuur is gekozen voor de methode van Conditiemeting conform NEN 2767.

In 2015 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het gewenste conditieniveau (conditie 1 t/m 6) waaraan de panden moeten voldoen. Deze besluitvorming is getoetst in 2020 en opnieuw vastgesteld in 2020 conform NEN 2767.
Conditie definitie en omschrijving;
Conditie 1: uitstekend nieuwbouwkwaliteit en/of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit;
Conditie 2: goed nieuwbouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering;
Conditie 3: redelijk het verouderingsproces is over de gehele linie duidelijk op gang gekomen;
Conditie 4: matig het verouderingsproces heeft het element of het gebouw duidelijk in zijn greep;
Conditie 5: slecht het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden c.q. heeft het element/het gebouw zeer duidelijk in zijn greep
Conditie 6: zeer slecht een zodanig slechte toestand dat dit niet meer te classificeren is onder conditie 5.

Bij de behandeling van de geplande onderhoudswerkzaamheden is conform het BBV een splitsing aangebracht in het exploitatie onderhoud en groot onderhoud. Het exploitatie onderhoud is conform besluitvorming van 2022 opgenomen in de begroting en maakt geen onderdeel meer uit van de voorzieningen.

In maart 2022 heeft er besluitvorming (raadsbesluit) plaatsgevonden om de voorziening op te hogen ivm prijsstijgingen na het coronatijdperk.

f. Civiele kunstwerken

In 2009 stelden we de Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens vast.
Er is één duidelijk uitgangspunt. We houden de kunstwerken veilig.
We inspecteren de kunstwerken iedere drie jaar.

Tabel onderhoud kapitaalgoederen

Tabel Par. C-2 Onderhoud kapitaalgoederen

Prg.	Exploitatie	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Saldo 2024
2.	*a. Wegen*			
	Klein onderhoud (incl. halfverhardingen)	292.000	332.923	-40.923
	Asfaltverhardingen: uitvullen/-vlakken/herprofileren bermen	27.000	21.932	5.068
		319.000	*354.855*	*-35.855*
2.	*b. Riolering*			
	Onderhoud vrij verval riolering	100.000	142.177	-42.177
	Reparaties / renovatie strengen e.d.	75.000	371.900	-296.900
	Onderhoud drukriolering	115.000	116.433	-1.433
	Onderhoud Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's)	25.000	30.236	-5.236
		315.000	*660.746*	*-345.746*
2.	*c. Water*			
	Onderhoud watergangen en stedelijk water	233.600	173.474	60.126
		233.600	*173.474*	*60.126*
2.	*d. Groen*			
	Onderhoud bomen	367.692	366.060	1.632
	Onderhoud cultuurbeplanting en grasvegetaties	1.005.806	1.042.447	-36.642
	Onderhoud overige (natuurterr., recr. plaatsen, landsch. beplanting, bos)	43.300	43.907	-607
	Onderhoud ecologische verbindingszones (EVZ)	36.365	35.397	968
	Onderhoud bermen (incl. egalisatie, biodiversiteit, stortkosten)	281.500	259.089	22.411
		1.734.663	*1.746.900*	*-12.237*
Div.	*e. Gebouwen*			
	Klein onderhoud gebouwenbeheer	289.150	296.352	-7.202
		289.150	*296.352*	*-7.202*
2.	*f. Civiele kunstwerken*			
	Onderhoud civ. kunstwerken (incl. beschoeiingen waterpartijen)	63.000	60.210	2.790
		63.000	*60.210*	*2.790*
	Totaal exploitatie	**2.954.413**	**3.292.535**	**-338.123**

Prg.	Onderhoudsvoorzieningen	Bijgestelde Begr. 2024	Realisatie 2024	Saldo 2024
2.	*a. Wegen*	1.311.548	1.311.548	-
Div.	f. Gebouwen	578.640	578.640	-
	Totaal onderhoudsvoorzieningen	**1.890.188**	**1.890.188**	**-**

De toelichtingen op de financiële afwijkingen (> € 25.000) en de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in de diverse programma's (onderdeel Begrotingsafwijkingen, Openstaande en Afgesloten kredieten).

D. Financiering

Treasuryfunctie: Taken en Financieringsbeleid

De financieringsparagraaf biedt inzicht in de ontwikkelingen rondom de meerjarige gemeentelijke financiering en het hierbij gevoerde beleid door de gemeente Drimmelen. Daarnaast brengt deze paragraaf de bijbehorende risico's in kaart en wordt toegelicht welke maatregelen worden genomen om deze risico's te beheersen.

In 2024 is het vernieuwde Treasurystatuut Drimmelen 2024 van kracht voor de gemeente. Dit statuut vervangt het vorige stresurystatuut uit 2017 en sluit aan bij de actuele wet- en regelgeving, waaronder de gewijzigde Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de actuele inzichten op het gebied van risicobeheersting, duurzaamheid en transparantie in treasurybeheer. Het bevat richtlijnen voor het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen, het beheersen van financiële risico's en het waarborgen van de liquiditeitspositie. Met het vernieuwde treasury statuut wordt bijgedragen aan een transparante, verantwoorde en doelmatige uitvoering van het financieel beleid.

De wet Fido geeft de belangrijkste kaders van de gemeentelijke treasuryfunctie weer. Leningen aangaan, middelen uitzetten of garanties verlenen gebeurt uitsluitend ten behoeve van de publieke taak. Daarnaast is het belangrijk om het renterisico te beheersen, waarbij de wettelijke normen (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) niet worden overschreden.

Financieringsbeleid

Externe rentelasten en -baten
In 2024 bedragen de externe rentelasten in totaal €764.223 . Deze hebben betrekking op rente van de langlopende geldleningen en kortlopende kasgeldleningen. De externe rentebaten hebben betrekking op de ontvangen rente uit verstrekte geldleningen aan derden en het aangehouden tegoed bij de Rijks Schatkist. Voor 2024 bedragen de rentebaten in totaal €113.015.

Rente grondexploitatie
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mag de werkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen worden doorberekend aan Bouwgronden In Exploitatie (BIE). Het rentepercentage is vastgesteld op basis van het gewogen gemiddelde van de rente op de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, rekening houdend met de verhouding tussen vreemd vermogen en totaal vermogen.

Voor 2024 bedraagt dit daadwerkelijke rentepercentage 1,5%

Omslagrente
Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen rentekosten aan de betreffende taakvelden te worden toegerekend via een (rente)omslag. De berekeningswijze hiervan is in het BBV voorgeschreven. Bij de begroting wordt de omslagrente bepaald door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde van de vaste activa. Deze omslagrente wordt vervolgens op een consistente en eenduidige manier toegerekend aan de individuele activa.

Voor 2024 bedraagt het omslagpercentage 0,71%.

Financieringsbehoefte
In 2024 had gemeente Drimmelen een financieringsbehoefte van €7.029.000 (begroot €12.175.000). Deze werd hoofdzakelijk veroorzaakt door investeringen in lopende projecten. De benodigde middelen zijn aangetrokken binnen de geldende kaders van het treasury statuut en de Wet Fido. Er is daarbij gestuurd op voldoende liquiditeit en beheersing van de renterisico's.

Kredietrisico op uitstaande leningen
De gemeente Drimmelen verstrekt onder voorwaarden leningen aan derden. Een deel van de uitstaande leningen zijn gedekt door hypothecaire zekerheden. Er wordt wel een (verhoogd) risico gelopen over de leningen zonder hypotheek. Om de risico's inzichtelijk te maken wordt jaarlijks een risicoschatting gemaakt. Hieruit komt naar voren dat de risico's die de gemeente over deze leningen loopt beperkt zijn, waardoor geen aanvullende maatregelen nodig zijn en er geen kredietrisicovoorziening is gevormd

In het kader van duurzaam financieren verleent de gemeente ondersteuning via revolverende fondsen. Een voorbeeld is het fonds 'Leningen Duurzaam Wonen', bestaande uit starters-,

duurzaamheids- en blijversleningen. Deze leningen worden verstrekt aan inwoners om de kwaliteit van wonen binnen de gemeente te verbeteren.
Het fonds wordt beheerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), een stichting die zich richt op het ontwikkelen van financieringsinstrumenten voor woning gerelateerde doelstellingen.

Kredietrisico op garantstellingen
De gemeente Drimmelen kan naast leningen ook garantstellingen aan derden verstrekken. In het geval van een garantstelling geeft de gemeente een garantie aan de bank dat de lening wordt terugbetaald. Met deze garantie kan een partij, onder gunstigere voorwaarden, een lening afsluiten bij een bank. Voor borgstellingen aan zorginstellingen is onderpand verkregen door middel van het recht van eerste hypotheek. Voor overige garanties is geen onderpand verkregen. Op basis van de huidige inzichten zijn de risico's echter beperkt en is er geen voorziening gevormd.

Het WSW verleent garanties aan woningcorporaties en heeft een Triple A kredietrating. Bij eventuele betalingsproblemen worden verplichtingen eerst gedekt door het risicovermogen en de obligoverplichtingen van de deelnemers. Pas als het risicovermogen (inclusief ontvangen obligo) onder de 0,25% van het garantievolume daalt, treedt de achtervangpositie van het Rijk en de betrokken gemeente in werking.
Het WSW beoordeelt jaarlijks de financiële positie van corporaties en verstrekt alleen garanties aan financieel gezonde partijen. Alle borgstellingen van woningstichtingen in de gemeente Drimmelen worden opgenomen in de overzichten van het WSW.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de geldleningen waarvoor de gemeente Drimmelen garant staat. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en garanties voor rechtspersonen.

Tabel Par.D-3 (bedragen x € 1.000)

Gewaarborgde geldleningen	31-12-2023	aflossing 2024	31-12-2024
Zorginstellingen	659	48	611
Woningbouwvereniging	1.325	244	1.081
Sportverenigingen	409	13	397
Totaal gewaarborgde leningen derden	**2.393**	**305**	**2.089**
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	100.183	6.627	91.556
Totaal	**102.576**	**6.932**	**93.645**

Kasgeldlimiet, Risiconorm & Schatkistbankieren

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het maximale bedrag aan kortlopende financieringsmiddelen (met een looptijd van minder dan één jaar) dat de gemeente mag aantrekken. Deze limiet vormt daarmee een grens aan het renterisico dat wordt gelopen op de kortlopende schulden. Wanneer de kasgeldlimiet wordt overschreden, is de gemeente verplicht deze kortlopende schuld om te zetten in langlopende schuld (looptijd langer dan één jaar).

De kasgeldlimiet wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. Voor de gemeente Drimmelen ligt de kasgeldlimiet in 2024 op €6.549.000. In 2024 is deze limiet niet overschreden.

Renterisiconorm

Het vermijden van grote schommelingen in de rentelasten door renteschommelingen is een belangrijk uitgangspunt bij langlopende financieringen. Om deze effecten te beheersen, is in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) de renterisiconorm vastgelegd. Deze norm heeft tot doel het renterisico op de vaste schuld te beperken door spreiding aan te brengen in de looptijden van de leningenportefeuille. Door de langlopende financiering binnen de grenzen van de renterisiconorm te houden, wordt het renterisico op verantwoorde wijze beheerst.

Tabel Par.D-2.2 (bedragen x € 1.000)

Toets renterisiconorm	
Omschrijving	**Rekening 2024**
Basisgegevens renterisiconorm	
Renteherzieningen op leningen o/g	-
Renteherzieningen op leningen u/g	-
Te betalen aflossingen	1.682
Renterisico	**1.682**
Begrotingstotaal 2024	77.047
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	0
Renterisiconorm	**15.409**
Toets renterisiconorm	
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**13.727**

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiële middelen onder te brengen bij het Rijk. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten, wat bijdraagt aan een verlaging van de staatsschuld. Bij schatkistbankieren worden de tegoeden van gemeenten aangehouden in de Nederlandse schatkist. Gemeenten mogen echter tot een bepaald maximumbedrag hun overtollige middelen buiten de schatkist houden.

Voor de gemeente Drimmelen bedraagt deze grens in 2024 2% van het begrotingstotaal, met een minimum van €1 miljoen. Voor gemeente Drimmelen komt dan neer op €1.574.940. Eventuele tegoeden boven dit bedrag moeten worden afgestort aan de schatkist.

In de tabel staan de bedragen die we buiten de schatkist hielden. Daaruit blijkt dat we de drempelwaarde in 2024 niet overschreden.

Tabel Par.D-2.3 (bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag schatkistbankieren	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	77.047	77.047	77.047	77.047
Drempelbedrag o.g.v. Wet Fido	**1.575**	**1.575**	**1.575**	**1.575**
Gemiddelde omvang banksaldi	368	117	401	298
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**1.207**	**1.458**	**1.174**	**1.277**

Treasuryresultaat

In het verslagjaar is een negatief treasuryresultaat gerealiseerd. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere rentelasten op de gemeentelijke leningenportefeuille ten opzichte van de ontvangen rentebaten op uitzettingen en overtollige middelen. Daarnaast is het negatieve resultaat mede het gevolg van een lagere toerekening van rentelasten aan investeringen via de omslagrente, waardoor het verschil als negatief resultaat zichtbaar is in het taakveld Treasury. De gemeente blijft het treasurybeleid en de schuldpositie actief monitoren om de financiële risico's te beheersen en de renteresultaten te optimaliseren binnen de wettelijke kaders.

Tabel D-4

Renteresultaat Omschrijving	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	-764.223
Externe rentebaten	113.015
Saldo door te rekenen externe rente	**-651.208**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend moet worden	159
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moeten worden	63.626
Saldo door te rekenen externe rente	**-587.423**
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**-587.423**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (va renteomslag)	-513.635
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**-73.788**

E. Bedrijfsvoering

Personeel en Organisatie

Er liggen grote maatschappelijke opgaven op het bord van de gemeenten. Of het nu gaat om taken op het terrein van armoede, energie, klimaat en fysieke leefomgeving; in de gemeentelijke uitvoering komt het samen. Daarnaast helpen gemeenten in crisissituaties om zaken snel voor elkaar te krijgen, zoals bijvoorbeeld de opvang van Oekraïense ontheemden en het uitkeren van een energietoeslag. Dit terwijl gemeenten ook kampen met krapte op de arbeidsmarkt en financiële onzekerheid. Het personeelsbestand van de gemeente is relatief vergrijsd en er is de afgelopen jaren niet geïnvesteerd in de uitvoeringscapaciteit.

In 2024 is de organisatieontwikkeling doorgezet. Afdeling Middelen is onze dienstverlenende en ondersteunende afdeling geworden. Er is extra geïnvesteerd in het op peil brengen van de kwantitatieve en kwalitatieve formatie. Met deze extra formatie kan de ondersteuning steviger vorm krijgen en verdwijnt een bottleneck voor de verdere ontwikkeling van de organisatie.
In 2024 zou de implementatie afgerond worden van de coördinatoren nieuwe stijl waarmee we de besturing van de organisatie en aandacht voor medewerkers een impuls geven. Een belangrijk onderdeel is de verdere training van onze coördinatoren die leiding geven. Dit alles vergt nog een administratieve afwikkeling in ons personeelssysteem en dat is voorzien voor 2025.
De gereedschapskist waarmee we op het personele vlak sturing geven is aan verbetering toe. Ook om die reden is recent besloten Team HR opnieuw in te richten. Daarnaast werken we verder aan de ontwikkeling van de strategische personeelsplanning ook bedoeld om te kijken wat we op middellange en lange termijn nodig hebben aan personele capaciteit.

Het huidige functiehuis is toe aan een update. Daarom wordt onderzocht welke alternatieven voorhanden zijn. Dat geldt overeenkomstig voor ons nieuwe personeels- en salarissysteem YouForce dat wordt geïntroduceerd.

Inmiddels zijn we gestart met het binnen halen van generalistisch jong talent. Hiervoor zetten we het traineeprogramma voort en gaan we ervaring opdoen met de impact die deze nieuwe mensen gaan hebben op de organisatie. Doel is om goede mensen vast te houden. Ons introductieprogramma inclusief on-boarding training wordt ingezet voor alle nieuwe medewerkers. We investeren niet alleen in nieuwe medewerkers. Opleiden en ontwikkelen van alle medewerkers en leidinggevenden is belangrijk. Een strategisch opleidingsplan waarbij ruimte is voor organisatie brede, taakgerichte en individuele opleidingen moet worden ontwikkeld.

Informatievoorziening

Hieronder de toelichting op de vier benoemde thema's die we hadden gepland voor 2024.

1. Professionaliseren van informatiemanagement:
    - team opgezet met werven en inwerken van:
        - Vier functioneel beheerders
        - Service desk medewerker
        - Projectleider.
    - Projecten opgeleverd:
        - SPOT on informatiebeheer (SPOT = Single Point Of Truth)
        - Digitalisering werkprocessen Sociaal Domein
        - Doorontwikkeling Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)
        - Overgang WOZ administratie naar SvhW
        - Nieuwe website

- Programma Verbeteren informatiemanagement
- Conversie Squit XO naar RX.Mission, overzetten van afgeronde vergunningendossiers van oude systeem naar huidige systeem.
- Corsa Cloud 2.0, NSR naar de Cloud (voor gegevensverwerking), JCC naar de Cloud (voor klantgeleiding)
- Customer Relationship Management (CRM) functionaliteit voor Team Economie
- Kennisbank voor Klant Contact Centrum (KCC)

- Projecten opgestart
  - Aanbesteding doorlopen voor nieuw financieel pakket
  - Aanbesteding doorlopen voor nieuw personeel- en salarissysteem
  - Aanbesteding eerste fasen doorlopen voor Nieuwe Digitale Werkplek Drimmelen (ICT Partner)
  - Uitvoering gestart met Digitaliseren met E-formulieren.

2. Procesmanagement en procesbeheer: vanuit IV hebben we hier invulling aan gegeven door te investeren in een beheerteam en applicatie voor het ontwikkelingen van E-formulieren om per proces direct de bijbehorende dienstverlening te verbeteren. Hierbij gaat het niet alleen om een passend, toegankelijk E-formulier voor burgers, bedrijven en instellingen, maar ook om een efficiënte afhandeling in de interne organisatie.

3. Een verbeterplan voor informatiebeheer. Er is veel informatie opgehaald over de informatie die voor de processen in gebruik is. We hebben zicht op het werk wat er nog uit te voeren is. We hebben zicht op het werk per cluster, en hebben een plan gepresenteerd om per cluster integraal het informatiebeheer op te gaan pakken. Wat we hierin meenemen betreft het voldoen aan privacy en security regelgeving, de dossiervorming, het archiveren van de bijbehorende applicaties, het inrichten van de digitale dienstverlening conform WOO, WMEBV en WEP.

4. Grip op applicaties, en waar mogelijk applicaties slimmer benutten en verminderen. Focus geweest op beter benutten van bestaande bedrijfskritische applicaties met de functioneel beheerders en gebruikersgroepen. Nu tellen we 145 applicaties.

Informatiebeveiliging en Privacy

Gemeenten verwerken veel gegevens van burgers en bedrijven en vinden het belangrijk om op een juiste manier met deze gegevens om te gaan. Daarom wordt ingezet op de juiste beveiliging van deze gegevens en de bescherming van de privacy rechten van inwoners, ondernemers en werknemers van de gemeente. Hiervoor geldt de wettelijke grondslag op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg).

ENSIA
De methode waarmee gemeenten verantwoording afleggen over het niveau van hun informatiebeveiliging heet ENSIA, Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). ENSIA structureert ook de verantwoording richting de rijksoverheid, over de Basisregistratie Personen (BRP) en reisdocumenten, Digitale identiteit (DigiD), Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI).

De zelfevaluatie ENSIA 2024 wees uit dat de beheersingsmaatregelen van Drimmelen voldoen aan de normen die voor DigiD worden gesteld en voldoet niet aan één norm die voor SUWI wordt gesteld. De

uitkomst van de zelfevaluatie werd op deze punten door een externe, onafhankelijke auditor beoordeeld. De norm voor SUWI leidt niet tot significante risico's en zal in 2025 weer voldoen.

Ook de BAG en de BGT voldeden aan de normen. Dat gold nog niet voor de BRO. In 2025 zal de BRO worden geïmplementeerd.

Meldplicht datalekken
Onder de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) geldt de meldplicht datalekken. Dit houdt in dat incidenten, waaronder inbreuken met persoonsgegevens, gemeld moeten worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en/of de betrokkene(n). Bij een datalek van persoonsgegevens wordt de impact beoordeeld. Er wordt beoordeeld of het datalek moet worden gemeld aan de AP en de betrokkenen. Daarnaast wordt onderzocht welke maatregelen gemeente Drimmelen moet treffen. Hierdoor wordt het aantal datalekken beperkt. Dit geldt ook voor de kans op een boete.

De beveiligingsincidenten en datalekken worden bijgehouden in een register. In 2024 is het aantal beveiligingsincidenten iets afgenomen, het gaat hierbij om phishing pogingen, CEO-fraude (nepfacturen) en waarschuwingen over mogelijke kwetsbaarheden in software die misbruikt kunnen worden door hackers. In 2024 was sprake van 41 beveiligingsincidenten t.o.v. 43 beveiligingsincidenten in 2023. Hierbij was er geen sprake van een meldplichtige datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Rechten van betrokkenen
Alle processen voor de interne afhandeling van verzoeken over rechten van betrokkenen zijn vastgelegd. Inwoners kunnen een verzoek ook via de website van de gemeente Drimmelen indienen. Daarnaast kan een inwoner een privacy-melding bij de FG neerleggen. In 2024 zijn er drie AVG verzoeken tot inzage binnengekomen. Twee van deze verzoeken bleken inzageverzoeken BRP te betreffen welke door de BRP beheerder binnen de termijnen zijn afgehandeld.

Bewustwording en training
Het programma om collega's te trainen en zich bewust te maken van het belang van een zorgvuldige omgang met gevoelige informatie werd voortgezet. Via tweewekelijkse vragen werden en worden medewerkers bevraagd op hun houding, kennis en gedrag. De informatie uit deze nano-learning zal voeding geven aan maatwerk leertaken. In het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers is een module Informatiebeveiliging en Privacy opgenomen.

Interne beheersing

In 2024 is de interne beheersing binnen de gemeente Drimmelen voortgezet volgens de bestaande kaders en processen. Er is blijvende aandacht voor risicobeheersing, rechtmatigheid en transparantie binnen financiele ad administratieve processen. Door periodiek controles, interne rapportages en bewustwording binnen de organisatie wordt de beheersing van processen continu geoptimaliseerd. Daarnaast blijven we investeren in een slide interne controle om financiele rechtmatigheid en doelmatigheid te waarborgen.

Risicomanagement

Drimmelen onderkent het belang van het identificeren van risico's, onzekere gebeurtenissen die de ambities uit het bestuursakkoord en andere opgaven kunnen bedreigen of verstoren. De belangrijkste financiële en operationele risico's zijn periodiek gemonitord en waar nodig zijn beheersmaatregelen genomen. Er zijn geen grote wijzigingen doorgevoerd in het risicomanagement beleid.

Sturing op gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Drimmelen heeft in 2024 sturing gehouden op de gemeenschappelijke regelingen door actieve deelname aan bestuurlijke overleggen en monitoring van financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Via de P&C cyclus en periodieke evaluatie is grip gehouden op de prestatie en risico’s van deze samenwerkingsverbanden. Er is rekening gehouden met de financiële impact van de

ravijnjaren op de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Drimmelen blijft alert op kostenontwikkelingen binnen de samenwerkingspartijen.

Vanaf 2024 heeft de gemeente Drimmelen het adoptantenmodel ingevoerd voor het toezicht op verbonden partijen met een hoge maatschappelijke en financiële impact. Dit model zorgt voor een gedifferentieerde informatievoorziening, waarbij de gemeenteraad meer en gerichtere informatie ontvangt over deze partijen.
Bij het adoptantenmodel worden voor de geselecteerde Gemeenschappelijke Regelingen (Regio West Brabant, WAVA/MidZuid, Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en Openbare gezondheidszorg West-Brabant) per regeling twee adoptanten benoemd: raadslieden die zich verdiepen in de betreffende regeling, deelnemen aan overleg met portefeuillehouders en ambtenaren, en periodiek rapporteren aan de gemeenteraad. Hiermee wordt het toezicht vanuit de raad versterkt en transparanter.
Voor verbonden partijen met een beperkte impact blijft de informatievoorziening beperkt tot een basispakket. Het model draagt bij aan een effectief en doelgericht gemeentelijk toezicht op verbonden partijen.

Dienstverlening

In het uitvoeringsplan van 2024 staan concrete projecten voor de korte termijn en de contouren voor projecten op de lange termijn. We hebben de volgende resultaten behaald:

- In oktober 2024 hebben we de nieuwe website die betrouwbaar, actueel en digitaal toegankelijk is gelanceerd
- Digitale dienstverlening: e-formulieren: de techniek is gerealiseerd. De eerste formulieren gepubliceerd op de website.
- Training afgerond bij de buitendienst gericht op het optimaliseren van de dienstverlening richting de inwoners
- Inregelen van kanaalregie: meldingen openbare ruimte kunnen alleen nog gedaan worden via de Drimmelenapp en de website. Daarnaast kan er telefonisch een melding worden gemaakt.
- Implementatie I-Navigator ter verbetering van het informatiebeheer. Hiermee hebben we centraal inzicht in de informatiestromen per proces.
- Kennisbank voor de KCC: Technisch is deze opgeleverd. Met de nieuwe ambassadeur dienstverlening is er vanaf oktober 2024 meer tijd om deze te vullen en in te richten met de juiste informatie.
- Begin gemaakt met dashboard Power BI, zodat we meer inzicht hebben van de vragen die er bij inwoners spelen.

Inkoop & Contractmanagement

Het trainen van medewerkers op het voorkomen van onrechtmatige inkoop is afgerond. Voor nieuwe medewerkers blijft dit een continue proces. Daarnaast wordt er per kwartaal gewerkt met een spend analyse waarmee de financieel adviseurs kunnen sturen op risico's in rechtmatigheid. Eind 2024 is het vernieuwde contractmanagement beleid goedgekeurd en zijn de processen die hier uit voortvloeien ingericht in bestaande systemen en gedeeld met de contractmanagers. 4x per jaar wordt er een rapportage gedeeld met de contractmanagers en het management team. Daarin zijn alle lopende contracten inclusief belangrijke aandachtspunten opgenomen.

Juridische zaken

Het aantal Wet Open Overheid (WOO) verzoeken neemt toe. Dit kost steeds meer capaciteit van de organisatie. Vooralsnog lossen we dit binnen de bestaande capaciteit op. Ook het aantal bezwaren tegen de OZB nemen toe onder invloed van de zogeheten no-cure no-pay bureau's. Dit leidt tot extra kosten.

Financiën, Planning en Control

In 2024 zijn we geconfronteerd met een aantal ingrijpende personele mutaties binnen het team Financiën. Daar hebben we tot op heden hinder van ondervonden in de dagelijkse uitvoering van processen en totstandkoming van P&C documenten, waaronder deze jaarrekening.

Ondanks de uitdagingen is het de organisatie gelukt om naast het reguliere takenpakket ook te starten met de implementatie van I-Financiën (nieuw financieel pakket). We gaan hierbij nog steeds uit van een gefaseerde livegang tot 1 augustus 2025.

De beoogde herziening van de Planning&Control cyclus heeft door omstandigheden op zich laten wachten.

Communicatie

De overgang naar de nieuwe website heeft veel capaciteit gevraagd van de het cluster Communicatie. We werken vanuit een nieuwe contentstrategie die zich volledig richt is op de behoefte en het zoekgedrag van de bezoeker. Alle teksten zijn hiervoor herschreven op B1-niveau.
Ook bijzondere dossiers, zoals opvang en huisvesting van vluchtelingen en arbeidsmigranten vroegen de nodige aandacht van het cluster. Daarnaast is geïnvesteerd in communicatie voor de energietransitie en daarmee samenhangende projecten.

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2023 legt het college zelf verantwoording af over de rechtmatigheid. Tot en met 2022 maakte dit onderdeel uit van het accountants oordeel.
In de rechtmatigheidsverantwoording is beoordeeld in hoeverre de financiële handelingen in overeenstemming zijn met relevante wet- en regelgeving, beleidskaders en subsidievoorwaarden. De beoordeling is gebaseerd op de resultaten van de interne controles en audits die gedurende het jaar zijn uitgevoerd. Om te komen tot een oordeel over de rechtmatigheid, worden drie verschillende criteria beoordeeld:

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Hieronder wordt per criterium kort toegelicht wat het is, wat de bevindingen over 2024 zijn en welke maatregelen er getroffen worden, of al getroffen zijn, om de onrechtmatigheden in de toekomst te minimaliseren.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium gaat om de vraag of is gewerkt binnen de budgetten zoals deze door de raad beschikbaar zijn gesteld. Hierbij geldt dat elke overschrijding van de lasten of van investeringskredieten op programmaniveau onrechtmatig is. Hetzelfde geldt voor elke reservemutatie die niet begroot is. Bij begrotingsonrechtmatigheden kan sprake zijn van een acceptabele onrechtmatigheid. Dit is het geval, wanneer een onrechtmatigheid voldoet aan minimaal één van de drie criteria die in artikel 12.4 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Drimmelen 2023 zijn opgenomen:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling;
- De over- of onderschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage. Het informeren middels de jaarrekening wordt hierbij tevens als tijdig gezien.

Bevindingen 2024
Over 2024 is in totaal voor bijna € 1 mln. aan begrotingsonrechtmatigheden geconstateerd door overschrijdingen van de lasten. Van deze € 1 mln. voldoet € 0,5 mln. aan de criteria gesteld in artikel 12.4 van de financiële verordening en is daarmee acceptabel. Deze overschrijdingen worden daarom niet verder toegelicht in deze paragraaf; hierop is wel een toelichting opgenomen in de programmaverantwoording.

De totale begrotingsonrechtmatigheid van € 1 mln. is verdeeld over onderstaande begrotingsprogramma's:

Tabel E.12

Lasten (x €1.000)		Bijgest. Begroting	Realisatie	Verschil
		2024	2024	2024
progr.1	Burger en Bestuur	-5966	-6167	-201
Alg.	Lokale heffingen	-347	-643	-296
	Onvoorzien	-5	-9	-4
Saldo		**-6.318**	**-6.819**	**-501**

Investeringen (x €1.000)		Bijgest. Begroting	Realisatie	Verschil
		2024	2024	2024
progr. 2	Openbare ruimte	2.510	2.844	334-
progr. 3	Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	525	537	12-
progr. 4	Sociaal domein	4.003	4.113	110-
Saldo		**7.038**	**7.494**	**456-**

Totaal begrotingsonrechtmatigheden	957-

Onacceptabele overschrijding begrotingscriterium

De onacceptabele overschrijding van € 456.179 kent verschillende redenen. Binnen programma 2 komt € 334.056 door hogere kosten voor de aanschaf van materialen en de uitvoering van werkzaamheden en het inlopen van achterstanden in beheer en onderhoud van civiele kunstwerken. Bijvoorbeeld door aanpassing van de persleiding (BP de Schakel Drimmelen). Op deze overschrijdingen wordt uitgebreider ingegaan in de toelichting bij de programma's.

Om herhaling van deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen, worden er extra maatregelen genomen om de controlemechanismen voor de begrotingsbewaking te versterken. Dit houdt onder andere in dat de afwijkingen vanaf de start van het begrotingsjaar beter gemonitord en tijdig gecorrigeerd worden, zodat deze binnen de vooraf gestelde kaders blijven. De beleidskaders worden regelmatig herzien en bijgesteld waar nodig, om te verzekeren dat deze altijd in lijn zijn met de actuele financiële situatie en de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast wordt er ingezet op verbeterde interne rapportages, zodat tijdige signalering en bijsturing beter mogelijk worden gemaakt.

Formele onrechtmatigheid

In het verslagjaar is vastgesteld dat voor een subsidie van € 3,4 miljoen de vaststelling niet heeft plaatsgevonden binnen de in de subsidieverordening gestelde termijn. Zowel de begunstigde als de

gemeente hebben de afgesproken termijnen voor het indienen van de benodigde documenten en het nemen van het vaststellingsbesluit niet nageleefd. De betreffende subsidie zal in 2025 alsnog worden vastgesteld, waardoor deze procedurele afwijking geen financiële gevolgen heeft voor de jaarrekening 2024. Onrechtmatigheden die enkel betrekking hebben op procedurele bepalingen uit gemeentelijke verordeningen en geen financiële consequenties hebben, vallen buiten de rechtmatigheidsverantwoording van het college.
De gemeente zal maatregelen nemen om de processen rondom subsidievaststelling te verbeteren. Dit omvat onder andere het aanscherpen van de communicatie en het tijdig herinneren aan de geldende termijnen, zodat in de toekomst de subsidievaststellingen tijdig kunnen plaatsvinden.

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium gaat over de vraag of uitgaven plaatsvinden binnen de geldende wet- en regelgeving. Het grootste onderdeel hierbinnen is de controle op de naleving van de regels rondom aanbesteden. Hier heeft een steekproefsgewijze controle op plaatsgevonden. Uit deze controle is voor € 601.455 aan onrechtmatigheden geconstateerd. Bijna 67 % hiervan heeft betrekking op contracten die in een voorgaand jaar onrechtmatig zijn bevonden. De geconstateerde onrechtmatigheden worden hieronder gegroepeerd toegelicht.

<u>Contracten die in een voorgaand jaar onrechtmatig zijn bevonden € 401.420</u>
In veel gevallen heeft een contract een meerjarige looptijd. Hierdoor kan het zo zijn dat in een voorgaand jaar op een contract onrechtmatigheden geconstateerd zijn en dat dit contract – doordat de contractuele verplichting nog doorloopt – nog steeds gebruikt wordt. Nieuwe uitgaven op een dergelijk contract zijn dan nog steeds onrechtmatig. Van de bevindingen in 2024 heeft € 401.402 betrekking op contracten waar ook in een eerder jaar onrechtmatigheden op zijn geconstateerd. Van deze €401.402 is 68% inmiddels opnieuw aanbesteed, waardoor uitgaven in 2025 weer rechtmatig plaatsvinden.

<u>Verschillende opdrachten van dezelfde aard €200.035</u>
Uit de controle blijkt dat sommige partijen voor verschillende werkzaamheden worden ingezet. De interne controle heeft niet kunnen vaststellen dat het gaat om opdrachten van andere aard. Risico is dat de opdrachten van dezelfde aard zijn en dat de gemaakte kosten in 2024 onrechtmatig zijn, omdat de gezamenlijke waarde de drempel voor Europese aanbesteding heeft overschreden. Van deze bevindingen in 2024 heeft €200.035 betrekking op kosten waarbij verschillende werkzaamheden door dezelfde opdrachtnemer, niet is vastgesteld dat deze verschillend van aard zijn.

Om herhaling te voorkomen zijn verbetermaatregelen ingezet, waaronder het versterken van de interne beheersing, het verduidelijken van bevoegdheden en verantwoordelijkheden en het strikter naleven van het aanbestedingsbeleid conform de Europese regelgeving.
Aangezien de betreffende contracten meerjarig van aard zijn, kunnen de geconstateerde onrechtmatigheden niet direct worden gecorrigeerd. Na afsloop van de huidige contracten zal bij nieuwe opdrachten de Europese aanbestedingsregeling volledig worden nageleefd. Tot die tijd wordt toegezien op correcte toepassing van het aangepaste beleid bij alle nieuwe inkooptrajecten.

M&O beleid
Dit criterium draait om de vraag of er voldoende maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat er misbruik wordt gemaakt van gemeentelijke voorzieningen. Dit wordt beoordeeld aan de hand van diverse interne onderzoeken, waarbij bijvoorbeeld werkprocessen worden doorgelicht en beoordeeld op de toereikendheid van ‘checks and balances’ om de kans op misbruik en oneigenlijk gebruik te minimaliseren.

Het beleid ter voorkoming van misbruiken oneigenlijk gebruik (M&O) is in 2024 in werking getreden. Dit beleid richt zich op het versterken van de interne beheersing en het verbeteren van de rechtmatigheid van uitgaven en verstrekkingen. De kaders en procedures zijn aangescherpt, zodat risico’s op M&O in een vroegtijdig stadium kunnen worden onderkend en beheerst. De implementatie van het nieuwe beleid is in gang gezet en zal in de komende periode verder worden geborgd binnen de organisatie.

Bevindingen 2024
Op basis van de uitgevoerde controles zijn in het verslagjaar geen afwijkingen of bevindingen geconstateerd ten aanzien van de naleving van dit beleid. De interne beheersmaatregelen worden

voldoende geacht op de risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de gestelde toleranties te beheersen.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Analyse begrotingsrechtmatigheid baten & lasten

Tabel E.12.1a

Baten	Bijgest. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024
Burger en Bestuur	677	754	78
Openbare ruimte	3.911	3.933	22
Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	20.353	15.331	5.022-
Sociaal domein	12.811	13.609	798
Overhead (incl. onvoorzien)	92.525	88.879	3.646-
Algemene dekkingsmiddelen	54.733	55.185	452
Saldo	**185.010**	**177.692**	**7.318-**

Lasten	Bijgest. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024
Burger en Bestuur	5.966-	6.167-	201-
Openbare ruimte	10.896-	10.750-	146
Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	24.293-	18.660-	5.633
Sociaal domein	41.021-	40.205-	816
Overhead (incl. onvoorzien)	95.420-	87.456-	7.964
Algemene dekkingsmiddelen	2.051-	1.097-	953
Saldo	**179.647-**	**164.335-**	**15.311**

Reservemutaties	Bijgest. Begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024
Burger en Bestuur	82	70	-12
Openbare ruimte	1.096	603	-492
Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	111	299	188
Sociaal domein	1.254	1.260	6
Overhead (incl. onvoorzien)	586	586	
Algemene dekkingsmiddelen			
Saldo	**3.128**	**2.818**	**310-**

Jaarrekeningresultaat	**8.491**	**16.175**	**7.683**

Bij de toelichting van de diverse programma's kunt u een gedetailleerde analyse van de begrotingsverschillen terug vinden.

Analyse begrotingsrechtmatigheid kredieten

De kredieten met een overschrijding groter dan € 25.000 zijn toegelicht op de diverse programma's.

Tabel E.12.1b

Investeringen	Programma	Raming	Uitgaven	Overschrijding
Af te sluiten investeringen				
Renovatie openbaar groen 2023	2. Openbare ruimte	219.017	219.720	-703
Renovatie openbaar groen 2024	2. Openbare ruimte	147.292	173.086	-25.794
Rode loperroute	2. Openbare ruimte	1.000.000	1.013.013	-13.013
Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie) (CA)	2. Openbare ruimte	268.000	291.915	-23.915
Aanbrengen brug de Schans	2. Openbare ruimte	100.000	145.954	-45.954
Vervanging openbare verlichting 2023	2. Openbare ruimte	125.000	130.199	-5.199
Ambitieniveau WRP	2. Openbare ruimte	487.667	487.885	-218
Aanpassing persleiding (BP De Schakel Drimmelen)	2. Openbare ruimte	163.150	382.410	-219.260
Vervanging GFT mini-containers	3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	525.000	537.008	-12.008
Renovatie zwembaden Randoet / Puzzelbad	4. Sociaal domein	3.627.152	3.700.703	-73.550
Pumptrackbaan	4. Sociaal domein	125.000	156.022	-31.022
Sportprk Ruitersvaart verv.toplaag VJN24	4. Sociaal domein	131.000	135.393	-4.393
Vervang gevel Sporthal de Amerhal VJN24	4. Sociaal domein	120.000	120.823	-823
Saldo		**7.038.278**	**7.494.131**	**-455.852**

F. Verbonden partijen

Inleiding Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Drimmelen een bestuurlijk én financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De West-Brabantse gemeenten hebben regionaal een nota Verbonden Partijen vastgesteld en in 2024 is deze nota geëvalueerd en herzien naar aanleiding van de herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In deze nota zijn de spelregels vastgelegd voor het aangaan van verbonden partijen, de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden.

Visie en beleidsvoornemens

Maatschappelijke vraagstukken beperken zich niet tot de grenzen van de gemeente. Om deze vraagstukken effectief aan te pakken, is samenwerking vaak essentieel. Door krachten te bundelen kunnen we niet alleen een grotere impact maken, maar ook gericht publieke partijen beïnvloeden en zorgen voor een betere onderlinge afstemming. Afhankelijk van de aard van de betreffende opgave zal de meest geschikte samenwerkingsvorm gekozen worden.

De keuze van samenwerkingspartners is eveneens afhankelijk van de specifieke opgave en wordt niet vooraf vastgelegd. Als gemeente sluiten wij geen partijen bij voorbaat uit, en samenwerking is nooit vanzelfsprekend. Op elk moment wordt zorgvuldig afgewogen hoe de beste maatschappelijke resultaten kunnen worden behaald.
In 2024 hebben we de samenwerking met regionale en lokale partners verder versterkt. We hebben gemerkt dat de complexiteit van maatschappelijke vraagstukken vraagt om een intensievere en breder gedragen aanpak.

Het afgelopen jaar is er gewerkt aan het verbeteren van de financiële gezondheid van de gemeente en haar samenwerkingsverbanden. Door zorgvuldig financieel beheer en het bewaken van de kosten zijn we erin geslaagd om de gemeentelijke financiën op peil te houden, ondanks de druk die maatschappelijke opgaven met zich meebrengen. De financiële kengetallen van 2024, zoals gepresenteerd in de conceptjaarrekeningen, geven ons een helder beeld van de uitdagingen en de vooruitgang die we hebben geboekt. Dit vormt de basis voor het financieel beleid in 2025, waarin we de juiste balans blijven zoeken tussen investeren in maatschappelijke opgaven en het handhaven van een verantwoorde begroting.

Lijst verbonden partijen

Het BBV schrijft voor welke informatie een gemeente minimaal over haar verbonden partijen in de begroting en de jaarstukken op moet nemen. In de volgende tabel wordt die informatie per verbonden partij weergegeven.

De gemeentelijke bijdrage Drimmelen 2024 is gebaseerd op de concept jaarrekeningen 2024 van de gemeenschappelijke regelingen. Wijzigingen in de cijfers van de verbonden partijen kunnen dus nog optreden. Voor sommige partijen was de conceptjaarrekening nog niet beschikbaar; dit is aangegeven in de desbetreffende tabel.

In de paragraaf Weerstandvermogen zijn de risico’s van samenwerkingsverbanden in algemene zin in kaart gebracht. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Drimmelen is ruim voldoende om deze risico’s af te dekken.

Tabel Par.VP-1

Regio West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, mobiliteit, duurzaamheid, zorg, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening en wonen. Daarnaast is de RWB strategische gesprekspartner voor o.a. de provincie, de nationale overheid en Europa.	1.711.000	1.782.000	6.619.000	6.613.000	808.000	831.073

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Bedrijfsvoering: uitval of vertrek personeel en het niet voldoen aan subsidievereisten. Kleinschaling collectief vervoer: failissement van de vervoerder en een capaciteitstekort waardoor niet aan de vraag wordt voldaan. Mobiliteitscentrum: geen vraag naar flexibele interne inhuur en langdurige ziekte.	Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

MidZuid

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening en het zo doelmatig mogelijk door de gemeente gegeven opdrachten op het terrein van de werkgevers-dienstverlening, beschut werk, gesubsidieerde arbeid en arbeidsreintegratie die voortvloeien uit de Participatiewet uit te voeren.	1.329.000	1.961.000	8.296.000	9.246.000	632.000	294.491

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Beperkt macrobudget, lagere rijksbijdrage per arbeidsjaar, lagere uitstroom van Wsw-medewerkers, transitievergoeding voor werknemers die ziek uit dienst gaan, niet geheel realiseren begrote netto-opbrengst en terugloop aantal Wsw-medewerkers en daardoor lagere omzet, afgedwongen verduurzaming van het wagenpark als voorwaarde voor nieuwe opdrachten.	Openbaar lichaam	Wethouders Bakker en Simons

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB op de naleving van milieuregelgeving in het algemeen en bedrijven in het bijzonder.	4.756.000	6.086.000	8.961.000	7.641.000	2.461.000	852.486

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Kostenverhogend effect van inhuur versus vast personeel, continue transitie mens en systeem om te blijven voldoen aan de externe eisen en ontwikkelingen, problematiek arbeidsmarkt, verschil tussen begroot en werkelijk verzuimpercentage, kostenverhogend effect invoering Omgevingswet en onvolledige benutting besparingspotentieel.	Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Doelstelling	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Zorgen voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	6.724.000	6.697.000	57.375.000	57.281.000	176.000	1.696.515

Tabel Par.VP-1

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Onvoldoende vrijwilligers, ontoereikende vakbekwaamheid medewerkers, datalek, hoge kosten tweede loopbaanbeleid, impact invoering Omgevingswet, normalisering rechtspositie vrijwilligers, aansprakelijkheid in dossier Chemie-Pack, uitval ICT-infrastructuur tijdens crisis en ontroereikend weerstands-vermogen.	Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.	6.664.000	7.176.000	19.778.000	20.860.000	775.000	1.075.206

Risico's > € 100.000	Type GR	Portefeuille-houder
Frictiekosten door vermindering gemeentelijke bijdragen voor basistaken algemeen en JGZ4+, onvoldoende uitvoering van basistaken door tekortschietende beschikbaarheid personeel, frictiekosten door vermindering van gemeentelijke opdrachten/afname van plustaken, frictiekosten door vermindering van de gemeentelijke bjidrage voor JGZ 0-4, minder opbrengsten door lagere afzet van reizigersproducten,verantwoording rechtmatigheid uitvoering van regelingen penvoerderschappen, ontvlechting gezamenlijke dossiervorming Kidos, toenemende compliance eisen (AVG), wegvallende verhuuropbrengsten vastgoed en mobiliteit personeel.	Openbaar lichaam	Wethouder Vissers

Regionaal Bureau Leren West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Zorgen voor een effectieve en efficiënte leerplichtadministratie waardoor schooluitval en verzuim worden voorkomen.	0	0	2.140.107	2.080.639	0	156.352

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Vaste formatie op programma gelden, uittreding van een deelnemende gemeente, afschaling van dienstverleningsniveau door deelnemende gemeente.	Openbaar lichaam	Wethouder Vissers

Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen (Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op basis van begroting 2024)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
De GR behartigt de belangen van de deelnemers bij de eeuwig durende nazorg voor de regionale stortplaats Zevenbergen en de afvalstoffenberging Bavel-Dorst.	1.002.998	1.015.309	25.961.775	24.479.864	0	38.926

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Verontreiniging van grond- en oppervlaktewater en lucht door calamiteiten op of rond de voormalige stortplaatsen, waarbij gevaarlijke chemische stoffen vrijkomen. Aanvulling doelvermogen bij overdacht beheer aan Provincie	Openbaar lichaam	Wethouder Vissers

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.	15.119.000	15.980.000	27.435.000	26.188.000	995.000	0

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder

Tabel Par.VP-1

Budgettering NZa lager dan werkelijke kosten, niet realiseren prestatieafspraken, afhankelijkheid bedrijfsvoering van ICT, omzetting meeruren medewerkers in Persoonlijk Levensfase Budget, effect ingevoerde Tijdspaarregeling en mogelijke civielrechtelijke procedure wegens aansprakelijkheidstelling voor post-covid.	Openbaar lichaam	Wethouder Vissers

Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant (Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op basis van begroting 2024)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Zorgen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en het bevorderen van een goede samenwerking tussen dit advies- en meldpunt, de hulpverlenende instanties, de politie, de gecertificeerde instellingen en de raad voor de kinderbescherming.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	352.591
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Hogere kosten door uittreden van een gemeente, krapte op de arbeidsmarkt en hoog ziekteverzuim.					Centrumregeling	Wethouder Vissers

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
De ondersteuning en uitvoering van taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet.	0	0	317.091	186.546	0	1.297.250
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Informatiebeveiliging, wijziging van wet- en regelgeving, eigen risicodragerschap WW, krapte op de arbeidsmarkt, hoog langdurig ziekteverzuim, gevolgen ontwikkelingen SLT, uitvoeringsagenda en landelijke hervormgingsagenda, haperende samenwerking tussen beide deelnemende gemeenten en loon- en prijsinflatie.					Bedrijfsvoerings-organisatie	Wethouder Vissers

Beschermd Wonen regio Breda (Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op basis van begroting 2024)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Het bestaan van een maatwerkvoorziening beschermd wonen voor inwoners die vanwege een combinatie van psychische, psychosociale problematiek en langdurig gebrek aan zelfregie niet in staat zijn om zelfstandig te wonen en 24 uur per dag een vorm van zorg in nabijheid nodig hebben	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t	N.v.t.	0	0
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Verwacht wordt dat de rijksbijdrage ruim toereikend zal zijn om de kosten van beschermd wonen en zorg te compenseren. Ook andersoortige risico's worden niet voorzien.					Centrumregeling	Wethouder Bakker

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
Een zo doelmatig mogelijk uitvoering van werkzaamheden m.b.t. de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de Wet basisregistraties adressen en gebouwen, de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.	1.450.000	3.355.000	10.328.000	29.834.000	2.526.000	465.000
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**

Tabel Par.VP-1

Herziening landelijk stelsel van basisregistraties, hogere kosten voor scholing van medewerkers in toepassing van artificial intelligence, kosten voor koppelingen tussen SaaS-software en andere systemen.	Openbaar lichaam	Wethouder Bakker

Brabant Water N.V. (bedragen x € 1.000) - Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op jaarrekening 2023

Belang	Eigen vermogen 1-1-2023	Eigen Vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 1-1-2023	Vreemd vermogen 31-12-2023	Financieel resultaat 2023	Bijdrage Drimmelen 2024
Het verzorgen van de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant. De gemeente Drimmelen bezit 1,4% van het aandelenkapitaal van Brabant Water.	690.022	699.235	584.613	618.615	9.213	0
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron, leveringszekerheid), operationele risico's (bijv. storingsgevoeligheid van de waterleidingen, onbetrouwbare informatievoorziening door cybercriminaliteit), financiële risico's (bijv. het aan moeten wenden van het weerstandsvermogen om klimatologische risico's af te dekken) en compliance risico's (bijv. het niet naleven van de Drinkwaterwet) benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen van Brabant Water is ruim voldoende.					Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (bedragen x € 1.000) - Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op jaarrekening 2023

Belang	Eigen vermogen 1-1-2023	Eigen Vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 1-1-2023	Vreemd vermogen 31-12-2023	Financieel resultaat 2023	Bijdrage Drimmelen 2024
De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Drimmelen bezit 0,065% van het aandelenkapitaal van de BNG.	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	254.000	0
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.					Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

Eerste Traais Warmtebedrijf b.v. (cijfers o.b.v. concept jaarrekening 2024 bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2024	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 1-1-2024	Vreemd vermogen 31-12-2024	Financieel resultaat 2024	Bijdrage Drimmelen 2024
ETW b.v. heeft binnen het Programma aardgasvrije wijken van de Rijksoverheid gebruik gemaakt van een door de gemeente aangevraagde proeftuinsubsidie om in 2019 en 2020 een deel van de dorpskern van Terheijden aardgasvrij te maken. De gemeente is houder van 1 prioriteits-aandeel van ETW b.v.	-1.122	-1.948	5.837	7.549	-826	0
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Gebrek aan liquiditeit in de opstartfase van de bedrijfsactiviteiten, onvoldoende aansluitingen op het warmtenet om tot een structureel sluitende exploitatie te komen en onvoorziene technische belemmeringen in het beheer van het warmtenet.					Ruimte, Wonen, Duurzaamheid en Economie	Wethouder Vissers

G. Grondbeleid

Inleiding Grondbeleid

In deze paragraaf staat onze visie op het grondbeleid en de verwachte uitvoering daarvan. Daarnaast leest u hier de verwachte financiële resultaten en de risico's van de gemeentelijke exploitaties. Naast onze grondbedrijf projecten zijn er projecten waarbij we alleen faciliteren. Deze woningbouwprojecten leest u in programma 3 - thema Woningbouw en ruimte.

Het gemeentelijk grondbedrijf heeft 6 projecten waarvoor u een grondexploitatie vastgesteld heeft, te weten:
1. Degaterrein te Lage Zwaluwe;
2. Dorpshart Made;
3. E-veld Terheijden;
4. Norbartstraat – Romboutsstraat Made (Stuifhoek);
5. Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe;
6. Tuinbouwweg Made (uitbreiden woonwagenstandplaatsen).

Naast deze grondexploitaties zijn er 2 eigen grondexploitaties in wording. Dan zijn er nog projecten waarbij we alleen faciliteren. Deze woningbouwprojecten leest u in programma 3.3 Wonen.

Door middel van de periodieke raadsbrief Wonen houden wij u op de hoogte van de voortgang van deze projecten.
In het coalitieakkoord is vastgelegd dat er in de periode 2022 – 2026 800 woningen worden gebouwd, gemiddeld 200 per jaar. Om die versnelling in de woningbouw mogelijk te maken zijn organisatorische maatregelen genomen. Verder wordt in de nota grondbeleid 2023 vastgesteld dat meer actieve grondpolitiek mogelijk is. In Programma 3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie wordt de voortgang van het woningbouwprogramma toegelicht.

Beleid

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid is een instrument dat we inzetten om beleidsdoelen van ruimtelijke ordening, wonen, economie, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer te realiseren. Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2023 die jaar overstijgend bestendig is tegen invloeden mits de Omgevingswet niet veranderd op het gebied van grondbeleid. Met de nota Grondbeleid 2023 wordt ingegaan op de wens om een actiever grondbeleid te voeren, omdat dit helpt bij het versnellen van de woningbouwopgave. Hoe we omgaan met de wens van een actiever grondbeleid en wat dit betekent voor onze financiële positie, staat beschreven in de nota Grondbeleid 2023. Deze nota is in de raadsvergadering van 16 november 2023 vastgesteld.

Nota Kostenverhaal

De nota Kostenverhaal 2018 is in 2024 vervangen door het Programma kostenverhaal en financiële bijdragen 2023. Zij is vastgesteld op 12 september 2024 en is jaar overstijgend bestendig tegen invloeden mits de Omgevingswet onderdeel kostenverhaal (Hoofdstuk 13) niet veranderd. Jaarlijks wordt de bijdragen geïndexeerd en éénmaal per 4 jaar wordt de onderbouwende begroting integraal herzien.

Planresultaten

Herziening

De grondexploitaties herzien we jaarlijks bij het opstellen van de Najaarsnota. Volgens de regels die voor de financiële afwikkeling van toepassing zijn worden de winsten en de verliezen geboekt op de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf/ Algemene Reserve.

Rente

De renteparameter in grondexploitaties bepalen we volgens de renteomslag (zie paragraaf D. Financiering - onderdeel B. Financieringspositie - Renteschema) voor verdere informatie.

Opbrengst- en kostenstijging

De parameter voor de kosten- en opbrengstenstijgingen baseren we op de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor. Deze publicatie zet de meest recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo ontstaat een goed beeld van de kosten- en de grondwaardeontwikkeling in de komende jaren.

In onderstaande tabellen wordt het verloop van de boekwaarden, werkelijke resultaten jaar 2024 en de prognose van de actieve grondexploitaties 2024 - 2029 aangegeven.

Tabel Par. G-1 Verloop van de boekwaarden actieve grondexploitaties

Projectnaam	GREX vastgesteld (raadsbesluit)	Kern	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2024	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2025	Verwachte Boekwaarde 1-1-2026	Verwachte Boekwaarde 1-1-2027	Verwachte Boekwaarde 1-1-2028	Verwachte Boekwaarde 1-1-2029	Verwachte Boekwaarde 1-1-2030
Degaterrein	08-03-2018	Lage Zwaluwe	146.245	0	0	0	0	0	0
Dorpshart	28-01-2021	Made	180.482	-275.566	-140.184	504.669	1.076.184	1.184.577	1.338.602
E-veld	17-12-2020	Terheijden	-679.779	-93.146	-159.743	-183.297	0	0	0
Norbartstraat - Romboutsstraat	28-09-2023	Made	208.486	432.244	421.929	-214.284	112.925	307.344	0
Van Hooijdonklaan	08-06-2023	Lage Zwaluwe	103.220	-856.491	-440.672	-263.294	-138.243	0	0
Tuinbouwweg	16-11-2023	Made	49.274	82.642	264.946	366.691	0	0	0
Totaal			**7.928**	**-710.317**	**-53.723**	**210.485**	**1.050.866**	**1.491.921**	**1.338.602**

Opbrengst -en kostenstijging (G2)

Tabel Par. G-2 Werkelijke resultaten 2024

Projectnaam	Kern	Werkelijke Boekwaarde 1-1-2024	Werkelijke lasten 2024	Werkelijke baten 2024	Mutatie reserves	Boekwaarde na mutatie reserves 31-12-2024	Voorziening 01-01-2024	Voorziening (verliesneming 2024)	Voorziening 31-12-2024
Degaterrein	Lage Zwaluwe	146.245	10.142	-237.273	80.886	0	0	0	0
Dorpshart	Made	180.482	674.353	-1.140.402	10.000	-275.566	-614.418	-724.184	-1.338.602
E-veld	Terheijden	-679.779	468.263	-189.510	307.880	-93.146	0	0	0
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	208.486	223.758	0	0	432.244	-409.793	102.449	-307.344
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	103.220	374.644	-1.410.000	75.645	-856.491	0	0	0
Tuinbouwweg	Made	49.274	33.367	0	0	82.642	-382.083	15.392	-366.691
Totaal		**7.928**	**1.784.528**	**-2.977.184**	**474.411**	**-710.317**	**-1.406.295**	**-606.343**	**-2.012.637**

Opbrengst -en kostenstijging (G3)

Tabel Par. G-3 Prognose 2025 en verdere jaren

Projectnaam	Kern	Boekwaarde 1-1-2025	Begrote lasten	Begrote baten	Begroot resultaat	Eind boekwaarde	Voorziening (verliesneming)	Voord. / Nad.	Jaar van afsluiting	Woningbouw capaciteit	Nog op te leveren woningen vanaf 2025
Dorpshart	Made	-275.566	1.714.168	-100.000	0	1.338.602	-1.338.602	N	2029	36	0
E-veld	Terheijden	-93.146	14.771	-104.922	-183.296	0	0	V	2025	51	1
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	432.244	1.297.389	-1.422.289	0	307.344	-307.344	N	2029	19	19
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	-856.491	718.248	0	-138.243	0	0	V	2028	22	22
Tuinbouwweg	Made	82.642	456.609	-172.560	0	366.691	-366.691	N	2027	6	6
Totaal		**-710.317**	**4.201.186**	**-1.799.771**	**-321.540**	**2.012.637**	**-2.012.637**			**139**	**89**

Toelichting vastgestelde actieve grondexploitaties

Degaterrein Lage Zwaluwe

Wordt met de rekening 2024 afgesloten met een batig saldo ad. € 80.886 waarvan nog € 12.193 gestort wordt in de reserve Bovenwijkse voorzieningen waardoor het netto resultaat per 31 december 2024 € 67.974 bedraagt. Dit zal worden gestort in de algemene reserve grondbedrijf.

Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat Made

is afgesloten bij de rekening 2023.

Dorpshart Made

In januari van 2021 heeft de gemeenteraad een grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Dorpshart in Made. Eind augustus 2022 is een samenwerkings-koopovereenkomst Sociaal-. Cultureel Dorpshart Made tussen de gemeente en de ontwikkelaar ondertekend. In 2023 zijn gronden voor woningbouw bouwrijp aan de ontwikkelaar verkocht en in 2024 is de grond onder De Mayboom. Door meer verwachte plankosten en materiaalkeuze is de verliesvoorziening bijgesteld. Deze ontwikkeling laat momenteel een tekort van € 1.338.602 (was € 551.046) zien.

Het oplopen van het tekort is het gevolg van het inrichten van het parkeerdek voor rekening van de gemeente, andere verlichting dan aanvankelijk aangenomen, materiaalkeuze voor de bestratingen, behoud van de Gildeboom, uitlopen van de planning en ontwikkelings- en begeleidingskosten. Voor dit verlies is bij het openen van de grondexploitatie in 2021 een voorziening getroffen die nu wordt bijgesteld. Dit complexe project zal naar verwachting in 2029 klaar zijn.

E-veld Terheijden

In het 4e kwartaal van 2020 is voor de ontwikkeling E-veld te Terheijden een grondexploitatie vastgesteld. In 2021 is de ontwikkeling met een uitvraag in concurrentie vermarkt en is een ontwikkelaar gecontracteerd. In 2022 is de grond aan de ontwikkelaar verkocht. In het project zijn ook 5 kavels beschikbaar voor Tiny-houses. In 2024 zijn deze kavels voor Tiny-houses allemaal verkocht. Dit project zal naar verwachting in 2025 klaar zijn. In 2024 is een tussentijd en met 2023 is er tussentijds winst genomen tot een bedrag van € 838.821. In 2024 is de winstneming € 307.880. Zij wordt ten gunste van de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf gebracht. Het totaal te verwachten positieve resultaat is € 1.329.997. Gemeld dient te worden dat de gronden “om niet” in de grondexploitatie zijn ingebracht. De opbrengst “ruwe bouwgrond” vertegenwoordigd een grondwaarde van ca. € 68,- per vierkante meter.

Norbartstraat – Romboutsstraat Made

De ontwikkeling Norbartstraat – Romboutstraat in Made (IKC de Stuifhoek e.o.) is in de fase van realisatie. In 2024 is de bouw van de school met daarop 9 woningen, aanbesteed. In februari 2025 is de bouw gestart van het nieuwe IKC, dit nadat het huidige gebouw van de basisschool deels is gesloopt. Op de nieuwe school worden ook woningen gerealiseerd. De overige woningen worden naar verwachting in 2027 gebouwd nadat het IKC met daarop 9 woningen gerealiseerd is en het voormalige schoolgebouw volledig gesloopt is. Het bestemmingsplan is in december 2023 vastgesteld en in september 2023 heeft u de grondexploitatie vastgesteld. Er wordt een verlies verwacht van € 307.344 (was € 402.241). Voor dit verlies is bij het openen van de grondexploitatie in 2023 een voorziening getroffen die nu wordt bijgesteld

Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe

Voor de Van Hooijdonklaan (vm. Willibrordusschool) in Lage Zwaluwe is in mei 2023 het bestemmingsplan inclusief Grondexploitatie vastgesteld. Het plan voorziet in de bouw van in totaal 45 woningen. In december 2024 is de grond bouwrijp verkocht aan de ontwikkelaar. Dit project zal naar verwachting in 2026 gereed zijn. In 2024 is wordt een tussentijdse winstneming genomen van € 75.645 ten gunste van de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf. Het totaal te verwachten positieve resultaat in 2026 is € 213.888.

Tuinbouwweg Made

Voor de Tuinbouwweg in Made is in november van mei 2023 het bestemmingsplan inclusief Grondexploitatie vastgesteld. Het plan omvat de uitbreiding van de woonwagenlocatie met zes standplaatsen. Over de verkoop van de grond is overeenstemming met de woningbouwcorporatie in 2024 bekrachtigd. Het nadelig verwachte eindresultaat van dit project is begroot op € 366.691. Voor dit verlies is de getroffen verliesvoorziening bijgesteld.

Ontwikkelingen toekomstige actieve grondexploitaties

De Ligne – Hoogerheide Made

Dit project is in een verkennende fase. De ambitie is om op het plangebied aan de Stuivezandsestraat in Made permanente woningen te bouwen. Een deel van het plangebied is aangewezen om duurzaam verplaatsbare woningen te realiseren. Tot eind 2023 is de grond verpacht geweest. De gebruiker heeft eind 2023 afstand gedaan van het grondgebruik. De grond is hiermee weer in volle eigendom van de gemeente. In 2025 startten we met de planologische procedure van de permanente woningen en duurzaam verplaatsbare woningen op die plek permanent mogelijk te maken. De verkennende fase

van dit project heeft opgeleverd dat er 21 duurzaam en verplaatsbare sociale huurwoningen en 11 dure woningen gebouwd kunnen worden. Naast de gronden van de gemeente ligt ruwe bouwgrond van een ontwikkelaar waarmee een anterieure overeenkomst is gesloten tot de bouw van 13 middel dure woningen. Het programma gezamenlijk voldoet daarmee aan de uitgangspunten in het programma wonen. Verwacht wordt dat de grondexploitatie u in het voorjaar van 2025 voor vaststelling, wordt aangeboden.

Eco-wijk Lageweg Terheijden

Thans wordt de locatie vermarkt om daar 61 duurzaam verplaatsbare woningen voor bepaalde tijd (max. 40 jaar) te plaatsen bestemd voor aandachtsgroepen. We stemmen af met de Provincie en er worden diverse (planologische) onderzoeken gedaan.

Hooge Zwaluwe Zuid

In 2023 is landbouwgrond aangekocht voor de bouw van woningen in Hooge Zwaluwe Zuid. Thans zijn wij doende om het stedenbouwkundig plan te ontwikkelen en de grondpositie te vermarkten. Verder worden onderzoeken uitgevoerd die nodig zijn bij de onderbouwing voor het te wijzigen omgevingsplan. In de loop van 2025 wordt een grondexploitatie opgesteld.

Risico's en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf is de financiële buffer om de mogelijke risico's vanuit de actieve grondexploitaties op te vangen. De omvang van het weerstandvermogen is voldoende groot om het saldo van de risico's en de kansen op de actieve grondexploitaties te kunnen bestrijden indien zij zich voordoen.

De risico's van de lopende actieve grondexploitaties bedragen:

Tabel Par. G-4 Te verwachten risico's lopende projecten

Projectnaam	Kern	Omvang risico's
Degaterrein	Lage Zwaluwe	0
Dorpshart	Made	56.700
E-veld	Terheijden	0
Ligne - Hoogerheide	Made	142.211
Norbartstraat - Romboutsstraat	Made	281.301
Van Hooijdonklaan	Lage Zwaluwe	31.757
Tuinbouwweg	Made	62.359
Hooge Zwaluwe Zuid	Hooge Zwaluwe	125.044
Totaal		**699.371**

Het (benodigd) weerstandvermogen per 31 december 2024 is als volgt berekend:

Tabel Par. G-5 Berekening weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen actieve grondexploitaties	Rekening 2024
Benodigd weerstandsvermogen o.b.v. berekende risico's	699.371
Stand aanwezige reserve grondbedrijf per 31.12.2024:	
Beginstand reserve	652.168
Winstnemingen 2024	451.498
Verliesnemingen 2024	-606.343
Totaal	497.324
Mutatie Algemene reserve (+ = gestort in reserve GB t.b.v. weerstandsvermogen)	202.048
Eindstand reserve	**699.371**

Volgens vastgesteld beleid wordt bij de jaarrekening het resultaat boven of onder het benodigde weerstandsvermogen verrekend met de Algemene Reserve. Voor het jaar 2024 betekent dit dat er een bedrag van € 202.048 gestort is vanuit Algemene reserve zodat het benodigde weerstandsvermogen van de Algemene reserve Grondbedrijf op peil is om de risico's op te vangen van de actieve grondexploitaties (zie Tabel Par.G-4) en voorgenomen ontwikkelingen actief op te starten.

H. Wet Openbare Overheid

We onderscheiden voor de WOO het passieve en het actieve gedeelte.

Het passieve gedeelte betreft het afhandelen van WOO-verzoeken. Dit is onder regie van de WOO-functionaris uitgevoerd. Er zijn in 2024 36 verzoeken afgehandeld. Ook de binnengekomen verzoeken in december 2024 zijn inmiddels afgehandeld.

Het actieve gedeelte betreft het publiceren van de documenten bij processen met een WOO-verplichting. In vier tranches de komende jaren dienen de in totaal 17 informatiecategorieën te worden gepubliceerd. De eerste tranche is 1 november 2024 ingegaan. Deze zijn nu raadpleegbaar via de Woo-index (organisaties.overheid.nl/woo).

Ter voorbereiding op de volgende tranches hebben we in het project "SPOT on Informatiebeheer" inzicht gekregen in de individuele processen die een publicatie plicht hebben, en hoe we dit binnen de Gemeente Drimmelen hebben belegd. We hebben in totaal 249 processen met een WOO verplichting. Hiervan hebben we 165 processen in kaart gebracht met de interne processpecialisten.

Balans per 31 december 2024

ACTIVA	Ultimo 2023	Ultimo 2024
Vaste activa		
1.Immateriële vaste activa	*4.789.757*	*5.156.100*
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4.789.757	5.156.100
2. Materiële vaste activa	*72.574.559*	*79.292.483*
Investeringen met een economisch nut:		
Gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340	1.941.340
Overige investeringen met een economisch nut	38.003.050	42.545.364
Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	21.836.727	22.206.633
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	10.793.442	12.599.146
3. Financiële vaste activa	*7.810.385*	*8.556.169*
Kapitaalverstrekkingen aan:		
Deelnemingen	202.900	202.900
Gemeenschappelijke regelingen	4.538	4.538
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0
Overige langlopende leningen	2.984.318	3.870.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	4.618.629	4.478.731
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0
Totaal vaste activa	**85.174.701**	**93.004.751**
Vlottende activa		
4. Voorraden	*-423.636*	*-1.098.844*
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-430.314	-1.100.303
Gereed product en handelsgoederen	6.678	1.459
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	*10.396.245*	*11.578.734*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	53.035	0
Overige vorderingen	10.343.210	11.578.734
Overige uitzettingen	0	0
6. Liquide middelen	*408.961*	*5.870*
Kassaldi	6.990	5.870
Banksaldi	401.971	0
7. Overlopende activa	*3.388.899*	*5.846.611*
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	1.383.293	591.006
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.005.606	5.255.605
Totaal vlottende activa	**13.770.469**	**16.332.370**
Totaal - generaal	**98.945.170**	**109.337.122**

PASSIVA	Ultimo 2023	Ultimo 2024
Vaste passiva		
8. Eigen vermogen	*43.960.916*	*45.384.001*
Algemene reserve	10.613.183	9.668.422
Bestemmingsreserves	31.238.638	30.070.102
Reserves van het grondbedrijf	2.322.809	1.404.174
Gerealiseerd resultaat	-213.712	4.241.302
9. Voorzieningen	*8.805.084*	*9.303.610*
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.238.815	5.262.189
Egalisatievoorzieningen	2.621.967	2.640.268
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.944.301	1.401.153
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	*31.635.439*	*29.690.108*
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	31.314.655	29.652.298
Waarborgsommen	320.783	37.810
Totaal vaste passiva	**84.401.439**	**84.377.720**
Vlottende passiva		
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	*4.519.090*	*14.186.391*
Overige kasgeldleningen	0	5.000.000
Banksaldi	0	1.171.867
Overige schulden	4.519.090	8.014.524
12. Overlopende passiva	*10.024.641*	*10.773.011*
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	4.836.544	3.696.812
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	2.583.399	4.555.722
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.604.699	2.520.477
Totaal vlottende passiva	**14.543.731**	**24.959.402**
Totaal - generaal	**98.945.170**	**109.337.122**
Gewaarborgde geldleningen	*2.393.849*	*2.088.935*
Garantstellingen	*100.183.237*	*91.556.369*

Overzicht van baten en lasten

De gepresenteerde cijfers betreffende het saldo van alle programma's.

Fin.Begr.A1-1

Programma (x 1.000,-)	Primitieve begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Prog. 1: Burger en Bestuur	677 V	-5.697 N	-5.020 N	677 V	-5.966 N	-5.289 N	754 V	-6.167 N	-5.412 N
Prog. 2: Openbare Ruimte	3.872 V	-10.629 N	-6.757 N	3.911 V	-10.896 N	-6.985 N	3.933 V	-10.750 N	-6.817 N
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	13.129 V	-16.262 N	-3.133 N	20.353 V	-24.293 N	-3.940 N	15.331 V	-18.660 N	-3.329 N
Prog. 4: Sociaal Domein	6.574 V	-33.001 N	-26.427 N	12.811 V	-41.021 N	-28.210 N	13.609 V	-40.205 N	-26.596 N
Subtotaal Programma's	**24.252 V**	**-65.589 N**	**-41.337 N**	**37.751 V**	**-82.176 N**	**-44.425 N**	**33.627 V**	**-75.782 N**	**-42.155 N**
Alg. Dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	5.736 V	-371 N	5.365 V	5.736 V	-347 N	5.390 V	5.605 V	-643 N	4.962 V
Algemene uitkeringen	46.591 V	-6 N	46.586 V	48.829 V	-6 N	48.824 V	49.389 V	-5 N	49.384 V
Dividend (beleggingen)	91 V	0 V	91 V	91 V	0 N	91 V	79 V	0 N	79 V
Saldo financieringsfunctie	77 V	-561 N	-484 N	77 V	-1.024 N	-947 N	113 V	-118 N	-5 N
Overige alg. dekkingsmidd.	0 V	-295 N	-295 N	0 V	-674 N	-674 N	0 V	-332 N	-332 N
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**52.496 V**	**-1.233 N**	**51.263 V**	**54.734 V**	**-2.051 N**	**52.683 V**	**55.185 V**	**-1.097 N**	**54.088 V**
Overhead	40 **V**	-10.209 **N**	-10.168 **N**	40 **V**	-11.176 N	-11.136 **N**	67 **V**	-10.560 N	-10.493 **N**
Onvoorzien	0 **V**	-5 **N**	-5 **N**	0 **V**	-5 N	-5 **N**	**V**	-9 N	-9 **N**
Heffing VPB	0 **V**	-13 **N**	-13 **N**	0 **V**	-13 N	-13 **N**	**V**	-8 N	-8 **N**
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**76.788 V**	**-77.047 N**	**-259 N**	**92.525 V**	**-95.420 N**	**-2.895 N**	**88.879 V**	**-87.456 N**	**1.424 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	19 **V**	0 **V**	19 **V**	471 **V**	-389 N	82 **V**	459 **V**	-389 N	70 **V**
Prog. 2: Openbare Ruimte	1.003 **V**	0 **V**	1.003 **V**	1.846 **V**	-750 N	1.096 **V**	1.353 **V**	-750 N	603 **V**
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	28 **V**	-581 **N**	-553 **N**	1.416 **V**	-1.305 N	111 **V**	1.865 **V**	-1.567 N	299 **V**
Prog. 4: Sociaal Domein	846 **V**	0 **V**	846 **V**	1.254 **V**	0 N	1.254 **V**	1.260 **V**	0 N	1.260 **V**
Overhead	0 **V**	0 **V**	0 **V**	586 **V**	0 N	586 **V**	586 **V**	0 N	586 **V**
Algemene dekkingsmiddelen	81 **V**	0 **V**	81 **V**	0 **V**	0 N	0 **V**	0 **V**	0 N	0 **V**
Saldo mutaties reserves	**1.977 V**	**-581 N**	**1.395 V**	**5.572 V**	**-2.444 N**	**3.128 V**	**5.524 V**	**-2.706 N**	**2.818 V**
Saldo van baten en lasten	**78.765 V**	**-77.629 N**	**1.136 V**	**98.098 V**	**-97.864 N**	**233 V**	**94.403 V**	**-90.161 N**	**4.242 V**

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in:

- het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV);
- de Kadernota rechtmatigheid 2024;
- de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Drimmelen 2023;
- De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido)

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten
(bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid.

Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld;
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals door de raad is vastgesteld;

- Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Verantwoordingsgrens rechtmatigheid 2024 van € 2.704.843 (3%) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 270.484 (10%) is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans

Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (cf BBVvoorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode
waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa
In erfpacht uitgegeven gronden
De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

De belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten (nieuwbouw)	40
Bedrijfsgebouwen (nieuwbouw)	40
Personenauto, bestelauto	7
Vrachtauto	7
Machines, apparaten en installaties m.u.v. automatiseringsapparatuur en legesmachine	15
Overige materiële vaste activa	10
Archiefinstallaties	25
Verzamelcontainers, ondergrondse opslag	8
Software	05-07

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven,
Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2008 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.
De belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut Investeringen met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben, zoals wegen, rotondes, pleinen, bruggen en opbaar groen. Deze voorzieningen dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd (zie artikel 59 BBV).

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Bijdragen aan activa van derden worden conform het raadsbesluit d.d. 14 november 2006 geactiveerd. Vanaf boekjaar 2016 zijn deze opgenomen bij de Immateriële vaste activa (conform BBV (voorschrift). Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV

Voorraden
De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2013 bijgestelde notitie grondexploitatie. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden.

Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Overlopende passiva
Vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.
De overlopende passiva hebben een rente typische looptijd korter dan één jaar.

Toelichting balans

De balans is een overzicht van de financiële positie op het einde van het boekjaar. Het toont de activa, passiva en eigen vermogen van de gemeente.

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2024.

Balans per 31-12-2024

ACTIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vaste activa				
1.Immateriële vaste activa		4.789.757		5.156.100
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4.789.757		5.156.100	

Bijdrage activa in eigendom van derden	Boekwaarde 31-12-2023	Her-rubricering	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boekwaarde 31-12-2024
Bijdrage dierenasiel	98.123	0	0	0	4.906	0	0	93.217
Bijdr. huisvesting scouting Zwalaho	184.634	0	0	0	5.956	0	0	178.678
Bijdr. (éénm. inv.) nw Ganshoek LZ	462.500	0	0	0	12.500	0	0	450.000
Bijdrage SCC De Bernardus	4.044.500	0	350.000	0	230.700	0	0	4.163.800
Bijdrage ledverlichting buitensport	0	152.339	131.561	0	13.495	0	0	270.405
Totaal	**4.789.757**	**152.339**	**481.561**	**0**	**267.557**	**0**	**0**	**5.156.100**

Materiële vaste activa

De onderstaande overzichten geven het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2024.

Balans per 31-12-2024

ACTIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vaste activa				
2. Materiële vaste activa		72.574.559		79.292.483
-Investeringen met een economisch nut				
- gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340		1.941.340	
- overige investeringen met een economisch nut	38.003.050		42.545.364	
-Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de				
kosten een heffing kan worden geheven.	21.836.727		22.206.633	
-Investeringen in de openbare ruimte met een				
maatschappelijk nut	10.793.442		12.599.146	

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31-12-2023	Her rubricering	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Aank. OMJD-gronden (BMD) 13/**	1.941.340	0	0	0	0	0	1.941.340
Totaal	**1.941.340**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.941.340**

Investeringen met een economisch nut	Boekwaarde 31-12-2023	Her rubricering	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	2.874.219	0	455.717	609.740	0	0	2.720.196
Bedrijfsgebouwen	21.709.500	0	1.241.909	0	1.079.177	0	21.872.231
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	6.671.908	0	4.271.349	10.000	290.237	0	10.643.020
Vervoermiddelen	651.221	0	78.679	0	171.192	0	558.708
Machines, apparaten en installaties	1.431.476	-152.339	319.655	0	181.715	0	1.417.076
Overige materiële vaste activa	4.664.726	0	1.132.664	0	463.257	0	5.334.132
Totaal	**38.003.050**	**-152.339**	**7.499.972**	**619.740**	**2.185.579**	**0**	**42.545.364**

Investeringen met een economisch nut, met heffing	Boekwaarde 31-12-2023	Her rubricering	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	83.249	0	439.185	0	0	0	522.433
Bedrijfsgebouwen	116.256	0	0	0	8.943	0	107.313
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	20.955.925	0	603.588	0	558.365	0	21.001.148
Vervoermiddelen	46.554	0	0	0	35.410	0	11.143
Machines, apparaten en installaties	103.295	0	0	0	25.344	0	77.951
Overige materiële vaste activa	531.448	0	0	0	44.804	0	486.644
Totaal	**21.836.727**	**0**	**1.042.773**	**0**	**672.866**	**0**	**22.206.633**

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2023	Her rubricering	Investe-ringen	Desin-vesteringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2024
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	10.713.775	0	2.514.754	7.045	749.669	0	12.471.814
Machines, apparaten en installaties	30.935	0	54.452	0	0	0	85.388
Vervoermiddelen	25.979	0	0	0	3.012	0	22.967
Overige materiële vaste activa	22.753	0	0	0	3.776	0	18.977
Totaal	**10.793.442**	**0**	**2.569.206**	**7.045**	**756.456**	**0**	**12.599.146**

De investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven.
De afschrijvingstermijnen worden beschreven in de bijlage bij de begroting.
Deze afschrijvingstermijnen zijn richtinggevend en niet bindend.

Voor dekking van de kapitaallasten van sommige investeringen is de reserve kapitaallasten beschikbaar.

Onderstaand overzicht geeft de afgesloten kredieten weer.

Nr.	Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Raming (begroot t/m 2024)	Mutatie	Raming incl. NJN 2024	Totaal Uitgaven	Restant (K-T)	Krediet afsluiten Ja/Nee
	Thema Natuur en Groen							
1.2	Renovatie openbaar groen 2023	2023	219.017	-	219.017	219.720	-703	Ja
1.3	Renovatie openbaar groen 2024	2024	147.292	-	147.292	173.086	-25.794	Ja
	Totaal thema Natuur en Groen		***366.309***	***-***	***366.309***	***392.806***	***-26.497***	
	Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte							
2.2	Rode loperroute	2019	1.000.000	-	1.000.000	1.013.013	-13.013	Ja
2.6	Aanleg rotonde Godfried-Schalkenstraat te Made (CA) :voorbereiding	2023	50.000	-	50.000	49.194	806	Ja
2.13	Project de Kleine Schans eo (Zuiderwaterlinie) (CA)	2020	268.000	-	268.000	291.915	-23.915	Ja
2.14	Aanbrengen brug de Schans	2020	100.000	-	100.000	145.954	-45.954	Ja
2.16	Aanhangstrooier 24/00	2024	-	45.000	45.000	42.776	2.224	Ja
2.18	Vervanging openbare verlichting 2023	2023	125.000	-	125.000	130.199	-5.199	Ja
2.23	Wegen / rehabiliatie 2023	2023	202.000	-	202.000	202.000	0	Ja
	Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		***1.745.000***	***45.000***	***1.790.000***	***1.875.050***	***-85.050***	
	Thema Water							
3.1	Waterornament Dorpsplein	2022	75.000	-	75.000	73.970	1.030	Ja
3.2	Waterornament Nieuwstraat	2022	75.000	-	75.000	66.917	8.083	Ja
3.20	Ambitieniveau WRP	2018	487.667	-	487.667	487.885	-218	Ja
3.25	Aanpassing persleiding (BP De Schakel Drimmelen)	2023	163.150	-	163.150	382.410	-219.260	Ja
	Totaal thema Water		***800.817***	***-***	***800.817***	***1.011.183***	***-210.366***	
	Totaal programma 2		**2.912.126**	**45.000**	**2.957.126**	**3.279.039**	**-321.913**	
	Thema Woningbouw en ruimte							
1.1	Stedenbouwkundige visie Stuifhoekgebied	2021	95.000	-	95.000	94.046	954	Ja
	Totaal thema Woningbouw en ruimte		***95.000***	***-***	***95.000***	***94.046***	***954***	
	Thema Economie, recreatie en toerisme							
3.5	Vervanging GFT mini-containers	2023	525.000	-	525.000	537.008	-12.008	Ja
	Totaal thema Economie, recreatie en toerisme		***525.000***	***-***	***525.000***	***537.008***	***-12.008***	
	Totaal programma 3		**620.000**	**-**	**620.000**	**631.054**	**-11.054**	
	Thema Sociale structuur, sport en zorg							
4.1	Voorbereidingskrediet Stuifhoek	2020	390.000	-	390.000	388.877	1.123	Ja
4.5	8530000100 WZ-instal renov.Randoet 18/00		474.994	-	474.994	474.994	0	Ja
4.6	8530000101 W+E inst renov.Randoet 18/00		325.265	-	325.265	325.265	0	Ja
4.7	8530000102 renov.Randoet (incl onvz.) 18/00		546.627	-	546.627	546.627	0	Ja
4.8	8530000103 terreinaanl.renov R'doet 18/00		68.311	-	68.311	68.311	0	Ja
4.9	8530000105 splashcentrum Randoet 19/00		155.263	-	155.263	199.297	-44.034	Ja
4.10	8530000106 splashcentr. Puzzelbad 19/00		150.425	-	150.425	180.901	-30.477	Ja
4.11	8530010100 WZ-instal renov.Puzbad 18/00		165.327	-	165.327	165.327	0	Ja
4.12	8530010101 W+E inst renov.Puzbad 18/00		77.256	-	77.256	77.256	0	Ja

Nr.	Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Raming (begroot t/m 2024)	Mutatie	Raming incl. NJN 2024	Totaal Uitgaven	Restant (K-T)	Krediet afsluiten Ja/Nee
4.13	8530010102 bouwkst Puzbd (incl onvz.) 18/00		756.293	-	756.293	755.332	960	Ja
4.14	8530010103 renov.Puzbad 18/00		79.184	-	79.184	79.184	0	Ja
4.15	8530010104 terreinaanl.renov Puzbad 18/00		57.098	-	57.098	57.098	0	Ja
4.16	8530010105 Tegelwerk Randoet, vjn19		551.300	-	551.300	551.300	0	Ja
4.17	8530010106 Tegelwerk Puzzelbad, vjn19		169.810	-	169.810	169.810	0	Ja
4.18	8530010107 Heipalen Puzzelbad, vjn19		50.000	-	50.000	50.000	0	Ja
4.23	Trapveldje Hooge Zwaluwe	2021	154.755	-	154.755	152.889	1.866	Ja
4.24	Pumptrackbaan	2022	125.000	-	125.000	156.022	-31.022	Ja
4.25	Soc cult dorpshart investering kerk	2022	3.000.000	-	3.000.000	3.000.000	0	Ja
4.26	Soc cult dorpshart bibliotheek	2022	312.500	-	312.500	312.500	0	Ja
4.27	Soc cult dorpshart verzinkbaar podium	2022	60.000	-	60.000	50.000	10.000	Ja
4.28	Soc cult dorpshart inrichting te verhuren ruimtes stichting	2022	1.032.000	-	1.032.000	1.032.000	0	Ja
4.30	Sportprk Ruitersvaart verv.toplaag VJN24	2024	-	131.000	131.000	135.393	-4.393	Ja
4.31	Vervang gevel Sporthal de Amerhal VJN24	2024	-	120.000	120.000	120.823	-823	Ja
	Totaal thema Sociale structuur, sport en zorg		***8.701.407***	***251.000***	***8.952.407***	***9.049.206***	***-96.799***	***-***
	Totaal programma 4		**8.701.407**	**251.000**	**8.952.407**	**9.049.206**	**-96.799**	
	Gemeentehuis							
O.3	Meubilair (gemeentehuis)	2021	493.575	-	493.575	496.902	-3.327	Ja
O.4	Vervangen koffie corners 24/00	2024	-	80.000	80.000	77.010	2.990	Ja
	Totaal Gemeentehuis		***493.575***	***80.000***	***573.575***	***573.913***	***-338***	
	ICT: vervanging hardware							
O.8	Vervanging technische infrastructuur	2016	153.334	-40.556	112.778	112.778	-0	Ja
O.10	Devices	2021	87.226	-	87.226	86.669	557	Ja
	Totaal ICT: vervanging hardware		***240.560***	***-40.556***	***200.004***	***199.447***	***557***	
	ICT: vervanging software							
	Totaal ICT: vervanging software		***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	
	Totaal Overhead		**734.135**	**39.444**	**773.579**	**773.360**	**219**	
	Totaal af te sluiten kredieten 2024		**12.967.668**	**335.444**	**13.303.112**	**13.732.660**	**429.548-**	

De toelichtingen op de afgesloten kredieten zijn opgenomen in de desbetreffende programma's.

De lopende kredieten zijn in onderstaand overzicht per programma weergegeven.

Nr.	Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Raming (begroot t/m 2024)	Mutatie	Raming incl. NJN 2024	Totaal Uitgaven	Restant (K-T)	Krediet afsluiten Ja/Nee
	Thema Natuur en Groen							
1.1	Alternatief omranding Zilverlindes Markstraat Made (CA)	2023	40.000	-	40.000	23.458	16.542	Nee
	Totaal thema Natuur en Groen		***40.000***	***-***	***40.000***	***23.458***	***16.542***	
	Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte							
2.1	Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk	2018	2.400.000	1.800.000	4.200.000	950.824	3.249.176	Nee
2.3	Aankoop grond Zoutendijk	2018	516.000	-	516.000	157.224	358.776	Nee
2.4	Verkeersreconstructies extra uit CA 2023	2023	100.000	-	100.000	60.958	39.042	Nee

Nr.	Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Raming (begroot t/m 2024)	Mutatie	Raming incl. NJN 2024	Totaal Uitgaven	Restant (K-T)	Krediet afsluiten Ja/Nee
2.5	Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid) CA 2023	2023	260.000	450.000	710.000	325.586	384.414	Nee
2.7	Verkeersreconstructies 2024 24/00 CA	2024	-	148.100	148.100	-	148.100	Nee
2.9	Aanl.rotonde Godfried-Schal.st Made24/00	2024	-	750.000	750.000	42.980	707.020	Nee
2.10	Fietsveilig maken Zonzeelseweg 24/00	2024	-	450.000	450.000	1.155	448.845	Nee
2.11	Centrumplan Made	2016	2.940.000	-	2.940.000	2.715.758	224.242	Nee
2.15	Vervanging keerwanden Stationsstrt VJN24	2024	75.000	-	75.000	65.000	10.000	Nee
2.17	Vergroten burgertevredenheid 2022	2022	90.000	-	90.000	81.829	8.171	Nee
2.19	Vergroten burgertevredenheid 2023	2023	90.000	-	90.000	67.886	22.114	Nee
2.20	Vervanging openbare verlicht. 2024 24/00	2024	147.363	-	147.363	32.269	115.093	Nee
2.21	Vergroten burgertevredenheid 2024 24/00	2024	113.922	-	113.922	7.996	105.926	Nee
2.22	Civiele werken buiten projectgeb. Romboutsstr Made	2021	117.750	-	117.750	64.403	53.347	Nee
2.24	Herinrichting havenplein Terheijden (CA)	2023	450.000	-	450.000	31.436	418.564	Nee
2.25	Wegen/rehabilitatie 2024 24/00	2024	229.694	-	229.694	236.207	-6.513	Nee
2.26	Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	2020	935.000	-	935.000	544.913	390.087	Nee
2.27	Laadpalen 2024 (CA) 24/00	2024	-	50.000	50.000	-	50.000	Nee
	Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		***8.464.729***	***3.648.100***	***12.112.829***	***5.386.424***	***6.726.405***	
	Thema Water							
3.3	Baggeren stedelijk water	2014	681.000	-	681.000	377.563	303.437	Nee
3.4	Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat	2018	1.884.000	-	1.884.000	989.429	894.571	Nee
3.5	Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)	2021	1.027.000	120.200	1.147.200	1.295.312	-148.112	Nee
3.6	Maatregelen kern L.Zw.: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)	2021	1.135.000	277.500	1.412.500	1.406.178	6.322	Nee
3.7	Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)	2021	100.000	1.350.000	1.450.000	80.315	1.369.685	Nee
3.10	Maatregelen kern Made (Schoolstraat,Dreef): verv.	2023	754.000	34.200	788.200	-	788.200	Nee
	Mt.kern Md voorber(Fresia-Ger.str)23/00	2023	100.000	-	100.000	-	100.000	Nee
3.11	Maatregelen kern Made (de Gijster)	2023	527.000	-	527.000	331.282	195.718	Nee
3.13	Maatregelen kern Made (Meidoornln Hoefkensstr)	2023	1.122.808	-	1.122.808	1.322.356	-199.548	Nee
3.14	Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat eo)	2023	828.400	-	828.400	601.342	227.058	Nee
3.15	Vervanging rioolontstopper 24/00	2024	70.000	-	70.000	-	70.000	Nee
3.16	Maatregelen kern Terheijden 24/00	2024	98.560	-	98.560	-	98.560	Nee
3.17	Maatregelen Made hoog: voorbereid. 24/00	2024	50.000	-	50.000	-	50.000	Nee
3.18	Mtrgl.kern Ma(Schoolstr/Dreef)VerF1 24/00	2024	394.100	-	394.100	-	394.100	Nee
3.19	Mtrrgl Made:uitv(Fres/Gerstr)vervF1 24/00	2024	1.372.650	-	1.372.650	8.674	1.363.976	Nee
3.21	Rioolvervanging Kerkstraat Made	2018	608.464	-	608.464	113.115	495.349	Nee
3.22	Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat	2020	100.000	-	100.000	37.939	62.061	Nee
3.23	Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	2020	100.000	-	100.000	86.708	13.292	Nee
3.24	Maatregelen kern Made: uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.	2020	189.560	-	189.560	42.969	146.591	Nee

Nr.	Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Raming (begroot t/m 2024)	Mutatie	Raming incl. NJN 2024	Totaal Uitgaven	Restant (K-T)	Krediet afsluiten Ja/Nee
3.26	Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)	2023	275.000	-	275.000	-	275.000	Nee
	Totaal thema Water		***11.417.542***	***1.781.900***	***13.199.442***	***6.693.181***	***6.506.261***	
	Totaal programma 2		**19.922.271**	**5.430.000**	**25.352.271**	**12.103.063**	**13.249.208**	
	Thema Economie, recreatie en toerisme							
3.1	Voetgangers- veerverbinding Drimmelen	2019	150.000	-	150.000	46.386	103.614	Nee
3.2	Vervanging stroomkasten	2021	150.000	-	150.000	85.388	64.612	Nee
3.3	Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)	2022	312.000	500.000	812.000	36.474	775.526	Nee
3.4	Haven Lage Zwaluwe	2022	184.271	-	184.271	98	184.173	Nee
3.6	Aanschaf Papiercontainers 2023/14-12	2024	-	480.000	480.000	322.707	157.293	Nee
	Totaal thema Economie, recreatie en toerisme		***796.271***	***980.000***	***1.776.271***	***491.053***	***1.285.218***	
	Totaal programma 3		**796.271**	**980.000**	**1.776.271**	**491.053**	**1.285.218**	
	Thema Sociale structuur, sport en zorg							
4.2	Investering in Frisse scholen - 2023 (CA)	2023	125.000	-	125.000	43.727	81.273	Nee
4.3	Nieuwbouw IKC de Stuifhoek 24/00	2024	9.982.645	-	9.982.645	492.735	9.489.910	Nee
4.4	Krediet Frisse scholen 2024 VJN 24	2024	125.000	-	125.000	3.231	121.769	Nee
4.20	Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	2022	76.500	-	76.500	-	76.500	Nee
4.22	Renov. toplaag grasveld A Moerbos	2023	60.000	72.113	132.113	114.286	17.827	Nee
4.23	LED verlichting buitensport	2022	250.000	-	250.000	290.247	-40.247	Nee
	Totaal thema Sociale structuur, sport en zorg		***10.619.145***	***72.113***	***10.691.258***	***944.227***	***9.747.031***	
	Totaal programma 4		**10.619.145**	**72.113**	**10.691.258**	**944.227**	**9.747.031**	
	Tractie en gereedschappen							
B.3	Bestelauto	2021	47.226	-	47.226	41.668	5.558	Nee
B.4	bestelauto	2022	47.226	-	47.226	44.103	3.123	Nee
B.9	Bus met laadkraan (3 stuks) 24/00	2024	-	166.244	166.244	-	166.244	Nee
	Totaal Tractie en gereedschappen		***94.452***	***166.244***	***260.696***	***85.771***	***174.925***	
	Totaal Bedrijfsvoering		**94.452**	**166.244**	**260.696**	**85.771**	**174.925**	
	Gemeentehuis							
O.2	Interieur aanpassingen VJN24	2024	-	100.000	100.000	86.270	13.730	Nee
	Totaal Gemeentehuis		***-***	***100.000***	***100.000***	***86.270***	***13.730***	
	ICT: vervanging hardware							
O.9	Presentatiefaciliteiten	2021	109.821	-	109.821	90.878	18.943	Nee
	Totaal ICT: vervanging hardware		***109.821***	***-***	***109.821***	***90.878***	***18.943***	
	ICT: vervanging software							
	Totaal ICT: vervanging software		***-***	***-***	***-***	***-***	***-***	
	Totaal Overhead		**109.821**	**100.000**	**209.821**	**177.149**	**32.673**	
	Totaal open kredieten 2024		**31.541.960**	**6.748.357**	**38.290.318**	**13.801.263**	**24.489.055**	

Financiële vaste activa
De verdere uitsplitsing van de kapitaalverstrekkingen / diverse verstrekte leningen zijn als volgt:

Balans per 31-12-2024

ACTIVA		Ultimo 2023		Ultimo 2024
3. Financiële vaste activa		**7.810.385**		**8.556.169**
-Kapitaalverstrekkingen aan:				
-deelnemingen	202.900		202.900	
-gemeenschappelijke regelingen	4.538		4.538	
-Leningen aan woningbouwcorporaties	0		0	
-Overige langlopende leningen	2.984.318		3.870.000	
-Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	4.618.629		4.478.731	

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Deelneming NV Waterleidingsmij	120.252	0	0	0	0	0	120.252
Deelneming Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	1	0	0	0	0	0	1
Aandelen BNG	82.647	0	0	0	0	0	82.647
Totaal	**202.900**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**202.900**

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen	Boekwaarde 31-12-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Deelname in de NV RWI	4.538	0	0	0	0	0	4.538
Totaal	**4.538**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4.538**

Overige langlopende leningen	Boekwaarde 31-12-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Startersleningen/SVN	1.567.432	974.963	114.724	0	0	0	2.427.671
Duurzaamheidsleningen/SVN	1.416.887	158.176	132.734	0	0	0	1.442.329
Totaal	**2.984.318**	**1.133.139**	**247.458**	**0**	**0**	**0**	**3.870.000**

Overige uitzettingen	Boekwaarde 31-12-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Erfpacht middenpier & vistaria	275.753	0	13.200	0	0	0	262.553
Div. cessie leningen	4.342.876	-48.730	77.968	0	0	0	4.216.178
Totaal	**4.618.629**	**-48.730**	**91.168**	**0**	**0**	**0**	**4.478.731**

Vlottende Activa

Voorraden

Van de onderhanden werken, waaronder gronden in exploitatie kan het volgend overzicht worden gegeven:

Balans per 31-12-2024

ACTIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vlottende activa				
4. Voorraden		-423.636		-1.223.744
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0		0	
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-430.314		-1.225.203	
- Gereed product en handelsgoederen	6.678		1.459	

Gronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2023	Werkelijke Lasten	Werkelijke Baten	tgv reserves	Werkelijk Resultaat	Boekwaarde 31-12-2024	Verwacht Resultaat
Degaterrein Lage Zwaluwe	146.245	10.142	-237.273	12.913	67.974	0	
Dorpshart Made	180.482	674.353	-1.140.402	10.000	0	-275.566	
E-veld Terheijden	-679.779	468.263	-189.510	0	307.880	-93.146	183.296
Norbartstraat-Romboutsstraat Made	208.486	223.758	0	0	0	432.244	
Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe	103.220	374.644	-1.410.000	0	75.645	-856.491	138.243
Tuinbouwweg	49.274	33.367	0	0	0	82.642	
Subtotaal gronden in exploitatie	**7.928**	**1.784.528**	**-2.977.184**	**22.913**	**451.499**	**-710.317**	**321.539**
Dorpshart Made	*-180.482*					*0*	*-1.338.602*
Norbartstraat-Romboutsstraat Made	-208.486					-307.344	-307.344
Tuinbouwweg	-49.274					-82.642	-366.691
Subtotaal verliesvoorzieningen	**-438.243**					**-389.986**	**-2.012.637**
Totaal	**-430.314**					**-1.100.303**	

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma 3. Ruimte, wonen duurzaamheid en economie en de paragraaf G. Grondbeleid

Van de post gereed product en handelsgoederen kan het volgend overzicht weergegeven worden:

Gereed product en handelsgoederen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Voorraad eigen verklaringen	1.968	579
Voorraad parkeerkaarten	4.710	880
Totaal	**6.678**	**1.459**

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar
De overige vorderingen bestaan uit de volgende onderdelen:

Balans per 31-12-2024

ACTIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vlottende activa				
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		10.396.245		11.578.734
-Uitzettingen in 's Rijks schatkist	53.035		0	
-Overige vorderingen	10.343.210		11.578.734	
-Overige uitzettingen	0		0	

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Debiteuren -/- dubieuze debiteuren	9.208.469	9.596.888
Verstrekte leenbijstand e.d. sociale zaken	607.466	611.009
Nog te vorderen gemeentelijke belastingen	218.937	1.029.994
Overig	308.339	340.842
Totaal	10.343.210	11.578.734

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Balans per 31-12-2024

ACTIVA		Ultimo 2023		Ultimo 2024
6. Liquide middelen		**408.961**		**5.870**
-Kassaldi	6.990		5.870	
-Banksaldi	401.971		0	

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
BNG	401.971	0
Kas	6.990	5.870
Totaal	**408.961**	**5.870**

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Balans per 31-12-2024

ACTIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vlottende activa				
7. Overlopende activa		3.388.899		5.846.611
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen				
voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen				
met een specifiek bestedingsdoel	1.383.293		591.006	
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen				
die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.005.606		5.255.605	

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen (art 40a)	1.383.293	591.006
Overige nog te ontvangen bedragen	1.687.577	4.327.154
Vooruitbetaalde bedragen	318.029	928.451
Totaal	**3.388.899**	**5.846.611**

Nog te ontvangen bedragen artikel 40a	Boekwaarde 31-12-2023	Ontvangsten	Bestedingen	Overige mutaties	Boekwaarde 31-12-2024
K28 CDOKE	507.096	0	0	-507.096	0
AM16 Opvang Oekraïne	843.544	843.544	591.006	0	591.006
Overige	32.653	32.653	0	0	0
Totaal	**1.383.293**	**876.197**	**591.006**	**-507.096**	**591.006**

Vaste Passiva

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:
- Algemene reserve: exploitatie en bedrijfsreserves algemene dienst;
- Bestemmingsreserves;
- Reserves van het grondbedrijf;
- Resultaat na bestemming.

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

Balans per 31-12-2024

PASSIVA		Ultimo 2023	Ultimo 2024
8. Eigen vermogen		**43.960.916**	**45.384.001**
-Algemene reserve		10.613.183	9.668.422
-Bestemmingsreserves		31.238.638	30.070.102
-Reserves van het grondbedrijf		2.322.809	1.404.174
-Gerealiseerde resultaat		-213.712	4.241.302

Verloop Reserves		Saldo per 31-12-2023	Resultaat	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo per 31-12-2024
Vast kapitaal van de alg. dienst						
Algemene reserve	B. Reserves t.b.v. weerstandsvermogen	10.613.183	-213.712	0	731.049	9.668.422
Totaal Algemene reserves		***10.613.183***	***-213.712***	***0***	***731.049***	***9.668.422***
Res.verbetering infrastr.haven L Zwaluwe		0	0	0	0	0
Reserve tijdelijke inhuur personeel**		0	0	0	0	0
Reserve Kapitaallasten	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	28.988.734	0	1.639.000	1.465.351	29.162.383
Reserve Budgetoverheveling	C. Structurele reserves (beleid)	1.205.420	0	0	1.205.420	0
Reserve Toerisme en recreatie	C. Structurele reserves (beleid)	52.980	0	114.817	0	167.797
Reserve Duurzaamheid	D. Tijdelijke reserves (projecten e.d.)	37.000	0	0	2.144	34.856
Reserve Kunst	D. Tijdelijke reserves (projecten e.d.)	51.403	0	0	0	51.403
Reserve Bestuursakkoord	D. Tijdelijke reserves (projecten e.d.)	263.474	0	0	263.474	0
Reserve Landschappelijke Inpassing	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	317.013	0	14.036	0	331.049
Reserve Herstel kunstwerken havens	D. Tijdelijke reserves (projecten e.d.)	57.614	0	0	0	57.614
Reserve Groenaanleg	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	265.000	0	0	0	265.000
Totaal Bestemmingsreserves		***31.238.638***	0	***1.767.853***	***2.936.390***	***30.070.102***
Algemene Bedrijfsreserve grondbedrijf	B. Reserves t.b.v. weerstandsvermogen	652.168	0	653.546	606.343	699.371
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	1.670.641	0	284.163	1.250.000	704.804
Totaal reserves grondexploitatie		***2.322.809***	0	***937.708***	***1.856.343***	***1.404.175***
Totaal reserves		***44.174.630***	***-213.712***	***2.705.561***	***5.523.782***	***41.142.698***

De toelichtingen op de reservemutaties zijn opgenomen in de desbetreffende programma's.

Algemene reserves algemene dienst

Algemene reserve

Aan de algemene reserve is geen concrete bestemming gegeven, maar die dient voor:
• het waarborgen van de continuïteit
• het opvangen van echt onvoorziene uitgaven, zoals schadeclaims, garanties geldleningen etc.
• het afdekken van incidentele tekorten van enig jaar (om schommelingen in de exploitatie op te vangen)

• eenmalige uitgaven en als dekking voor investeringen (geen vervangingsinvesteringen)
• het opvangen van potentiële risico's. De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandvermogen

De algemene reserve heeft geen specifieke oorsprong.

Bestemmingsreserves

Reserve kapitaallasten
De reserve kapitaalasten is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van specifiek door de raad besloten investeringen.

Reserve budgetoverheveling
De reserve dient ervoor om gelden uit voorgaande boekjaren beschikbaar te houden voor de voorgenomen activiteiten.

Reserve toerisme en recreatie
De reserve dient voor het uitvoeren van de projecten zoals opgenomen in het beleidsplan Toerisme en recreatie (uitvoeringsprogramma). De vermindering ten gunste van de exploitatie betreft uitgaven in het kader van projecten uit het beleidsplan Toerisme en recreatie.

Reserve duurzaamheid
Niet bestede SLOK (Stimuleringsregeling Lokale Klimaat-initiatieven, teruggestort in 2013) gelden worden ingezet om nieuw beleid voor 2014 e.v. te bekostigen. De vermindering van de reserve ten gunste van de exploitatie heeft betrekking op de energietransitie.

Reserve bestuursakkoord
Bij de Najaarsnota 2023 is besloten de Reserve Bestuursakkoord in 2024 op te heffen.

Reserve Landschappelijke Inpassing
In de structuurvisie ‘Landschappelijke kwaliteit buitengebied’ is een werkwijze vastgesteld voor kwaliteitsverbetering van het landschap bij nieuwe ruimtelijke projecten in het buitengtebied. De kwaliteitsverbetering kan plaatsvinden door fysieke aanpassing in de ruimtelijke omgeving of door storting van een bijdrage in deze reserve.

Reserve herstel kunstwerken havens
Bij inspecties in 2016 is gebleken dat de civiele kunstwerken in drie havens van de gemeente Drimmelen dringend aan onderhoud toe zijn. De raad heeft € 57.000 beschikbaar gesteld voor herstel beschoeiing haven Terheijden. Uitvoering en planning is afhankelijk van de werkzaamheden dijkverzwaring door het waterschap.

Reserves van het grondbedrijf

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf
De Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf dient als buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf. De risico’s welke uit het grondbedrijf voortvloeien (actieve grondexploitaties), moeten door deze reserve worden opgevangen. De Algemene bedrijfsreserve Grondbedrijf maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente. Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf G. Grondbeleid.

Reserve bovenwijkse voorzieningen/ reserve ruimtelijke ontwikkelingen Grondbedrijf
In de structuurvisie is een projectenprogramma opgenomen voor investeringen op het gebied van groen, water, infrastructuur en kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied. Ten behoeve daarvan worden bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen in rekening gebracht bij grondexploitaties. De reserve ruimtelijke ontwikkelingen is opgeheven/ samengevoegd met de reserve Bovenwijkse voorzieningen.

Balans per 31-12-2024

PASSIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
Vaste passiva				
9. Voorzieningen		8.805.084		9.303.610
-Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.238.817		5.262.189	
-Egalisatievoorzieningen	2.621.966		2.640.268	
-Door derden beklemmende middelen	1.944.301		1.401.153	

Verloop Voorzieningen	Saldo per 31-12-2023	Vermeerderingen t.l.v. expl.	tlv.voorz./res.	Verminderingen t.g.v. expl.	aanwending	Saldo per 31-12-2024
Voorziening wet APPA	3.195.226	0	371.005	*0*	73.930	3.492.301
Voorz.uitker.verplichtingen pers/vm pers	14.064	0	65.117	14.064	0	65.117
Voorziening Spaarverlof	61.473	0	20.646	0	0	82.119
Voorziening verliezen grondexploitatie	1.406.295	606.343	0	0	0	2.012.638
waarvan in mindering gebracht op vlottende activa	*-438.241*	*0*	*48.255*	*0*	*0*	*-389.986*
Totaal voorz. verplichtingen, verliezen en risico's	***4.238.817***	***606.343***	***505.023***	***14.064***	***73.930***	***5.262.189***
Voorziening onderhoud gebouwen PLANON	1.969.559	0	578.640	0	563.053	1.985.146
Voorziening onderhoud wegen	652.407	0	1.311.548	0	1.308.833	655.122
Totaal voorzieningen voor onderhoud	***2.621.966***	***0***	***1.890.188***	***0***	***1.871.887***	***2.640.268***
Voorziening riolering	1.319.863	0	0	415.733	0	904.130
Voorziening afvalstoffenheffing	622.473	0	0	123.966	0	498.507
Voorziening BIZ	1.965	0	25.516	28.965	0	-1.484
Totaal voorz. voor door derden beklemde middelen	***1.944.301***	***0***	***25.516***	***568.664***	***0***	***1.401.153***
Totaal voorzieningen	**8.805.084**	**606.343**	**2.420.727**	**582.728**	**1.945.817**	**9.303.610**

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten en bestaande risico's op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moet worden.

Alle voorzieningen zijn voor de daarvoor bestemde doelen in zijn geheel beklemd.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

<u>Voorziening wet APPA</u>
Toelichting
In 2022 is de gemeente Drimmelen overgegaan op het nieuwe Financieel toetsingskader (nFTK). In 2023 zijn wij door Proambt geadviseerd om alle voormalige bestuurders mee te nemen in de voorziening wet APPA. Voorheen was een deel van alle voormalige wethouders meegenomen in de

begroting en een deel via de voorziening. Om een duidelijk en geheel overzicht te bewaren is daarom besloten per 01-01-2024 alle voormalige wethouders op te nemen in de wet APPA.

Dit houdt in dat een bedrag van € 371.005 (2023 =€ 369.351) in de voorziening is gestort in 2024. Helaas hebben wij ook van een aantal oud-wethouders afscheid moeten nemen. Daarbij hebben enkele voormalige wethouders geen nabestaanden, waardoor ook geen aanspraak gemaakt is op de nabestaandenpensioen. Dit heeft dan ook geleid tot een aanwending van €73.930 (2023 = €73.510).

Doelstelling
Het doel is om een toereikende voorziening aan te leggen voor de pensioenrechten van wethouders, zoals vereist door de Wet APPA sinds 2001. Hiermee wordt beoogd de financiële consequenties van de waardeoverdracht van pensioenen van wethouders te waarborgen.

Voorziening uitkering verplichtingen pers./vm.pers.
Toelichting
Ten laste van de exploitatie worden de kosten gebracht vanwege het vertrek van enkele collega's (€ 14.064). De personele kosten tot aan het moment van vroegpensioen van medewerker worden via de voorziening voldaan.

Doelstelling:
De voorziening wordt gevormd om de lasten van toekomstige uitkeringsverplichtingen aan voormalige medewerkers en andere kosten als gevolg van minnelijke regelingen te dekken in het jaar van besluitvorming en om toekomstige jaren te ontlasten.

Voorzieningen voor onderhoud

Voorziening onderhoud gebouwen
Deze voorziening is via het gebouwbeheerssysteem (Planon) erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke eigendommen te waarborgen op een bepaalde conditiescore. De gemeentelijke eigendommen zijn in 2020 geïnspecteerd conform systematiek NEN 2767 met vaststelling van de bijbehorende conditiescores.

Voorziening onderhoud wegen
Deze voorziening is via het wegenbeheersysteem (Obsurve) erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke verhardingen te waarborgen op een bepaalde conditiescore.
Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Voorzieningen voor door derden beklemde middelen

Voorziening riolering
De voorziening dient ter egalisering van tekorten en overschotten van de lopende exploitatie ten einde stabiliteit in het te heffen rioolrecht te realiseren. Het tarief is voor 100% dekkend. Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Voorziening afvalstoffenheffing
De voorziening dient voor de opvang van tussentijdse schommelingen in het uitgavenpatroon voor de afvalstoffen tussen de primitieve begroting en werkelijke exploitatie. Het tarief is voor 100% dekkend. Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Voorziening BIZ
De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van het BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer
Onder de vaste passiva behoren de vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer.
Op deze post worden de geldleningen die zijn afgesloten ter financiering van de gemeentelijk activiteiten verantwoord, alsmede de waarborgsommen.
In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het boekjaar.

Balans per 31-12-2024

PASSIVA		Ultimo 2023	Ultimo 2024
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer		**31.635.439**	**29.690.108**
-Onderhandse leningen van binnenlandsen banken en overige financiële instellingen	31.314.655	29.652.298	
-Waarborgsommen	320.783	37.810	

De rentelast over de vaste schulden in 2024 bedraagt € 712.708.

Vlottende Passiva

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan één jaar: overige schulden
De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Balans per 31-12-2024

PASSIVA		Ultimo 2023	Ultimo 2024
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		**4.519.090**	**14.186.391**
-Overige kasgeldleningen	0	5.000.000	
-Banksaldi	0	1.171.867	
-Overige schulden	4.519.090	8.014.524	

Schulden met rentetypische looptijd korter dan een jaar	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Overige kasgeldleningen	0	5.000.000
Banksaldi	0	1.171.867
Overige schulden	4.519.090	8.014.524
Totaal	**4.519.090**	**14.186.391**

Overige schulden	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Crediteuren	3.649.203	7.149.577
Verstrekte uitkeringen e.d. sociale zaken	674.043	701.825
Overige	195.843	163.122
Totaal	**4.519.090**	**8.014.524**

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit de volgende onderdelen:

Balans per 31-12-2024

PASSIVA	Ultimo 2023		Ultimo 2024	
12. Overlopende passiva		10.024.641		10.773.011
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een				
volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks				
terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar				
volume.	4.836.544		3.696.812	
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen				
voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel				
die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	2.583.399		4.555.722	
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotings-	2.604.699		2.520.477	
jaren komen.				

Vooruitontvangen bedragen artikel 49a	Boekwaarde 31-12-2023	Ontvangsten	Bestedingen	Overige mutaties	Boekwaarde 31-12-2024
Onderwijsachterstandenbeleid (D8)	87.124	333.751	-289.703	-59.236	71.936
Inhalen onderwijsvertraging (D14)	25.023	0	-14.284	-5.458	5.282
Lokale bibliotheekvoorzieningen (D23)	0	178.484	0	0	178.484
BUIG (G2)	0	4.176.865	-4.036.068	-140.797	0
BBZ (G3)	0	12.852	0	8.469	21.321
TOZO (G4)	0	12.671	0	0	12.670
Wet Inburgering (G10)	230.845	559.633	-231.732	2.463	561.209
Onderwijsroute (G13)	0	24.965	-29.871	25.728	20.822
Stimulering sport (H4)	87.026	241.918	-189.343	-119.090	20.511
Sport en bewegen, gezondheidsbevordering (H30)	0	509.788	-515.373	176.453	170.868
Integraal zorgakkoord (H35B)	0	186.429	-186.429	7.009	7.009
Aanpak energiearmoede (J55)	314.200	0	-116.827	0	197.373
Flex en transformatiewoningen (J85)	240.000	0	-192.000	0	48.000
VVE (J94)	923.529	1.807.696	-292.138	0	2.439.087
Huisvesting statushouders (J209)	350.000	0	0	0	350.000
CDOKE voor klimaat- en energiebeleid (K28)	325.652	596.364	-597.845	0	324.171
Overige	0	63.490	0	63.490	126.980
Totaal	**2.583.399**	**8.704.905**	**-6.691.613**	**-40.969**	**4.555.722**

Waarborgen en garanties

De gemeente Drimmelen kan naast het verstrekken van leningen ook garant staan voor leningen van derden. Met een garantstelling biedt de gemeente zekerheid aan de bank, waardoor de derde partij onder gunstigere voorwaarden kan lenen. Voor zorginstellingen is daarbij vaak sprake van onderpand in de vorm van een eerste hypotheek; bij overige garanties is geen onderpand verkregen.

Op basis van de huidige inzichten zijn de risico's beperkt en is geen voorziening noodzakelijk.

Tabel Par.D-3 (bedragen x € 1.000)

Gewaarborgde geldleningen	31-12-2023	aflossing 2024	31-12-2024
Zorginstellingen	659	48	611
Woningbouwvereniging	1.325	244	1.081
Sportverenigingen	409	13	397
Totaal gewaarborgde leningen derden	**2.393**	**305**	**2.089**
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	100.183	6.627	91.556
Totaal	**102.576**	**6.932**	**93.645**

Voor woningcorporaties verloopt de garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Alleen financieel gezonde corporaties krijgen een garantie via het WSW. Alle borgstellingen binnen de gemeente Drimmelen zijn opgenomen in het WSW-overzicht.

Onderstaande tabel toont de leningen waarvoor de gemeente garant staat, met een onderscheid tussen de WSW-achtervang en overige garanties.

Met een garantie van het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) kunnen corporaties voordelige leningen afsluiten op de kapitaalmarkt.
Het WSW staat borg voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de deelnemers. Zie voor een uitgebreide toelichting de paragraaf D. Financiering.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn verplichtingen van de gemeente Drimmelen die niet als schuld of voorziening op de balans staan, maar die wel financiële gevolgen kunnen hebben voor toekomstige jaren. Deze verplichtingen worden in de toelichting op de jaarrekening opgenomen, zodat een volledig beeld ontstaat van de financiële positie van de gemeente.
De gemeente Drimmelen heeft per 31 december 2024 de volgende niet uit de balans blijkende verplichtingen

- Contracten boven Europese aanbestedingsdrempels € 15.321.169
- Overige langlopende contractuele verplichtingen € 1.809.000

De gemeente heeft diverse meerjarige overeenkomsten afgesloten. In onderstaande tabel zijn de langlopende contracten met een resterende waarde groter dan €100.000 opgenomen.

Overzicht langlopende contracten groter dan €100.000

Omschrijving	Contractwaarde (excl. BTW)	Startdatum overeenkomst	Einddatum overeenkomst	Restant contractwaarde per 31-12-2024
Levering energievoorzienin (gecompenseerd gas en duurzame elektriciteit)	€ 1.608.000	1-1-2024	1-1-2026	€ 805.100
Onderhoudswerkzaamheden buitensportaccommodaties	€ 312.293	5-4-2023	31-3-2026	€ 130.241
Vervoersvoorziening voor onderwijsdeelnemers	€ 10.000.000	1-8-2024	30-7-2027	€ 8.609.332
Onderhoudscontract openbare verlichting	€ 1.700.000	17-10-2024	31-10-2027	€ 1.585.032
Levering en plaatsing bebording openbare ruimte	€ 1.250.000	1-3-2024	29-2-2028	€ 988.870
Externe ondersteuning projectcommunicatie	€ 221.000	1-7-2024	30-6-2028	€ 193.299
Vervaniging inzamelmiddelen voor afvalstromen	€ 317.320	1-8-2024	31-7-2029	€ 290.891
Licentie en onderhoud financieel softwaresysteem	€ 1.351.989	1-7-2024	30-6-2031	€ 1.255.154
Exploitatie zwembaden	€ 1.350.000	1-1-2020	31-12-2029	€ 750.000
Beheer- en exploitatieovereenkomst cultureel centrum "De Cour"	€ 792.500	2-8-2024	2-8-2029	€ 713.250
Uitvoering van meerjarige bouw- en ontwikkelprojecten		in 2024	24-4-2026	€ 976.196

EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden van de overheid. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden.

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo.

Het EMU-saldo van de gemeente Drimmelen voor 2024 komt uit op € 4.602.899 negatief. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven groter zijn dan de inkomsten.
Uit de decembercirculaire van 2024 blijkt dat de EMU-referentiewaarde voor de gemeente Drimmelen € 4.051.000 negatief is, waardoor de referentiewaarde wordt overschreden in 2024.

Er staat op dit moment geen sanctie op het overschrijden van de referentiewaarden. De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel van de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm.

EMU-saldo (x €1.000)		31-12-2023	31-12-2024
a.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.069	1.424
b.	Mutatie (im)materiële vaste activa	7.628	7.084
c.	Mutatie voorzieningen	356	499
d.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	326	-675
e.	Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	116
	Berekend EMU-saldo (a-b+c-d-e)	**-9.668**	**-4.603**

Drempelbedrag schatkistbankieren

Gemeenten mogen een beperkt bedrag aanhouden op eigen bankrekeningen om aan dagelijkse betaalverplichtingen te kunnen voldoen. Hogere liquide middelen (een liquiditeitsoverschot), moet worden ondergebracht bij de schatkist, of kan worden uitgeleend aan medeoverheden. Het bedrag dat de gemeente op haar eigen rekening mag hebben, is het drempelbedrag.

Het drempelbedrag is gebaseerd op de omvang van de begroting, in 2024 was het drempelbedrag €77 miljoen. Dagelijks wordt er bijgestuurd op dit bedrag en wordt de liquiditeit hoger dan het drempelbedrag bij de schatkist ondergebracht. Door deze sturing op de dagelijkse liquiditeitspositie bleef het gemiddeld bedrag in 2024 ruim onder de drempel en daarmee is geheel 2024 voldaan aan deze wettelijke norm.

Tabel Par.D-2.3 (bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag schatkistbankieren	**2024 Q1**	**2024 Q2**	**2024 Q3**	**2024 Q4**
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	77.047	77.047	77.047	77.047
Drempelbedrag o.g.v. Wet Fido	**1.575**	**1.575**	**1.575**	**1.575**
Gemiddelde omvang banksaldi	368	117	401	298
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**1.207**	**1.458**	**1.174**	**1.277**

Toelichting baten en lasten

Toelichting baten en lasten op hoofdlijnen

De analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten is in het jaarverslag opgenomen. Deze analyse is per programma opgenomen in de programmaverantwoording en maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

Resultaat 2024
Het resultaat ten opzichte van de bijgestelde begroting is € 4 mln. voordeliger. De gerealiseerde baten zijn € 3,7 mln lager dan de begrootte baten (bijgestelde begroting), het verschil zit met name in de lagere gerealiseerde lasten, deze zijn € 7,7 mln lager dan de begrootte lasten.

Fin.Begr.A1-1

Programma (x 1.000,-)	Realisatie 2023	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil 2024
Prog. 1: Burger en Bestuur	-5.413 N	-5.289 N	-5.412 N	-123 N
Prog. 2: Openbare Ruimte	-6.698 N	-6.985 N	-6.817 N	168 V
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	-4.251 N	-3.940 N	-3.329 N	610 V
Prog. 4: Sociaal Domein	-25.043 N	-28.210 N	-26.596 N	1.614 V
Subtotaal Programma's	**-41.406 N**	**-44.425 N**	**-42.155 N**	**2.270 V**
Alg. Dekkingsmiddelen:				
Lokale heffingen	4.897 V	5.390 V	4.962 V	-428 N
Algemene uitkeringen	45.272 V	48.824 V	49.384 V	560 V
Dividend (beleggingen)	91 V	91 V	79 V	-12 N
Saldo financieringsfunctie	-452 N	-947 N	-5 N	942 V
Overige alg. dekkingsmidd.	-329 N	-674 N	-332 N	342 V
Saldo kostenplaatsen	0 N	0 V	0 V	0 V
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**49.480 V**	**52.683 V**	**54.088 V**	**1.405 V**
Overhead	-9.949 **N**	-11.136 **N**	-10.493 **N**	643 **V**
Onvoorzien	0 **N**	-5 **N**	-9 **N**	-4 **N**
Heffing VPB	-194 **N**	-13 **N**	-8 **N**	5 **V**
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**-2.069 N**	**-2.895 N**	**1.424 V**	**4.318 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	6 **V**	82 **V**	70 **V**	-12 **N**
Prog. 2: Openbare Ruimte	475 **V**	1.096 **V**	603 **V**	-492 **N**
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	682 **V**	111 **V**	299 **V**	188 **V**
Prog. 4: Sociaal Domein	986 **V**	1.254 **V**	1.260 **V**	6 **V**
Overhead	11 **V**	586 **V**	586 **V**	0 **V**
Algemene dekkingsmiddelen	-305 **N**	0 **V**	0 **V**	0 **V**
Voorzieningen	**V**	0 **V**	0 **V**	0 **V**
Saldo mutaties reserves	**1.855 V**	**3.128 V**	**2.818 V**	**-310 N**
Saldo van baten en lasten	**-214 N**	**233 V**	**4.242 V**	**4.009 V**

Een uitgebreide analyse van de behaalde beleidsresultaten en financiële resultaten is in de programmaverantwoording opgenomen. In deze paragraaf wordt het jaarrekeningresultaat per programma in hoofdlijnen toegelicht.

<u>Programma 1 Burger en Bestuur € 123.000 (N)</u>
Het nadelige verschil ten opzichte van de bijgestelde begroting, binnen dit programma wordt

hoofdzakelijk verklaard door de verplichte storting in de pensioenvoorziening onder APPA. Deze voorziening in navolging van extern advies in 2024 verhoogd.

Programma 2 Openbare Ruimte € 168.000 (V)
Het voordeel ten opzichte van de bijgestelde begroting in het programma wordt grotendeels verklaard door een vertraging in de aanleg ecologische verbindingszone, waarbij de gemeente afhankelijk is van het Waterschap voor de uitvoering. En door lagere kapitaallasten vanwege onderbesteding in de investeringen. Beide voordelen verliezen hun effect door lagere reservemutaties.

Programma 3 Ruimte, Wonen, Duurzaamheid en Economie € 610.000 (V)
Binnen de leges zijn achterstallige vorderingen uit de jaren 2021-2023 alsnog gefactureerd, dit voordeel is in 2024 geboekt. Daarnaast is er in 2024 een groot voordeel op faciliterende grondexploitaties gerealiseerd.

Programma 4 Sociaal Domein € 1.614.000 (V)
De gemeente ontvangt van het Rijk specifieke gelden voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Deze middelen zijn bedoeld om de extra kosten die samenhangen met huisvesting, leefgeld, begeleiding en andere voorzieningen voor deze doelgroep te dekken. Het blijkt dat de ontvangen Rijksmiddelen ruimschoots voldoende zijn om de kosten van de opvang te dekken, mede doordat de opvang efficiënt is geregeld. Hierdoor ontstaat een positief incidenteel resultaat. De baten (rijksvergoedingen) overstijgen de lasten (werkelijke kosten opvang). De werkelijke uitgaven ten opzichte van de subsidie zijn ongeveer €1.7 miljoen lager.

Algemene dekkingsmiddelen € 1.405.000 (V)
Door de toegenomen bezwaren is de gemeente Drimmelen in 2024 geconfronteerd met hogere invorderingskosten, dit is voornaamste reden voor de lagere baten uit lokale heffingen. In december 2024 heeft het Rijk een hogere uitkering uit het gemeentefonds aangekondigd, deze late toekenning in combinatie met voorzichtig geraamde stelpost in de begroting, leidt tot een voordeel op de algemene uitkering. Het positieve resultaat op de financieringsfunctie in de jaarrekening 2024 van de gemeente wordt verklaard door het verschil tussen de begrote en gerealiseerde rentelasten en – baten, alsmede het saldo van de aangetrokken en uitgezette middelen gedurende het jaar. Dit verschil tussen begroting en realisatie heeft geleid tot een gunstiger resultaat op de financieringsfunctie.

In de begroting 2024 is uitgegaan van een rente omslag percentage van 0%, hierdoor worden de rentelasten niet toegerekend aan de programma's. In de jaarrekening blijkt echter dat de definitieve omslagrente 0,7% bedraagt. Dit verschil heeft direct invloed op het financieringsresultaat van de gemeente. De omslagrente is het interne rentepercentage dat een gemeente gebruikt om de rentekosten van haar investeringen door te belasten aan de verschillende programma's. Dit percentage wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de werkelijke rentelasten en de boekwaarde van de activa.

Overhead € 643.000 (V)
Door een betere toerekening van de personele uren aan de programma's is er over de meeste afdelingen een voordeel behaald op de inzet van personeel. Doordat het opleidingsbudget is gekoppeld aan de totale loonsom, is dit budget in 2024 sterk gestegen. Deze extra budgetruimte heeft niet direct geleid tot extra uitgaven aan opleidingen en trainingen.
Dit onderdeel wordt nader toegelicht in het jaarverslag in hoofdstuk 6 Overhead.

Overzicht incidentele baten en lasten

De Commissie BBV heeft op 30 augustus 2018 haar notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten' vastgesteld. De Commissie geeft in haar notitie aan dat structurele baten en lasten de regel zijn en incidentele baten en lasten de uitzondering. In haar notitie doet de Commissie de stellige uitspraak dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten een nadere toelichting is vereist.

Verder adviseert de Commissie BBV om in de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten. En om het structureel begrotingssaldo te presenteren conform een door de Commissie voorgesteld model. Drimmelen respecteert de stellige uitspraak en neemt beide adviezen van de Commissie over.

Het overzicht wordt bij de jaarrekening gebruikt als hulpmiddel voor de beoordeling van de financiële positie, maar heeft geen directe gevolgen voor de wijze van toezicht.

Incidentele baten en lasten

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Bijgestelde begroting 2024	Realisatie 2024
Alg.	Reserve mutaties: onttrekkingen (exclusief reserve Kapitaallasten)	305	5.288	4.058
3.1	Actief grondbeleid	5.028	7.912	5.517
3.2	Faciliterend grondbeleid (overeenkomst)	1.273	1.273	1.248
3.3	Overige grondzaken	95	125	144
	Totaal Baten:	**6.701**	**14.598**	**10.968**
Alg.	Reserve mutaties: stortingen (exclusief reserve Kapitaallasten)	581	805	1.067
2.1	Aanleg economische verbindingszone (reserve Groenaanleg)	265	265	-
3.1	Actief grondbeleid	4.510	7.477	5.649
3.2	Faciliterend grondbeleid (overeenkomst)	1.601	1.601	1.081
3.3	Overige grondzaken	85	162	141
4.1	Sociaal cultureel centrum Dorpshart Made: inzet locatiemanager (Algemene reserve)	40	40	40
	Totaal Lasten	**7.082**	**10.350**	**7.977**
	Saldo Incidentele baten en lasten:	**-381**	**4.249**	**2.991**

Toelichting incidentele baten en lasten

Programma 2. Openbare ruimte
2.1 Aanleg economische verbindingszone (reserve Groenaanleg)
De Ecologische verbindingszone betreft een natuurlijke verbinding tussen waterrijk natuurgebied Zonzeel en rivier de Mark. Het is een ambitie uit het provinciale Natuurbeheerplan om versnippering van Brabantse natuur tegen te gaan. Het bedrag betreft een incidentele uitgave voor een afgebakend project waarvoor met het waterschap Brabantse Delta een samenwerkingsovereenkomst is afgesloten. Hierbij gaan we uit van een provinciale subsidie van 75% voor de aankoop, aanleg en inrichting van het gemeentelijk deel. De planning hangt sterk af van de grondverwerving.

Programma 3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie
3.1 Actief grondbeleid/ 3.2 Faciliterend grondbeleid: raadsbesluit, overeenkomst
Conform "notitie structurele en incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV (gepubliceerd op 30.08.2018) worden alle lasten, baten en reservemutaties met betrekking tot grondexploitaties gezien als incidenteel.

3.3 Overige grondzaken
Conform 'notitie structurele en incidentele baten en lasten' van de Commissie BBV worden alle lasten en baten met betrekking tot verkoop eigendommen/ activa (incl. snippergroen/ reststroken) gezien als incidenteel.

Programma 4. Sociaal Domein
4.1 Sociaal cultureel centrum Dorpshart Made: inzet locatiemanager
Dit betreffen kosten voor de tijdelijke inhuur van een locatiemanager vanwege eenmalige opstartperiode van de nieuwe Stichting de Bernardus die het sociaal cultureel centrum gaat exploiteren. Na deze opstartperiode komen de kosten van de locatiemanager voor rekening van de Stichting.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze structureel te ramen. In onderstaande tabel worden de geraamde en werkelijke structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024
Reserve kapitaallasten	3.167.650	1.639.000	1.639.000
Structurele vermeerderingen	**3.167.650**	**1.639.000**	**1.639.000**
Reserve kapitaallasten	1.353.054	1.730.796	1.465.350
Structurele verminderingen	**1.353.054**	**1.730.796**	**1.465.350**

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 trad de Wet normering topinkomens (WNT) in werking, met als doel het beperken van buitengewone salarissen en vertrekvergoedingen binnen (semi)publieke instellingen. Volgens de WNT moeten deze instellingen de salarissen en eventuele vertrekvergoedingen van al hun topfunctionarissen jaarlijks vóór 1 juli openbaar maken op het internet, zelfs als deze onder het maximum liggen. Voor andere medewerkers geldt dit alleen als hun salaris hoger is dan het maximum. Daarnaast moeten WNT-instellingen die onder de verantwoordelijkheid van een minister vallen, hun gegevens digitaal melden via een speciaal meldingsplatform. Meer informatie is te vinden op www.topinkomens.nl.

WNT-verantwoording 2024 Gemeente Drimmelen
De WNT is van toepassing op de Gemeente Drimmelen. Het geldende bezoldigingsmaximum voor de Gemeente Drimmelen in 2024 bedraagt € 233.000 (het algemene maximum voor gemeenten die niet onder een bijzondere categorie vallen).

Bezoldiging van topfunctionarissen
1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling, inclusief degenen die vanwege hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden beschouwd.

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	**D. Martens**	**F. Ronde**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	124.142	103.524
Beloningen betaalbaar op termijn	22.364	16.502
Subtotaal	*146.506*	*120.026*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	146.506	120.026
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2023		
bedragen x € 1	**D. Martens**	**F. Ronde**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.951	98.006
Beloningen betaalbaar op termijn	19.539	15.685
Subtotaal	*147.490*	*113.691*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Bezoldiging	147.490	113.691

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Resultaatbestemming

Resultaatbestemming

	Begroot	Werkelijk
Saldo van Baten en Lasten	233.144-	13.356.479
Mutaties Reserves	233.144	2.818.217
Onverdeeld resultaat	**-**	**4.241.783**

Het resultaat over 2024 bedraagt € 4.241.783 positief.
Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om het volledige bedrag te storten in de Algemene Reserve.

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.704.484. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 1,6 miljoen bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 2,7 miljoen.

Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 0,5 miljoen acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

Tabel rechtmatigheidsverantwoording college

Begrotingscriterium	**x € 1.000**
Overschrijdign lasten programma's	501
Overschrijding investeringsbudgetten	456
Ongeautoriseerde reservemutaties	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**957**
Waarvan passend binnen het vooraf gestelde beleid *	501
Resterende begrotingsonrechtmatigheden	**456**
Voorwaardencriterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	601
M&O criterium	
Geen bevindingen.	-
Totaal Onrechtmatigheden	**1.558**
Waarvan acceptabel	**501**
Waarvan niet acceptabel	**1.057**

* betreft begrotingsonrechtmatigheden die voldoen aan artikel 12.4 van de Financiële Verordening gemeente Drimmelen

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële

rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke acties zijn ondernomen om de geconstateerde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Overige gegevens

Accountantsverklaring

Bijlagen

1. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

SISA

Jaarlijks dient middels de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal bedragen opgenomen.

ocw

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			0	0	Nee	Nee	Ja	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*				
			€0	€0				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*
			€0	€ 0	€0	€0	€0	€0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)

			Keuze normbedragen *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
							€0	
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 28.733	€ 0	1	96	3	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R*	Correctie besteding (jaar T-1) *Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05* *Aard controle R*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T) *Aard controle R*

ocw

			Indicator: D8/01	*Indicator: D8/02*	*Indicator: D8/03*	*Indicator: D8/04*	*Indicator: D8/05*	*Indicator: D8/06*
			€ 224.083	€ 30.883	€ 34.738	€ 41.454	€ 27.888	€ 71.936
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**		
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*		
			Indicator: D8/07	*Indicator: D8/08*	*Indicator: D8/09*	*Indicator: D8/10*		
		1						
		2						
		100						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs			
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*			
			Indicator: D14/01	*Indicator: D14/02*	*Indicator: D14/03*			
			€ 14.284	€ 0	€ 0			
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: D14/04	*Indicator: D14/05*	*Indicator: D14/06*	*Indicator: D14/07*		
			€ 5.458	€ 19.565	€ 5.282	Nee		

ocw

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*		
			Indicator: D14/08	*Indicator: D14/09*	*Indicator: D14/10*	*Indicator: D14/11*		
		1						
		2						
		10						

OCW	**D23**	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2024 naar 2025.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t*
			Indicator: D23/01	*Indicator: D23/02*	*Indicator: D23/03*	*Indicator: D23/04*	*Indicator: D23/05*	*Indicator: D23/06*
		1	SB230068	Verhuiskosten	€ 0	€ 178.484	Verhuiskosten	€ 0
		2						
		100						

		Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Aard controle n.v.t.	
		Indicator: D23/07	
	1	Nee	
	2		
	100		

IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinancierin g cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: E44B/01	*Indicator: E44B/02*	*Indicator: E44B/03*	*Indicator: E44B/04*	*Indicator: E44B/05*	*Indicator: E44B/06*

ocw

		1	061959 Gemeente Altena	IENW/BSK-2023/101512	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2						
		15						

			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
		1	061959 Gemeente Altena	IENW/BSK-2023/101512	Nee			
		2						
		15						

			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*		
		1	061959 Gemeente Altena	IENW/BSK-2023/101512	Hemelwater snelweg Made	Nee		
		2						
		15						

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsgeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsgeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 3.229.318	€ 22.991	€ 166.856	€ 0	€ 80.766	€ 0

ocw

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: G2/07	*Indicator: G2/08*	*Indicator: G2/09*	*Indicator: G2/10*	*Indicator: G2/11*	*Indicator: G2/12*
			€ 8.813	€ 0	€ 0	€ 581.083	€ 7.775	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente					
			Participatiewet (PW)					
			Aard controle D2	*Aard controle n.v.t.*				
			Indicator: G2/13	*Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024**	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004						

ocw

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: G3/01	*Indicator: G3/02*	*Indicator: G3/03*	*Indicator: G3/04*	*Indicator: G3/05*	*Indicator: G3/06*
			€ 15.761	€ 1.364	€ 1.375	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	
			Indicator: G3/07	*Indicator: G3/08*	*Indicator: G3/09*	*Indicator: G3/10*	*Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024**	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
			Indicator: G4/01	*Indicator: G4/02*	*Indicator: G4/03*	*Indicator: G4/04*	*Indicator: G4/05*	*Indicator: G4/06*

ocw

			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.592	€ 55
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.495	€ 804
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.617	€ 107
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 11.704	€ 966

	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Gemeente	Gemeente	Gemeente
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: G4/07	*Indicator: G4/08*	*Indicator: G4/09*	*Indicator: G4/10*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja
6	Totaal	0	0	N.v.t.

	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*
	Indicator: G4/11	*Indicator: G4/12*	*Indicator: G4/13*	*Indicator: G4/14*	*Indicator: G4/15*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

ocw

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de herstelopera tie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle D2*	*Aard controle R*	
			Indicator: G4/16	*Indicator: G4/17*	*Indicator: G4/18*	*Indicator: G4/19*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024**	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr					
			Aard controle R	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*		
			Indicator: G10/01	*Indicator: G10/02*	*Indicator: G10/03*		
			€ 231.732	€ 0	Ja		

ocw

SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeenteded eel 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01* € 0	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02* € 0	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03* Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2024** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01* € 29.871	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02* € 0	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03* € 0	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04* € 0	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05 Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01* € 241.918	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02* € 189.342				

ocw

			Activiteiten	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden	Toelichting
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: H4/03	*Indicator: H4/04*	*Indicator: H4/05*	*Indicator: H4/06*	*Indicator: H4/07*	*Indicator: H4/08*
		1	1.2 - Onroerende zaken - Renovatie	€ 24.673	€ 24.673	€ 0	€ 0	
		2	1.3 - Onroerende zaken - Onderhoud	€ 101.624	€ 101.624	€ 0	€ 0	
		3	2.1 Roerende zaken - Aankoop	€ 1.124	€ 0	€ 1.124	€ 0	
		4	2.2 - Roerende zaken - Dienstverlening door derden	€ 33.524	€ 0	€ 0	€ 33.524	
		5	2.3 - Roerende zaken - Beheer en exploitatie	€ 28.397	€ 0	€ 28.397	€ 0	
		6						
		100						

VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: H30/01	*Indicator: H30/02*	*Indicator: H30/03*	*Indicator: H30/04*	*Indicator: H30/05*	*Indicator: H30/06*
		1	Lokaal Sportakkoord	€ 22.404	€ 23.250	€ 41.930	Ja	Ja
		2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 153.383	€ 97.405	€ 190.375	Ja	Ja
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 34.469	€ 38.374	€ 65.278	Ja	Ja
		4	Kansrijke Start	€ 27.574	€ 27.170	€ 67.210	Ja	Ja
		5	Mentale Gezondheid	€ 8.617	€ 9.023	€ 18.223	Ja	Ja
		6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 30.160	€ 33.622	€ 58.116	Ja	Ja
		7	Valpreventie	€ 81.863	€ 106.040	€ 165.957	Ja	Ja
		8	Leefomgeving	€ 17.234	€ 12.515	€ 22.015	Ja	Ja
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 4.309	€ 9.685	€ 13.074	Ja	Ja
		10	Versterken sociale basis	€ 62.043	€ 71.804	€ 147.391	Ja	Ja

ocw

		11	Mantelzorg	€ 17.234	€ 28.410	€ 40.576	Ja	Ja
		12	Eén tegen eenzaamheid	€ 17.234	€ 30.600	€ 42.602	Ja	Ja
		13	Welzijn op recept	€ 16.373	€ 23.168	€ 30.692	Ja	Ja
		14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 4.309	€ 4.309	€ 8.445	Ja	Ja
		15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 12.581	€ 0	€ 2.000	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*					
			Nee					
VWS	**H35B**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*				
		1	Gemeente Breda	€ 186.429				
		2						
VRO	**J55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: J55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/06*
			60	€ 21.868	€ 170.552	237	€ 86.381	€ 138.951

ocw

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*			
			Indicator: J55/07	*Indicator: J55/08*	*Indicator: J55/09*			
			328	€ 8.578	€ 54.295			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik /energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: J55/10	*Indicator: J55/11*	*Indicator: J55/12*	*Indicator: J55/13*	*Indicator: J55/14*	*Indicator: J55/15*
			1.270	304	0	0	625	0
VRO	**J56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: J56/01	*Indicator: J56/02*	*Indicator: J56/03*	*Indicator: J56/04*	*Indicator: J56/05*	*Indicator: J56/06*
		1	*RHA2021-02375611*	*uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 0	€ 35.036	6	0
		2						
		10						

ocw

			Kopie Projectnaam	Opbrengsten jaar T	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
			Indicator: J56/07	*Indicator: J56/08*	*Indicator: J56/09*	*Indicator: J56/10*	*Indicator: J56/11*	*Indicator: J56/12*
		1	*uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 0	€ 0	Ja	Nee	Nee
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet?			
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*			
			Indicator: J56/13	*Indicator: J56/14*	*Indicator: J56/15*			
		1	*uitbreiding woonwagenlocatie*	Nee	Ja			
		2						
		10						
VRO	**J85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen**	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatie woningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	
		Gemeenten						
			Aard controle n.v.t	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: J85/01	*Indicator: J85/02*	*Indicator: J85/03*	*Indicator: J85/04*	*Indicator: J85/05*	
		1	2022-0000096104	16	5	€ 192.000	€ 0	
		2						
		20						
			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			

ocw

			Aard controle n.v.t *Indicator: J85/06*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J85/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J85/08*			
		1	*2022-0000096104*	Nee	Ja			
		2						
		20						
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/01*	*Aard controle R* *Indicator: J94/02*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	*Aard controle R* *Indicator: J94/05*	*Aard controle R* *Indicator: J94/06*
		1	*LAI23-03496511*	€ 292.138	0	0	0	€ 292.138
		2	*LAI24-03730792*	€ 0	0	0	0	€ 0
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*			
		1	€ 0	€ 0	Nee			
		2	€ 0	€ 0	Nee			
		100						

ocw

VRO	**J209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J209/01*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: J209/02*	*Aard controle R* *Indicator: J209/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/04*	*Aard controle D2* *Indicator: J209/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/06*	
		1	*RHA2022-03330162*	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	€ 0	€ 0	€ 0	7	
		2							
		10							
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J209/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/09*	*Aard controle R.* *Indicator: J209/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/11*		
		1	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	0	Nee	Nee	Nee		
		2							
		10							
KGG	**K2B**	**Specifieke uitkering gebiedsinvesteringen aanlandlocaties Net op Zee** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2024*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: K2B/01*	*Aard controle R* *Indicator: K2B/02*	*Aard controle R* *Indicator: K2B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: K2B/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: K2B/05*		
			030010 Provincie Noord-Brabant	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
KGG	**K28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	

ocw

			Aard controle R *Indicator: K28/01*	*Aard controle R* *Indicator: K28/02*	*Aard controle R* *Indicator: K28/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	*Aard controle R* *Indicator: K28/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*
			€ 275.211	€ 75.536	€ 234.021	€ 712.173	€ 13.076	€ 62.556
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*					
			Nee					
Aen M	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne**	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: M16/01*	*Aard controle R* *Indicator: M16/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	*Aard controle R* *Indicator: M16/04*	*Aard controle R* *Indicator: M16/05*	*Aard controle R* *Indicator: M16/06*
			€ 3.817.746			€ 0	€ 0	€ 0
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
			Aard controle R *Indicator: M16/07*	*Aard controle R* *Indicator: M16/08*	*Aard controle R* *Indicator: M16/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/11*	
			€ 0	€ 47.472	€ 20.580	€ 3.844.638	€ 9.034.219	

2. Baten en lasten per taakveld

Baten en lasten per taakveld

		Primaire begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
Taakveld nr.	Taakveld	Baten	Lasten	Begroting 2024	Baten	Lasten	Begroting 2024	Baten	Lasten	Realisatie 2024
0.1	Bestuur	-2.500	2.079.848	2.077.348	-2.500	2.167.768	2.165.268	-6.214	2.180.043	2.173.829
0.10	Mutaties reserves	-1.976.626	581.292	-1.395.334	-5.572.391	2.444.284	-3.128.106	-5.523.779	2.705.561	-2.818.217
0.2	Burgerzaken	-536.458	916.187	379.729	-536.458	916.187	379.729	-620.442	1.116.866	496.424
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-226.874	140.784	-86.089	-266.874	217.659	-49.214	-297.962	205.988	-91.973
0.4	Overhead	-40.465	10.208.571	10.168.106	-40.465	11.176.386	11.135.921	-67.322	10.559.924	10.492.602
0.5	Treasury	-167.903	560.611	392.708	-167.903	1.023.731	855.828	-191.696	117.908	-73.788
0.61	OZB woningen	-4.268.994	306.062	-3.962.931	-4.268.994	281.818	-3.987.175	-4.172.441	649.685	-3.522.756
0.62	OZB niet-woningen	-1.413.560	55.000	-1.358.560	-1.413.560	55.000	-1.358.560	-1.380.837	-7.075	-1.387.911
0.64	Belastingen overig	-53.853	10.000	-43.853	-53.853	10.000	-43.853	-51.467	69	-51.399
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-46.591.362	5.640	-46.585.722	-48.829.323	5.640	-48.823.683	-49.388.819	4.936	-49.383.882
0.8	Overige baten en lasten		300.193	300.193		679.351	679.351		340.804	340.804
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		12.500	12.500		12.500	12.500		7.825	7.825
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		1.913.690	1.913.690	0	1.920.111	1.920.111	-29.988	1.941.149	1.911.161
1.2	Openbare orde en veiligheid	-13.750	605.982	592.232	-13.750	765.470	751.720	-15.959	759.900	743.941
2.1	Verkeer en Vervoer (prog 2)	-169.000	5.002.298	4.833.298	-206.500	5.087.901	4.881.401	-274.097	5.062.894	4.788.797
2.1	Verkeer en Vervoer (prog 3)	-31.200	167.064	135.864	-31.200	167.064	135.864	-51.460	177.439	125.979
2.2	Parkeren	-1.496	66.748	65.252	-1.496	56.748	55.252	-839	45.175	44.336
2.3	Recreatieve havens	-43.200	105.217	62.018	-43.200	105.217	62.018	-49.442	127.060	77.618
2.4	Economische havens en waterwegen		7.231	7.231		36.631	36.631		19.848	19.848
2.5	Openbaar vervoer (prog 2)		12.931	12.931		12.931	12.931		3.475	3.475
2.5	Openbaar vervoer (prog 3)	-5.000	72.260	67.260	-5.000	52.260	47.260	-0	45.486	45.485
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-4.046	184.318	180.272	-22.046	302.318	280.272	-516.247	844.590	328.344
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen (prog 2)		34.984	34.984	0	34.984	34.984	-11	26.028	26.017
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen (prog 3)	-89.501	348.778	259.276	-91.557	350.834	259.276	-90.607	305.504	214.896
3.4	Economische promotie	-156.000	236.068	80.068	-300.000	392.568	92.568	-335.448	292.119	-43.329
4.2	Onderwijshuisvesting	-182.027	923.657	741.630	-182.027	889.423	707.396	-175.563	937.820	762.257
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-281.635	1.248.823	967.188	-518.320	1.704.522	1.186.202	-431.851	1.608.669	1.176.819
5.1	Sportbeleid en activering	-20.335	200.421	180.085	-220.701	393.817	173.115	-133.569	341.338	207.769
5.2	Sportaccommodaties	-416.721	1.863.944	1.447.223	-416.721	1.901.921	1.485.200	-486.943	2.197.959	1.711.016
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		66.469	66.469		73.439	73.439		74.909	74.909
5.4	Musea		3.531	3.531		3.531	3.531		3.612	3.612
5.5	Cultureel erfgoed		41.888	41.888		41.888	41.888		41.304	41.304
5.6	Media	-28.733	579.005	550.272	-28.733	579.005	550.272	-27.425	574.422	546.997
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie (prog 2)	-5.152	3.302.287	3.297.135	-5.152	3.440.735	3.435.583	-22.320	2.980.860	2.958.540

		Primaire begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie (prog 3)	-4.307	103.313	99.006	-4.307	201.313	197.006	-4.159	154.555	150.396
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie (prog 3)		133.083	133.083	0	133.083	133.083	-180	142.836	142.656
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-558.499	3.720.539	3.162.040	-6.522.369	9.290.686	2.768.317	-6.524.513	7.757.154	1.232.640
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-95.128	2.602.158	2.507.030	-105.571	2.507.030	2.401.459	-109.838	2.470.222	2.360.384
6.3	Inkomensregelingen	-4.054.869	5.400.164	1.345.295	-3.972.086	5.796.532	1.824.446	-4.300.695	5.959.134	1.658.440
6.4	WSW en beschut werk		1.659.081	1.659.081		1.917.462	1.917.462		1.920.758	1.920.758
6.5	Arbeidsparticipatie		579.081	579.081	0	582.686	582.686	-4.242	598.994	594.752
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-295.143	1.522.320	1.227.177	-295.143	1.510.920	1.215.777	-315.904	1.500.874	1.184.971
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)		2.919.384	2.919.384		3.194.384	3.194.384		3.218.935	3.218.935
6.71b	Begeleiding (WMO)		1.064.858	1.064.858		1.064.858	1.064.858		1.630.964	1.630.964
6.71c	Dagbesteding (WMO)		550.000	550.000		550.000	550.000		127.761	127.761
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)		135.052	135.052		135.052	135.052		126.064	126.064
6.72a	Jeugdhulp begeleiding		1.191.770	1.191.770		1.313.813	1.313.813		992.301	992.301
6.72b	Jeugdhulp behandeling		845.057	845.057		881.171	881.171		1.323.335	1.323.335
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding		594.701	594.701		604.633	604.633		574.965	574.965
6.73a	Pleegzorg		111.636	111.636		117.952	117.952		111.447	111.447
6.73b	Gezinsgericht		65.141	65.141		89.270	89.270		183.094	183.094
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig		792.498	792.498		683.083	683.083		653.849	653.849
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		1.124.694	1.124.694		1.213.018	1.213.018		1.612.286	1.612.286
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		579.952	579.952		718.212	718.212		705.449	705.449
6.74c	Gesloten plaatsing		241.315	241.315		379.601	379.601		75.002	75.002
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-351.000	25.381	-325.619	-351.000	38.786	-312.214	-859.673	26.327	-833.346
6.82a	Jeugdbescherming		282.814	282.814		313.618	313.618		278.524	278.524
6.82b	Jeugdreclassering		16.052	16.052		17.767	17.767		26.630	26.630
7.1	Volksgezondheid	-289.471	1.957.925	1.668.454	-197.938	2.421.686	2.223.748	-238.157	2.449.284	2.211.127
7.2	Riolering	-3.696.674	2.098.358	-1.598.316	-3.697.459	2.121.692	-1.575.768	-3.635.613	2.381.237	-1.254.376
7.3	Afval (prog 2)		79.612	79.612	0	79.612	79.612	-12	64.997	64.986
7.3	Afval (prog 3)	-4.570.472	3.421.846	-1.148.626	-4.609.012	3.463.846	-1.145.166	-4.437.042	3.272.025	-1.165.016
7.4	Milieubeheer (prog 2)		24.866	24.866	0	24.866	24.866	-10	165.505	165.494
7.4	Milieubeheer (prog 3)	-503.352	1.878.387	1.375.035	-3.984.418	5.561.453	1.577.035	-1.026.879	2.279.133	1.252.254
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-123.900	181.225	57.325	-123.900	196.225	72.325	-81.773	168.698	86.925
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.273.296	2.823.638	1.550.342	-1.273.296	2.912.638	1.639.342	-1.248.359	2.525.905	1.277.546
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.028.004	4.510.462	-517.542	-7.911.548	7.476.605	-434.943	-5.517.046	5.648.978	131.932
8.3	Wonen en bouwen	-1.194.130	2.228.063	1.033.933	-1.810.855	3.047.288	1.236.433	-1.756.365	2.740.105	983.740
		-78.764.637	**77.628.709**	**-1.135.928**	**-98.097.628**	**97.864.484**	**-233.144**	**-94.403.207**	**90.161.424**	**-4.241.783**

3. Taakvelden per programma

Taakvelden per programma.

PrimBeg24.			Primaire begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
Programma	Taakveld nr.	Taakveld	Baten	Lasten	Begroting 2024	Baten	Lasten	Begroting 2024	Baten	Lasten	Realisatie 2024
1. Burger en Bestuur	0.1	Bestuur	-2.500	2.079.848	2.077.348	-2.500	2.167.768	2.165.268	-6.214	2.180.043	2.173.829
	0.2	Burgerzaken	-536.458	916.187	379.729	-536.458	916.187	379.729	-620.442	1.116.866	496.424
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		1.913.690	1.913.690		1.920.111	1.920.111	-29.988	1.941.149	1.911.161
	1.2	Openbare orde en veiligheid	-13.750	605.982	592.232	-13.750	765.470	751.720	-15.959	759.900	743.941
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-123.900	181.225	57.325	-123.900	196.225	72.325	-81.773	168.698	86.925
Totaal 1. Burger en Bestuur			-676.608	5.696.932	5.020.324	-676.608	5.965.761	5.289.153	-754.377	6.166.657	5.412.280
2. Openbare ruimte	2.1	Verkeer en Vervoer	-169.000	5.002.298	4.833.298	-206.500	5.087.901	4.881.401	-274.097	5.062.894	4.788.797
	2.2	Parkeren	-1.496	66.748	65.252	-1.496	56.748	55.252	-839	45.175	44.336
	2.4	Economische havens en waterwegen		7.231	7.231		36.631	36.631		19.848	19.848
	2.5	Openbaar vervoer		12.931	12.931		12.931	12.931		3.475	3.475
	3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen		34.984	34.984		34.984	34.984	-11	26.028	26.017
	5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-5.152	3.302.287	3.297.135	-5.152	3.440.735	3.435.583	-22.320	2.980.860	2.958.540
	7.2	Riolering	-3.696.674	2.098.358	-1.598.316	-3.697.459	2.121.692	-1.575.768	-3.635.613	2.381.237	-1.254.376
	7.3	Afval		79.612	79.612		79.612	79.612	-12	64.997	64.986
	7.4	Milieubeheer		24.866	24.866		24.866	24.866	-10	165.505	165.494
Totaal 2. Openbare ruimte			-3.872.323	10.629.316	6.756.993	-3.910.608	10.896.099	6.985.492	-3.932.901	10.750.018	6.817.117
3. Ruimte, Wonen en Economie	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-226.874	140.784	-86.089	-266.874	217.659	-49.214	-297.962	205.988	-91.973
	2.1	Verkeer en Vervoer	-31.200	167.064	135.864	-31.200	167.064	135.864	-51.460	177.439	125.979
	2.3	Recreatieve havens	-43.200	105.217	62.018	-43.200	105.217	62.018	-49.442	127.060	77.618
	2.5	Openbaar vervoer	-5.000	72.260	67.260	-5.000	52.260	47.260	-0	45.486	45.485
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-4.046	184.318	180.272	-22.046	302.318	280.272	-516.247	844.590	328.344
	3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-89.501	348.778	259.276	-91.557	350.834	259.276	-90.607	305.504	214.896
	3.4	Economische promotie	-156.000	236.068	80.068	-300.000	392.568	92.568	-335.448	292.119	-43.329
	5.5	Cultureel erfgoed		41.888	41.888		41.888	41.888		41.304	41.304
	5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.307	103.313	99.006	-4.307	201.313	197.006	-4.159	154.555	150.396
	7.3	Afval	-4.570.472	3.421.846	-1.148.626	-4.609.012	3.463.846	-1.145.166	-4.437.042	3.272.025	-1.165.016
	7.4	Milieubeheer	-503.352	1.878.387	1.375.035	-3.984.418	5.561.453	1.577.035	-1.026.879	2.279.133	1.252.254
	8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.273.296	2.823.638	1.550.342	-1.273.296	2.912.638	1.639.342	-1.248.359	2.525.905	1.277.546
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.028.004	4.510.462	-517.542	-7.911.548	7.476.605	-434.943	-5.517.046	5.648.978	131.932

PrimBeg24.			Primaire begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
	8.3	Wonen en bouwen	-1.194.130	2.228.063	1.033.933	-1.810.855	3.047.288	1.236.433	-1.756.365	2.740.105	983.740
Totaal 3. Ruimte, Wonen en Economie			-13.129.382	16.262.087	3.132.704	-20.353.314	24.292.953	3.939.638	-15.331.016	18.660.191	3.329.175
4. Sociaal domein	4.2	Onderwijshuisvesting	-182.027	923.657	741.630	-182.027	889.423	707.396	-175.563	937.820	762.257
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-281.635	1.248.823	967.188	-518.320	1.704.522	1.186.202	-431.851	1.608.669	1.176.819
	5.1	Sportbeleid en activering	-20.335	200.421	180.085	-220.701	393.817	173.115	-133.569	341.338	207.769
	5.2	Sportaccommodaties	-416.721	1.863.944	1.447.223	-416.721	1.901.921	1.485.200	-486.943	2.197.959	1.711.016
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		66.469	66.469		73.439	73.439		74.909	74.909
	5.4	Musea		3.531	3.531		3.531	3.531		3.612	3.612
	5.6	Media	-28.733	579.005	550.272	-28.733	579.005	550.272	-27.425	574.422	546.997
	5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie		133.083	133.083	0	133.083	133.083	-180	142.836	142.656
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-558.499	3.720.539	3.162.040	-6.522.369	9.290.686	2.768.317	-6.524.513	7.757.154	1.232.640
	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-95.128	2.602.158	2.507.030	-105.571	2.507.030	2.401.459	-109.838	2.470.222	2.360.384
	6.3	Inkomensregelingen	-4.054.869	5.400.164	1.345.295	-3.972.086	5.796.532	1.824.446	-4.300.695	5.959.134	1.658.440
	6.4	WSW en beschutwerk		1.659.081	1.659.081		1.917.462	1.917.462		1.920.758	1.920.758
	6.5	Arbeidsparticipatie		579.081	579.081	0	582.686	582.686	-4.242	598.994	594.752
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-295.143	1.522.320	1.227.177	-295.143	1.510.920	1.215.777	-315.904	1.500.874	1.184.971
	6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)		2.919.384	2.919.384		3.194.384	3.194.384		3.218.935	3.218.935
	6.71b	Begeleiding (WMO)		1.064.858	1.064.858		1.064.858	1.064.858		1.630.964	1.630.964
	6.71c	Dagbesteding (WMO)		550.000	550.000		550.000	550.000		127.761	127.761
	6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)		135.052	135.052		135.052	135.052		126.064	126.064
	6.72a	Jeugdhulp begeleiding		1.191.770	1.191.770		1.313.813	1.313.813		992.301	992.301
	6.72b	Jeugdhulp behandeling		845.057	845.057		881.171	881.171		1.323.335	1.323.335
	6.72c	Jeugdhulp dagbesteding		594.701	594.701		604.633	604.633		574.965	574.965
	6.73a	Pleegzorg		111.636	111.636		117.952	117.952		111.447	111.447
	6.73b	Gezinsgericht		65.141	65.141		89.270	89.270		183.094	183.094
	6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig		792.498	792.498		683.083	683.083		653.849	653.849
	6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		1.124.694	1.124.694		1.213.018	1.213.018		1.612.286	1.612.286
	6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		579.952	579.952		718.212	718.212		705.449	705.449
	6.74c	Gesloten plaatsing		241.315	241.315		379.601	379.601		75.002	75.002
	6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-351.000	25.381	-325.619	-351.000	38.786	-312.214	-859.673	26.327	-833.346
	6.82a	Jeugdbescherming		282.814	282.814		313.618	313.618		278.524	278.524

PrimBeg24.			Primaire begroting 2024			Bijgestelde begroting 2024			Realisatie 2024		
	6.82b	Jeugdreclassering		16.052	16.052		17.767	17.767		26.630	26.630
	7.1	Volksgezondheid	-289.471	1.957.925	1.668.454	-197.938	2.421.686	2.223.748	-238.157	2.449.284	2.211.127
Totaal 4. Sociaal domein			-6.573.561	33.000.506	26.426.945	-12.810.609	41.020.960	28.210.351	-13.608.553	40.204.920	26.596.367
5. Overhead	0.4	Overhead	-40.465	10.208.571	10.168.106	-40.465	11.176.386	11.135.921	-67.322	10.559.924	10.492.602
Totaal 5. Overhead			-40.465	10.208.571	10.168.106	-40.465	11.176.386	11.135.921	-67.322	10.559.924	10.492.602
6. Alg. dekkingsmiddelen	0.10	Mutaties reserves	-1.976.626	581.292	-1.395.334	-5.572.391	2.444.284	-3.128.106	-5.523.779	2.705.561	-2.818.217
	0.5	Treasury	-167.903	560.611	392.708	-167.903	1.023.731	855.828	-191.696	117.908	-73.788
	0.61	OZB woningen	-4.268.994	306.062	-3.962.931	-4.268.994	281.818	-3.987.175	-4.172.441	649.685	-3.522.756
	0.62	OZB niet-woningen	-1.413.560	55.000	-1.358.560	-1.413.560	55.000	-1.358.560	-1.380.837	-7.075	-1.387.911
	0.64	Belastingen overig	-53.853	10.000	-43.853	-53.853	10.000	-43.853	-51.467	69	-51.399
	0.7	Alg. uitkering en uitkeringen Gemeentefonds	-46.591.362	5.640	-46.585.722	-48.829.323	5.640	-48.823.683	-49.388.819	4.936	-49.383.882
	0.8	Overige baten en lasten		300.193	300.193		679.351	679.351		340.804	340.804
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		12.500	12.500		12.500	12.500		7.825	7.825
Totaal 6. Alg. dekkingsmiddelen			-54.472.298	1.831.298	-52.641.000	-60.306.023	4.512.324	-55.793.699	-60.709.038	3.819.715	-56.889.323
Interne producten			0	-0	-0	0	-0	-0	0	0	0
Eindtotaal			**-78.764.637**	**91.579.032**	**-1.135.928**	**-98.097.628**	**97.864.484**	**-233.144**	**-94.403.207**	**90.161.424**	**-4.241.783**